

## CBAC Lefel 2

# Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori

### Cymeradwywyd gan Cymwysterau Cymru

Mae'r cymhwyster hwn yn rhan o'r gyfres newydd o gymwysterau lechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant yng Nghymru a ddarperir gan City&Guilds/CBAC.

Nid yw'r cymhwyster hwn a reoleiddir gan Cymwysterau Cymru ar gael i ganolfannau Lloegr.

## Manyleb



## Cipolwg ar y cymhwyster

<b>Teitl y Cymhwyster</b>	Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori
<b>Maes pwnc</b>	Iechyd a gofal plant
<b>Rhif City &amp; Guilds</b>	C00/1249/4
<b>Grŵp oedran cymeradwy</b>	16+
<b>Gofynion cofrestru</b>	Dim
<b>Asesu</b>	90% asesiad mewnol (Tasgau strwythuredig a phortffolio) a 10% arholiad allanol
<b>Graddio</b>	Llwyddo/Methu
<b>Cymeradwyaethau</b>	Mae angen cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster
<b>Deunyddiau cefnogi</b>	Manyleb Pecyn asesu mewnol Asesiad allanol enghreifftiol Canllaw i'r Tiwtor/Aseswr Canllaw i Fyfyrywyr
<b>Ymrestru ac ardystio</b>	Gweler gwefan y Consortiwm am y manylion

# Cynnwys

Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori	1
<b>Cipolwg ar y cymhwyster</b>	<b>2</b>
<b>Cynnwys</b>	<b>3</b>
<b>1 Cyflwyniad</b>	<b>7</b>
Nodau ac amcanion y cymhwyster	9
Strwythur	9
Oriau Dysgu Dan Arweiniad (ODA) a Chyfanswm Amser Cymhwyso (CAC)	12
<b>2 Gofynion canolfannau</b>	<b>14</b>
Cymeradwyo'r cymhwyster	14
Staff canolfannau	14
<b>3 Cyflwyno'r cymhwyster</b>	<b>18</b>
Gofynion cofrestru dysgwyr	18
Cyfyngiadau oedran	18
Cofrestru Dysgwyr	18
Asesu cychwynnol a sefydlu	18
Deunyddiau cefnogi	19
Swyddogion cyswllt allanol/penodedigion	19
Sicrhau Ansawdd Mewnol	20
Cymedroli trefniadau asesu mewnol	21
Apêl fewnol	21
Ffactorau sy'n effeithio ar ddysgwyr unigol	22
Camymddwyn	22
Trefniadau mynediad ac ystyriaeth arbennig	22
<b>4. Asesu</b>	<b>24</b>
Crynodeb o'r asesu	24
Efelychu	24
Cyfyngiadau amser	24
Cydnabod dysgu blaenorol (CDB)	24
<b>5 Unedau</b>	<b>26</b>
Darpariaeth yr unedau	26
Canllawiau ar gyflwyno cynnwys yr unedau ymarfer	27
<b>Uned 200 Cefnogi ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant</b>	<b>29</b>
Gofynion tystiolaeth	35
Dull asesu	35
Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	38
<b>Uned 201 Cefnogi chwarae, dysgu, twf a datblygiad</b>	<b>39</b>
Gofynion tystiolaeth	41

	Canllawiau cyflwyno	41
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	42
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	42
<b>Uned 202</b>	<b>Cefnogi maeth a hydradiad yn y blynyddoedd cynnar</b>	<b>44</b>
	Gofynion tystiolaeth	46
	Canllawiau cyflwyno	46
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	46
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	46
<b>Uned 203</b>	<b>Ymateb i arwyddion o afiechyd a phlâu/heintiau posibl</b>	<b>48</b>
	Gofynion tystiolaeth	49
	Canllawiau cyflwyno	49
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	50
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	50
<b>Uned 204</b>	<b>Cefnogi gofal plant 0-2 oed</b>	<b>51</b>
	Gofynion tystiolaeth	53
	Canllawiau cyflwyno	53
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	54
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	54
<b>Uned 205</b>	<b>Cefnogi gofal plant 2-3 oed</b>	<b>56</b>
	Gofynion tystiolaeth	58
	Canllawiau cyflwyno	58
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	58
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	58
<b>Uned 206</b>	<b>Gweithio gyda phlant 3-7 oed</b>	<b>60</b>
	Gofynion tystiolaeth	63
	Canllawiau cyflwyno	63
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	64
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	64
<b>Uned 207</b>	<b>Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi</b>	<b>66</b>
	Gofynion tystiolaeth	68
	Canllawiau cyflwyno	68
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	68
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	68
<b>Uned 208</b>	<b>Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus</b>	<b>69</b>
	Gofynion tystiolaeth	72
	Canllawiau cyflwyno	72
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	72
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	72
<b>Uned 209</b>	<b>Ymateb i adweithiau anaffylactig</b>	<b>74</b>
	Gofynion tystiolaeth	75
	Canllawiau cyflwyno	75
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	75
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	76
<b>Uned 210</b>	<b>Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant</b>	<b>77</b>
	Gofynion tystiolaeth	79
	Canllawiau cyflwyno	79
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	79

	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	79
<b>Uned 211</b>	<b>Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant</b>	<b>81</b>
	Gofynion tystiolaeth	83
	Canllawiau cyflwyno	83
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	84
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	84
<b>Uned 212</b>	<b>Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli</b>	<b>85</b>
	Gofynion tystiolaeth	87
	Canllawiau cyflwyno	87
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	87
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	87
<b>Uned 213</b>	<b>Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant</b>	<b>89</b>
	Gofynion tystiolaeth	91
	Canllawiau cyflwyno	91
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	91
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	91
<b>Uned 214</b>	<b>Cynnal profion pwynt gofal</b>	<b>93</b>
	Gofynion tystiolaeth	95
	Canllawiau cyflwyno	95
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	95
	CHS217 Cynnal profion pwynt gofal	95
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	96
<b>Uned 215</b>	<b>Casglu sbesimenau</b>	<b>97</b>
	Gofynion tystiolaeth	99
	Canllawiau cyflwyno	99
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	99
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	99
<b>Uned 310</b>	<b>Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar</b>	<b>100</b>
	Gofynion tystiolaeth	102
	Canllawiau cyflwyno	102
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	104
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	104
<b>Uned 312</b>	<b>Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi</b>	<b>105</b>
	Gofynion tystiolaeth	107
	Canllawiau cyflwyno	107
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	107
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	107
<b>Uned 314</b>	<b>Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau</b>	<b>108</b>
	Gofynion tystiolaeth	110
	Canllawiau cyflwyno	110
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	110
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	110
<b>Uned 315</b>	<b>Cefnogi plant i fonitro glwcos</b>	<b>112</b>
	Gofynion tystiolaeth	114
	Canllawiau cyflwyno	114
	Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig	114
	Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig	114

<b>Grŵp Gorfodol 2 Uned 216: Deall Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant</b>		<b>116</b>
<b>Atodiad 1</b>	<b>Arweiniad o ran yr Unedau a Argymhellir ar gyfer elfennau ymarfer</b>	<b>124</b>
<b>Atodiad 2</b>	<b>Berfau Gorchymyn</b>	<b>124</b>

# 1 Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn dweud wrthy ch yr hyn y mae angen i chi ei wneud er mwyn cyflwyno'r cymhwyster:

Maes	Disgrifiad
Ar gyfer pwy mae'r cymhwyster?	<p>Mae'r cymhwyster hwn yn bennaf ar gyfer pobl sy'n gweithio, neu sydd am weithio, mewn lleoliadau gofal plant wedi'u rheoleiddio gyda theuluoedd a phlant o dan 8 oed a/neu yng ngwasanaethau plant y GIG ar gyfer y rhai sy'n gweithio gyda theuluoedd a phlant 0-19 oed.</p> <p>Mae'r cymhwyster hwn wedi'i anelu'n bennaf at ddysgwyr sy'n astudio mewn lleoliad addysg bellach ond gall amrywiol ddarparwyr dysg ddarparu'r cymhwyster hwn.</p> <p>Mae angen i ddysgwyr ennill y cymhwyster hwn er mwyn gweithio fel ymarferydd gofal plant cymwysedig mewn rhinwedd a oruchwylir fel y nodir yn Fframwaith Cymwysterau Gofal Cymdeithasol Cymru ar gyfer Gofal Cymdeithasol a Gofal Plant.</p>
Beth mae'r cymhwyster yn ei gynnwys?	<p>Bydd y cymhwyster hwn yn galluogi dysgwyr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gael gwaith a/neu i symud ymlaen mewn gyrfa mewn lleoliadau gofal plant neu iechyd.</p> <p>Mae'n gyfuniad o unedau ymarfer i'w hasesu yn y gweithle, ynghyd â gwybodaeth ddamcaniaethol ychwanegol. Mae elfen ymarfer y cymhwyster hwn yn cyfateb i'r hyn a geir yn y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer.</p> <p>Drwy'r agwedd ddamcaniaethol y daw dysgwyr i wybod am faterion yn ymwneud ag iechyd a llesiant plant ac i gael dealltwriaeth eang am wasanaethau iechyd a gofal plant.</p> <p>Mae'r wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau y mae angen i ddysgwr eu meithrin yn y cymhwyster hwn yn adeiladu ar gynnwys y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd. Argymhellir yn gryf y dylai dysgwr sy'n dilyn y cymhwyster hwn fod wedi cwblhau, neu'n cwblhau ar hyn o bryd, y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.</p>
Pa gyfleoedd sydd i ddatblygu?	<p>Gyda'r cymhwyster hwn gall dysgwyr symud ymlaen i gyflogaeth neu i'r cymwysterau canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer</li><li>• Lefel 3 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori</li><li>• TAG Iechyd a Gofal Cymdeithasol, a Gofal Plant</li></ul>

---

Gyda phwy y gwnaethom ddatblygu'r cymhwyster?

Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru a ddatblygodd gynnwys unedau elfen ymarfer y cymhwyster hwn ac sy'n berchen arno.

Datblygwyd y cynnwys Grŵp 2 Gorfodol ar y cyd â Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru, yn ogystal â rhanddeiliaid, tiwtoriaid, athrawon ac aseswyr yn y gweithle o bob rhan o'r sector iechyd a gofal plant.

---



## Nodau ac amcanion y cymhwyster

Bydd y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn galluogi dysgwyr i ddatblygu a dangos eu gwybodaeth, dealltwriaeth, ymddygiad, sgiliau ac ymarfer mewn lleoliad gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Yn arbennig, drwy astudio'r cymhwyster hwn, bydd dysgwyr yn gallu dangos eu bod yn:

- deall ac yn gallu defnyddio'n ymarferol, yr egwyddorion a'r gwerthoedd sy'n sail i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- deall, ac yn gallu defnyddio'n ymarferol, dulliau plant-ganolog i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad
- cyfrannu mewn ffordd gadarnhaol at y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant drwy eu hymarfer eu hunain
- gallu myfyrio ar ymarfer i barhau i wella
- deall rolau swyddi a'u swyddogaethau yn y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- gallu defnyddio eu gwybodaeth mewn cyd-destunau gwahanol yn y maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
- gallu defnyddio sgiliau llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol fel sy'n briodol yn eu rôl.

Lluniwyd y fanyleb er mwyn galluogi canolfannau i ganolbwyntio ar ddarparu'r cwrs mewn modd arloesol a chydbwysu gwybodaeth a dealltwriaeth ymarferol a theori am agweddau ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant mewn cyd-destunau gwahanol. Oherwydd ei strwythur mae'n bosibl bod yn hyblyg wrth ddarparu'r cymhwyster gan wneud y gorau o bob cyfle sydd ar gael i ddysgwyr.

Sylwer: un o ofynion Gofal Cymdeithasol Cymru yw y bydd angen y ddau gymhwyster canlynol ar unigolyn sy'n gweithio yn y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant:

- cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd a naill ai'r
- cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer neu'r
- cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori i weithio mewn rolau swyddi penodol.

I gael rhagor o wybodaeth am y gofynion ar gyfer gweithio yn y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, gweler y fframwaith cymwysterau ar gyfer gofal cymdeithasol a gofal plant wedi'i reoleiddio yng Nghymru; sydd ar gael ar wefan **Gofal Cymdeithasol Cymru**;

Hefyd, bydd angen i'r rheini sy'n gweithio mewn lleoliadau gofal plant wedi'u rheoleiddio gyda phlant 8-12 oed ennill cymhwyster gwaith chwarae ychwanegol a enwir gan Skills Active **[www.skillsactive.com](http://www.skillsactive.com)**.

## Strwythur

I ennill y cymhwyster **Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori**, rhaid i ddysgwyr gyflawni cyfanswm o, o leiaf, **40** o gredydau:

- rhaid ennill 25 o gredydau o Grŵp Gorfodol 1
- rhaid ennill o leiaf 3 chredyd o Grŵp Dewisol A
- gellir ennill y 7 credyd sy'n weddill o unedau Grwpiau Dewisol A, B neu C

- Rhaid ennill o leiaf 5 o greydau o Grŵp Gorfodol 2.

Bydd y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn cael ei raddio ar sail llwyddo neu fethu. Dyfernir y cymhwyster i ddysgwyr sy'n ennill y credyd sy'n ofynnol o Grŵp Gorfodol 1 a Grwpiau Dewisol A-C ac yn Llwyddo yn yr asesiad allanol (Grŵp Gorfodol 2).

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned	ODA	Credydau
<b>Grŵp Gorfodol 1</b>			
200	Cefnogi ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant	65	14
201	Cefnogi chwarae, dysgu, twf a datblygiad	25	4
202	Cefnogi maeth a hydradiad yn y blynyddoedd cynnar	20	4
203	Ymateb i arwyddion o afiechyd a phlâu/heintiau posibl	15	3
<b>Grŵp Dewisol A</b>			
204	Cefnogi gofal plant 0-2 oed	20	3
205	Cefnogi gofal plant 2-3 oed	20	3
206	Gweithio gyda phlant 3-7 oed	25	4
<b>Grŵp Dewisol B</b>			
207	Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	15	3
310	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar	25	4
<b>Grŵp Dewisol C</b>			
208	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus	20	5
209	Ymateb i adweithiau anaffylactig	10	2
210	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	10	2
211	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant	20	4
212	Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli	20	3
213	Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant	15	3
214	Cynnal profion pwynt gofal	15	3
215	Casglu sbesimenau	10	3

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned	ODA	Credydau
312	Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi	20	3
314	Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau	15	3
315	Cefnogi plant i fonitro glwcos	15	3
<b>Grŵp Gorfodol 2</b>			
216	Deall Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant	50	5

Sylwer: mae gwahaniaeth rhwng Grwpiau Dewisol B ac C i gefnogi'r fethodoleg asesu ar gyfer y cymhwyster hwn. Gellir dewis unedau o'r naill grŵp a'r llall yn dibynnu ar y credydau sydd ar gael.

Mae rhagor o fanylion am y fethodoleg asesu i'w gweld yn pecyn asesu ymarfer.

## Grŵp Gorfodol 2: Uned 216

Mae Uned 216 yn ategu'r unedau yng Ngrŵp Gorfodol 1 y cymhwyster hwn ac yn y cymhwyster Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd. Ar yr un pryd mae'n rhoi cyfle i'r dysgwyr ddod i wybod mwy am y meysydd hynny nad ydyn nhw ar gael yn yr unedau gorfodol a dewisol eraill.

Lluniwyd cynnwys Grŵp Gorfodol 2, Uned 216, i ymestyn, herio a rhoi dilyniant o ran y wybodaeth a'r dealltwriaeth y bydd dysgwyr yn eu caffael drwy'r unedau ymarfer o'u dewis. Hefyd, mae'n cyflwyno testunau ychwanegol i adlewyrchu anghenion ehangach y sector gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant, ac i sicrhau bod modd i'r dysgwyr wneud y gorau o'u cyfleoedd.

Mae dau brif faes testun ar gyfer yr uned hon:

- iechyd, llesiant a datblygiad plant, 0-19 oed, a ffactorau sy'n cefnogi iechyd, llesiant a datblygiad
- rôl a gwerth y gwasanaethau gofal cymdeithasol, addysg ac iechyd sydd ar gael yng Nghymru i gefnogi anghenion gofal, iechyd, llesiant a datblygiad plant.

Bydd yr uned hon yn sicrhau bod dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth am blant ar draws yr ystod oedran gyfan o 0 i 19 mlwydd oed. Bydd yn adeiladu ar, ac yn atgyfnerthu'r hyn mae'r dysgwyr yn dod i'w wybod a'i deall yn ystod eu lleoliadau gwaith sy'n canolbwyntio ar blant rhwng 0 ac 8 oed (neu ran benodol o'r ystod oedran hwn).

Daw dysgwyr i wybod a deall sut mae lleoliadau gwahanol yn gallu hybu iechyd, llesiant a datblygiad, 0-19 oed. Eto byddan nhw'n cael cyfle i ehangu ar eu gwybodaeth a dealltwriaeth gan y gallai eu cyfleoedd lleoliad gwaith fod wedi'u cyfyngu i un neu ddau leoliad yn unig.

Yn ogystal, gan fod yr uned hon yn canolbwyntio ar agweddau iechyd gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant i blant o'r cyfnod cyn cenhedlu hyd at 19 oed, bydd dysgwyr yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth am rôl a gwerth y meysydd gwahanol niferus yn y sector gofal iechyd. Bydd hyn yn ehangu ar eu gwybodaeth a dealltwriaeth o'r gwasanaethau gofal iechyd ac yn rhoi cipolwg i'r dysgwyr o'r cyfleoedd cyflogaeth sydd ar gael yn y sector gofal iechyd, y byddan nhw efallai am eu dilyn, fel y bo'n briodol, ar ôl cwblhau'r cymhwyster hwn yn ogystal â chymwysterau pellach.

Bydd gofynion cynnwys a strwythur asesu'r uned hon yn sicrhau bod dysgwyr yn gallu dangos a defnyddio'r hyn maen nhw'n ei wybod am y cynnwys mewn cyd-destunau gwahanol a dadansoddi a myfyrio ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

### Oriau Dysgu Dan Arweiniad (ODA) a Chyfanswm Amser Cymhwyso (CAC)

Mae Oriau Dysgu Dan Arweiniad (ODA) yn rhoi syniad i ganolfannau o faint o amser dysgu ac asesu *dan oruchwyliaeth* sydd ei angen i gyflwyno uned a gellir eu defnyddio at bwrpasau cynllunio.

Y gofyniad sylfaenol o ran oriau dan arweiniad ar gyfer y cymhwyster hwn yw 400. Mae hyn yn cynnwys 350 awr ar gyfer yr unedau Ymarfer (Grŵp Gorfodol 1 a Grwpiau Dewisol A-C) y mae'n rhaid treulio o leiaf 280 awr ohonyn nhw ar leoliad gwaith, a 50 o oriau dysgu dan arweiniad ychwanegol ar gyfer Grŵp Gorfodol 2, Uned 216.

Y Cyfanswm Amser Cymhwyso (CAC) yw'r cyfanswm o amser, mewn oriau, y mae disgwyl i ddsygwr ei dreulio yn ennill cymhwyster. Mae'n cynnwys oriau dysgu dan arweiniad ac oriau ar gyfer paratoi, astudio a chyflawni rhai gweithgareddau asesu ffurfiannol, y gall rhai ohonyn nhw fod yn y gweithle/lleoliad.

Cyfanswm Amser Cymhwyso'r cymhwyster hwn yw 460 awr.

Mae fformiwla sy'n cyfateb i werth y CAC wedi'i rannu â 10 yn cael ei defnyddio i gyfrifo'r credyd. Nifer y credydau sy'n ffurfio'r cymhwyster hwn yw 46.

	ODA	CAC	Credyd
Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori	400	460	46

Bydd canolfannau'n defnyddio prosesau cofrestru safonol CBAC i gofrestru dysgwyr am y cymhwyster hwn.

Mae rhifyn cyfredol dogfen Dulliau Cofrestru a Gwybodaeth am y Codau CBAC yn rhoi'r dulliau cofrestru diweddaraf.

## 2 Gofynion canolfannau

### Cymeradwyo'r cymhwyster

Mae angen cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster ar gyfer y cymhwyster hwn a fydd yn cynnwys asesiad desg.

Er mwyn cymeradwyo canolfan, rhaid i sefydliad allu bodloni'r meini prawf cymeradwyo canolfannau. Mae'r dogfennau canlynol yn rhoi manylion sut y gall canolfan gael ei chymeradwyo am y cymhwyster hwn:

- Canllaw Gweinyddu
- Rheoliadau Cyffredinol y CGC ar gyfer Canolfannau Cymeradwy.

Cynghorir darpar ganolfannau i geisio cymeradwyaeth canolfan a chymhwyster, fel sy'n briodol, cyn dechrau cyflwyno'r cymhwyster.

Mae'r Consortiwm yn anelu at gyhoeddi'r penderfyniad ynghylch cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster o fewn 30 diwrnod gwaith i'r cais gael ei gyflwyno, gan arwain at bedwar canlyniad posibl:

- Cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster
- Cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster yn amodol ar gynllun gweithredu
- Ymatal rhag cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster yn amodol ar gynllun gweithredu
- Gwrthod cymeradwyo'r ganolfan a'r cymhwyster.

Tybir bod y ganolfan a'r cymhwyster wedi cael eu cymeradwyo pan fydd CBAC yn anfon cadarnhad ysgrifenedig o'r statws i'r ganolfan, ac nid cyn hynny.

Bydd angen i ganolfannau sy'n gwneud cais am gymeradwyaeth ar gyfer y cymhwyster hwn fodloni'r gofynion penodol i ganolfannau a amlinellir yn y ddogfen hon mewn perthynas â staff cyflwyno a chymhwysedd aseswyr.

Bydd y gofynion hyn yn cael eu harchwilio a'u monitro fel rhan o'r broses cymeradwyo cymhwysterau a'r broses o fonitro'r cymhwyster hwn yn barhaus.

### Staff canolfannau

#### Staff cyflwyno

Rhaid i staff sy'n cyflwyno'r cymhwyster hwn allu dangos eu bod yn bodloni'r gofynion canlynol o ran arbenigedd galwedigaethol. Rhaid iddyn nhw:

- fod yn gymwys yn alwedigaethol neu'n wybodus yn dechnegol yn y maes maen nhw'n darparu hyfforddiant ar ei gyfer. Dylai'r wybodaeth hon gyfateb o leiaf i'r un lefel â'r hyfforddiant sy'n cael ei ddarparu
- bod â phrofiad perthnasol diweddar yn y maes penodol y byddan nhw'n ei asesu
- bod â phrofiad blaenorol o ddarparu hyfforddiant.

Gall staff y ganolfan gyflawni mwy nag un rôl, er enghraifft gallan nhw fod yn diwtor ac yn aseswr y pwnc neu'n swyddog gwirio ansawdd mewnol, ond ni allan nhw wirio ansawdd eu hasesiadau eu hunain yn fewnol.

Bydd y Consortiwm yn cynnal sesiynau hyfforddi a DPP i'r staff cyflwyno, gwirwyr mewnol a rheolwyr canolfannau i sicrhau bod yr hyfforddiant a'r canllawiau a ddarperir yn safonol ar draws y

sector. Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau bod yr holl staff cyflwyno'n mynychu'r digwyddiadau hyn, fel y bo'n briodol.

## Gofynion aseswyr

Rhaid i aseswyr deilliannau dysgu seiliedig ar gymhwysedd:

- fod yn alwedigaethol gymwys: mae hyn yn golygu bod yn rhaid i bob aseswr allu bodloni gofynion llawn y maes mae'n ei asesu i'r un lefel o leiaf. Ystyr cymhwysedd galwedigaethol yw eu bod hefyd yn alwedigaethol wybodus
- cynnal eu cymhwysedd galwedigaethol drwy ddysgu a datblygu proffesiynol parhaus perthnasol y gellir eu dangos yn glir
- meddu ar y cymwysterau cyfredol ar gyfer Aseswyr, neu fod yn gweithio tuag at eu cyflawni, e.e.
  - Lefel 3 Dyfarniad mewn Asesu Cymhwysedd yn yr Amgylchedd Gwaith  
**neu**
  - feddu ar Ddyfarniad Aseswyr A1 neu unedau D32/33.

Lle y bo gan aseswyr hen gymwysterau aseswr, rhaid iddyn nhw ddangos eu bod yn asesu'n unol â safonau asesu cyfredol neu gymhwyster cyfatebol/amgen addas arall ar gyfer asesu perfformiad yn y gwaith. Rhaid cytuno ar hyn ymlaen llaw gyda Swyddog Sicrhau Ansawdd Allanol y ganolfan (SSAA).

Mae'r Consortiwm hefyd yn derbyn cymwysterau aseswr eraill a achredir yn genedlaethol. Mae rhestr gynhwysfawr o'r rhain i'w gweld ar dudalen we'r cymhwyster.

Lle y bo aseswr yn gweithio tuag at ennill cymwysterau aseswr, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan aseswr cymwysedig o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

Lle y nodir mewn gofynion tystiolaeth ei bod yn briodol eu defnyddio, dylai tystion arbenigol fod

- yn meddu ar wybodaeth ddigonol am yr unedau y byddan nhw'n rhoi tystiolaeth ar eu cyfer
- yn alwedigaethol gymwys yn eu maes arbenigedd i'r un lefel o leiaf â'r uned y byddan nhw'n rhoi tystiolaeth ar ei chyfer
- yn meddu ar unrhyw gymhwyster asesu perfformiad yn y gweithle neu fod wedi gweithio mewn swydd broffesiynol a oedd yn cynnwys gwerthuso ymarfer bob dydd staff.

## Swyddogion Sicrhau Ansawdd Mewnol (SSAM)

Rhaid i'r rheini sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd mewnol fod yn alwedigaethol wybodus a meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i wneud penderfyniadau sicrhau ansawdd.

Mae'r gofynion cymhwyso ar gyfer Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol ar gyfer cymwysterau seiliedig ar gymhwysedd fel a ganlyn. Dylai'r Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol fod yn:

- meddu ar y cymwysterau Sicrhau Ansawdd cyfredol, neu fod yn gweithio tuag at eu hennill, e.e.
- Lefel 4 Dyfarniad ar gyfer Sicrhau Ansawdd Mewnol Prosesau ac Arferion Asesu neu
- Lefel 4 Tystysgrif mewn Arwain Gwaith Sicrhau Ansawdd Prosesau ac Ymarfer Asesu yn Fewnol neu
- yn meddu ar uned D34 neu Ddyfarniad Gwirwyr V1.

Lle y bo swyddog sicrhau ansawdd mewnol yn gweithio tuag at ennill cymhwyster Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan Swyddog Sicrhau Ansawdd Mewnol cymwysedig o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

## Swyddogion Sicrhau Ansawdd Allanol (SSAA)

Rhaid i'r rhai sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd allanol fod yn alwedigaethol wybodus a meddu ar y sgiliau sydd eu hangen i wneud penderfyniadau sicrhau ansawdd. Mae hyn yn golygu bod



swyddogion cyswllt/penodedigion yn ymwybodol o'r lleoliadau, trefniadau rheoleiddio, deddfwriaeth a chod ymarfer ar gyfer y gwasanaeth dan sylw, yn ogystal â gofynion safonau cenedlaethol Cymru ar adeg cyflawni'r asesiad.

Mae'r Consortiwm yn ei gwneud yn ofynnol i swyddogion cyswllt/penodedigion feddu ar gymhwyster sicrhau ansawdd allanol, sef naill ai:

- D35 – Gwirio'r Broses Asesu'n Allanol (D35) neu V2 - Tystysgrif Lefel 4 mewn Sicrhau Ansawdd y Broses Asesu yn Allanol (V2)
- Lefel 4 Sicrhau Ansawdd Prosesau ac Ymarfer Asesu yn Allanol.
- Bydd swyddogion cyswllt/penodedigion yn gweithio tuag at ennill y cymhwyster sicrhau ansawdd allanol cyfredol (TAQA) neu byddan nhw eisoes wedi'i ennill, neu byddan nhw'n meddu ar hen gymhwyster fel V2/D35
- Lle y bo swyddog sicrhau ansawdd allanol yn gweithio tuag at fodloni'r gofynion ar gyfer swyddogion sicrhau ansawdd allanol, rhaid bod trefniant cydlofnodi ar waith gan swyddog sicrhau ansawdd allanol arall o'r un maes galwedigaethol neu faes galwedigaethol cysylltiedig.

## Cyd-destun Cymreig

Awgrymir y byddai'n fuddiol i unigolion, nad ydyn nhw wedi cynnal gweithgareddau asesu yng Nghymru o'r blaen, fod yn ymwybodol o'r iaith Gymraeg a diwylliant, polisiau a chyd-destun Cymru i'w cefnogi yn eu swyddi.

## Datblygiad proffesiynol parhaus

Disgwylir i ganolfannau gynorthwyo eu staff i sicrhau bod eu gwybodaeth a'u cymhwysedd yn y maes galwedigaethol ac o ran ymarfer gorau wrth gyflwyno, mentora, hyfforddi, asesu a sicrhau ansawdd yn gyfredol a'u bod yn ystyried unrhyw ddatblygiadau cenedlaethol neu ddeddfwriaethol.

## 3 Cyflwyno'r cymhwyster

### Gofynion cofrestru dysgwyr

Er nad yw'r Consortiwm yn gosod gofynion cofrestru ar gyfer y cymhwyster hwn, rhaid i ganolfannau sicrhau bod gan ddysgwyr y potensial a'r cyfle i ennill y cymhwyster yn llwyddiannus.

Argymhellir yn gryf y dylai dysgwr sy'n dilyn y cymhwyster hwn fod wedi cwblhau, neu'n cwblhau ar hyn o bryd, y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

### Cyfyngiadau oedran

Mae'r cymhwyster hwn wedi'i gymeradwyo i ddysgwyr 16 oed a throsodd. Ni all y Consortiwm dderbyn unrhyw gofrestriad i ddysgwyr o dan 16 oed.

### Cofrestru Dysgwyr

Bydd canolfannau'n defnyddio prosesau cofrestru safonol CBAC i gofrestru dysgwyr am y cymhwyster hwn. Mae rhifyn cyfredol dogfen Dulliau Cofrestru a Gwybodaeth am y Codau CBAC yn rhoi'r dulliau cofrestru diweddaraf.

### Asesu cychwynnol a sefydlu

Dylid cynnal asesiad cychwynnol o bob dysgwr cyn dechrau ei raglen er mwyn nodi:

- a oes gan y dysgwr unrhyw anghenion penodol o ran hyfforddiant
- unrhyw gefnogaeth ac arweiniad y gall fod ei angen arno wrth weithio tuag at ennill y cymhwyster
- unrhyw unedau mae'r dysgwr eisoes wedi'u cwblhau, neu gredyd swydd wedi'i gronni ganddo sy'n berthnasol i'r cymhwyster
- y math a'r lefel briodol o gymhwyster.

Argymhellir bod canolfannau yn cynnig rhaglen sefydlu fel bod y dysgwr yn deall gofynion y cymhwyster, ei gyfrifoldebau fel dysgwr, a chyfrifoldebau'r ganolfan yn llawn. Gall y wybodaeth hon gael ei chofnodi ar gontract dysgu.

## Lleoliad Gwaith

Yn y cymhwyster hwn (yn ôl amodau Meini Prawf Cymeradwyo Cymwysterau Cymru) mae gofyn i **bob ymgeisydd** gyflawni lleoliad gwaith mewn lleoliad gofal plant/iechyd plant priodol. Drwy gymryd rhan mewn lleoliad gwaith bydd digon o gyfleoedd dysgu i ddangos eu bod yn gymwys ac i allu datblygu'n bersonol ac yn broffesiynol.

Felly, yn ogystal â bodloni'r holl ddeilliannau dysgwyr sy'n rhan o gynnwys y cymhwyster, bydd angen i ddysgwyr gyflawni'r gofyniad gorfodol yn gweithio mewn lleoliad gwaith am gyfnod lleiaf o 40 diwrnod (280 awr) gyda phlant (0-7 oed 11 mis) i gyflawni'r cymhwyster hwn.

Mae'n bosibl cyflawni'r gofyniad hwn fel a ganlyn:

- gall ymgeiswyr mewn cyflogaeth gysylltiedig fodloni'r gofyniad hwn yn eu gweithle cyn belled â bod eu rôl yn caniatáu iddyn nhw fodloni'r holl feini prawf asesu angenrheidiol ar gyfer yr unedau maen nhw'n gweithio tuag atyn nhw.

- gall ymgeiswyr nad ydyn nhw wedi'u cyflogi yn y sector gofal plant fodloni'r gofyniad hwn drwy leoliad(au) gwaith di-dâl fel rhan hanfodol o'r cwrs
- gellir ymgymryd â lleoliad gwaith mewn unrhyw leoliadau gofal plant neu iechyd plant wedi'u rheoleiddio lle gall dysgwyr weithio gyda phlant 0-7 oed 11 mis
- gellir ymgymryd â lleoliad gwaith mewn mwy nag un lleoliad gofal plant neu iechyd plant wedi'i reoleiddio os yw'n briodol gwneud hynny er mwyn sicrhau bod modd i ddysgwyr fodloni'r holl feini prawf asesu gofynnol i'r unedau maen nhw'n gweithio tuag atyn nhw
- dylid ond defnyddio lleoliadau mewn ysgolion os yw'r lleoliad hwnnw'n caniatáu i ddysgwyr ennill profiad gyda phlant 0-7 oed 11 mis. Rhaid i'r lleoliad ganiatáu cyfle i'r dysgwyr fodloni holl feini prawf/gofynion asesu'r Unedau Grŵp Gorfodol 1, o leiaf **un** o Unedau Grŵp Dewisol A sef unedau 204, 205 neu 206, ynghyd â holl ofynion meini prawf/gofynion asesu ar gyfer yr unedau o'u dewis o Grwpiau Dewisol A, B a C.

Bydd angen i'r athro/tiwtor yn y ganolfan neu'r aseswr yn y gweithle gynnig cefnogaeth briodol i unrhyw ddysgwyr y mae angen trefniadau mynediad arnyn nhw fel y gallan nhw gymryd rhan mewn lleoliad gwaith ystyrion\*. Bydd angen sicrhau bod unrhyw leoliad yn cael gwybod am unrhyw drefniant mynediad sydd ei angen ar gyfer unrhyw un fydd yn dod yno ar leoliad gwaith a'u bod yn cytuno i gynnig cefnogaeth fel y gallen nhw.

*\*I fod yn ystyrion, dylai'r plant y mae angen cefnogaeth arnyn nhw, a'u gofalwyr a chynrychiolwyr, fod yn rhan o'r profiad gwaith o'r cychwyn. O wneud hynny, mae'n bosibl cael y safbwyntiau pwysig hyn yn gynnar yn y broses ddysgu ac yn ffordd o gefnogi dealltwriaeth o werthoedd a chyd-destun Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant.*

**Nid** yw'n bosibl bodloni'r gofyniad 40 diwrnod (280 awr) drwy dreulio amser gyda phlant yn rheulu/teulu estynedig y dysgwr neu drwy warchod plant cymdogion, ffrindiau neu ar sail trefniadau anffurfiol eraill o'r fath.

Mae'r Canllaw Ymarfer Da Lleoliad Gwaith ar wefan y Consortiwm yn rhoi gwybodaeth bellach.

## Deunyddiau cefnogi

Mae'r adnoddau canlynol ar gael ar gyfer y cymhwyster hwn:

Disgrifiad	Sut i gael mynediad
Pecyn asesu	Gwefan y Consortiwm
Canllaw i'r Tiwtor/Aseswr (Ymarfer)	Gwefan y Consortiwm
Canllawiau Addysgu (Theori)	Gwefan y Consortiwm
Canllaw i Fyfyrrwyr	Gwefan y Consortiwm
Deunyddiau Asesu Enghreifftiol	Gwefan y Consortiwm

## Swyddogion cyswllt allanol/penededigion

Swyddogion Cyswllt/Penededigion yw'r termau a ddefnyddir gan y Consortiwm i gyfeirio at unigolion a benodir gan City & Guilds neu CBAC i gyflawni rolau penodol ar eu rhan, er enghraifft, Swyddogion Sicrhau Ansawdd Allanol (SSAA) a Marcwyr Allanol.

Pennwyd meini prawf gan y Consortiwm er mwyn sicrhau bod pob swyddog cyswllt/penodai yn meddu ar y wybodaeth/profiad a sgiliau galwedigaethol cywir i gyflawni'r rôl benodol.

Bydd y Consortiwm yn sicrhau bod pob swyddog cyswllt/penodai sy'n cyflawni rôl sicrhau ansawdd ym meysydd cymeradwyo canolfannau, cymeradwyo cymwysterau a gwneud penderfyniadau asesu wedi'i hyfforddi, yn meddu ar y cymwysterau priodol ac yn gymwys yn alwedigaethol. Rhaid mynychu hyfforddiant a digwyddiadau safoni.

Mae staff yn CBAC yn rheoli perfformiad pob swyddog cyswllt/penodai. Os nodir pryderon am unigolyn, bydd CBAC yn cymryd camau cywirol a fyddai'n gallu cynnwys camau gwella a monitro agos neu, mewn rhai achosion, gall problemau o ran ansawdd perfformiad arwain at derfynu'r contract gyda'r swyddog cyswllt/penodai.

Bydd y Consortiwm yn sicrhau bod digon o swyddogion cyswllt/penodedigion dwyieithog yn cael eu recriwtio er mwyn diwallu anghenion canolfannau a dysgwyr cyfrwng Cymraeg. Bydd y lefel o weithgarwch sicrhau ansawdd yn gyson rhwng y Gymraeg a'r Saesneg. Darperir ar gyfer monitro a safoni yn y ddwy iaith.

## Sicrhau Ansawdd Mewnol

Rhaid i bob canolfan gael strategaeth Sicrhau Ansawdd Mewnol ysgrifenedig.

Bydd strategaeth o'r fath yn sicrhau bod gweithdrefnau sicrhau ansawdd mewnol yn:

- gywir ac yn gyson rhwng aseswyr o ran defnyddio a dehongli'r canllawiau yn y cymhwyster a/neu'r dogfennau asesu
- effeithlon ac yn gost effeithiol.

Rhaid i unrhyw ofynion sicrhau ansawdd mewnol fodloni'r polisïau a'r arweiniad a amlinellir yng nghanllawiau'r Consortiwm i ganolfannau. Mae manylion y dogfennau canllawiau hyn i'w cael yn y Canllaw Gweinyddu sydd i'w weld ar wefan y Consortiwm yn [www.dysguiechydagofal.cymru](http://www.dysguiechydagofal.cymru).

## Cymedroli trefniadau asesu mewnol

Mae prosesau sicrhau ansawdd allanol ar waith i gadarnhau dilysrwydd a dibynadwyedd penderfyniadau asesu a wneir gan staff canolfannau, fel sy'n briodol i'r cymhwyster hwn.

Bydd yr asesiad yn cael ei asesu'n fewnol ac yn destun gwaith monitro a samplu seiliedig ar risg gan swyddogion sicrhau ansawdd allanol er mwyn sicrhau bod penderfyniadau asesu canolfannau yn gyson ac yn ddilys. Cyflawnir gweithgareddau sicrhau ansawdd gan swyddogion cyswllt asesu hyfforddedig sy'n meddu ar y cymwysterau priodol. Ym mhob achos o samplu'r asesiad mewnol at bwrpasau sicrhau ansawdd, rhoddir adborth ysgrifenedig ffurfiol gan CBAC.

Bydd y Consortiwm yn ymchwilio i unrhyw achos sylweddol o ddiffyg cydymffurfio neu unrhyw bryder a ddaw'n amlwg wrth fonitro'n allanol. O ganlyniad i weithgarwch o'r fath gellir gweithredu a/neu osod sancsiynau priodol i sicrhau gwelliant. Mewn rhai achosion gall ymchwiliadau arwain at ddadgofrestru'r ganolfan/canolfannau dan sylw.

Am ragor o wybodaeth am y broses monitro allanol gweler y Canllaw Gweinyddu sydd ar gael ar wefan y Consortiwm [www.dysguiechydagofal.cymru](http://www.dysguiechydagofal.cymru).

## Apêl fewnol

Dylai canolfannau fod wedi rhoi proses fewnol ar waith er mwyn i ddysgwyr apelio yn erbyn y ffordd y bydd asesiadau'n cael eu marcio'n fewnol. Rhaid i'r broses fewnol gynnwys rhoi gwybod i ddysgwyr am y canlyniadau y mae'r ganolfan wedi'u rhoi ar gyfer elfennau a asesir yn fewnol, gan y bydd angen y rhain arnyn nhw i benderfynu a ydyn nhw am apelio ai peidio.

## Ffactorau sy'n effeithio ar ddysgwyr unigol

Os bydd gwaith yn cael ei golli, dylid rhoi gwybod i CBAC yn syth am ddyddiad colli'r gwaith, sut digwyddodd hyn, a phwy oedd yn gyfrifol am ei golli. Dylai canolfannau ddefnyddio ffurflen y CGC, JCQ/LCW, i roi gwybod i CBAC am yr amgylchiadau.

Mae'n bosibl y bydd angen sylw unigol ar ddysgwyr sy'n symud o un ganolfan i ganolfan arall yn ystod y cwrs. Mae'r camau gweithredu posibl yn dibynnu ar yr adeg pan mae'r dysgwr yn symud. Dylai canolfannau gysylltu â CBAC cyn gynted â phosibl i ofyn am gyngor ar drefniadau priodol mewn achosion unigol.

## Camymddwyn

Dylid cyfeirio at ddogfen CBAC *Camymddwyn - canllaw i ganolfannau* a dogfen y CGC *Amau Camymddwyn mewn Arholiadau ac Asesiadau: polisiâu a gweithdrefnau*. Mae'r ddogfennau hyn yn nodi'r gweithdrefnau i'w dilyn er mwyn adnabod achosion o gamymddwyn gan ddysgwyr a/neu staff canolfan a rhoi gwybod amdany'n nhw, a'r camau y gall CBAC eu cymryd ar ôl hynny. Mae'r dogfennau yn cynnwys enghreifftiau o gamymddwyn gan ddysgwyr a chanolfannau ac yn esbonio cyfrifoldebau staff canolfannau i roi gwybod am gamymddwyn gwirioneddol neu gamymddwyn a amheuir. Gall canolfannau weld y ddogfen hon ar y gwefannau. [www.cbac.co.uk](http://www.cbac.co.uk) a [www.jcq.org.uk](http://www.jcq.org.uk)

Nodir enghreifftiau o gamymddwyn gan ddysgwyr isod (sylwer nad yw'r rhestr hon yn gynhwysfawr):

- ffugio tystiolaeth asesu neu ddogfennau canlyniadau
- llên-ladrad o unrhyw fath
- cydgynllwynio ag eraill
- copïo gwaith dysgwr arall (gan gynnwys defnyddio TGCh er mwyn helpu i wneud hynny), neu ganiatáu i waith gael ei gopïo
- dinistrio gwaith rhywun arall yn fwriadol
- datganiadau dilysrwydd anwir mewn perthynas ag asesiadau
- personadu.

Mae gweithredu fel hyn yn gyfystyr â chamymddwyn, a bydd cosb (e.e. diarddel o'r asesiad) am wneud hyn.

I roi gwybod am unrhyw gamymddwyn dylid defnyddio'r ffurflenni yn nogfen y CGC: *Amau Camymddwyn mewn Arholiadau ac Asesiadau - Polisiâu a Gweithdrefnau*. [www.cbac.co.uk](http://www.cbac.co.uk) a [www.jcq.org.uk](http://www.jcq.org.uk)

## Trefniadau mynediad ac ystyriaeth arbennig

Ystyr trefniadau mynediad yw rhoi addasiadau i ddysgwyr ag anableddau, anghenion addysgol arbennig ac anafiadau dros dro sy'n eu galluogi i sefyll yr asesiad a dangos eu sgiliau a'u gwybodaeth heb newid gofynion yr asesiad. Rhaid i'r trefniadau hyn gael eu gwneud cyn i asesiad gael ei gynnal.

Cyfrifoldeb y ganolfan yw sicrhau ar ddechrau rhaglen ddysgu y bydd y dysgwyr yn cael cyfle i fodloni gofynion y cymhwyster.

Dylid cyfeirio at y wybodaeth yn y ddogfen CGC *Trefniadau Mynediad ac Addasiadau Rhesymol* sydd i'w gweld ar wefan y CGC: [www.jcq.org.uk](http://www.jcq.org.uk).

Gallwn roi ystyriaeth arbennig i ddysgwyr sydd wedi cael afiechyd, anaf neu anhwylder dros dro ar adeg yr asesiad. Lle y byddwn yn gwneud hyn, bydd yn digwydd ar ôl yr asesiad.

Dylai'r Swyddog Arholiadau yn y ganolfan gyflwyno ceisiadau am drefniadau mynediad neu ystyriaeth arbennig i CBAC. Am ragor o wybodaeth, gweler y fersiwn cyfredol o ddogfen y CGC, *Canllaw i'r broses ystyriaeth arbennig*. Mae'r ddogfen hon ar gael ar wefan y CGC: [www.jcq.org.uk](http://www.jcq.org.uk).

## 4. Asesu

### Crynodeb o'r asesu

Bydd y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn cael ei asesu drwy asesiad mewnol (90%) ac asesiad allanol (10%). Rhaid i'r ymgeiswyr gwblhau'r canlynol yn llwyddiannus:

- cyfres o dasgau wedi'u gosod yn allanol a'u marcio'n fewnol
- portffolio o dystiolaeth
- trafodaeth â'u haseswr
- arholiad allanol i asesu Grŵp Gorfodol 2

Gellir llwytho pecyn asesu i lawr sy'n nodi gofynion yr asesiad mewnol o wefan y Consortiwm.

### Efelychu

Creu sefyllfa artiffisial at bwrpasau asesu yw efelychu. Dylai unrhyw efelychu gael ei gyfyngu i gael tystiolaeth lle nad yw'n bosibl ei gynhyrchu'n naturiol drwy weithgareddau gwaith arferol (e.e. oherwydd pryderon yn ymwneud ag iechyd a diogelwch).

Yn y cymhwyster hwn, **ni** chaniateir efelychu ar gyfer y tasgau strwythuredig.

Caniateir efelychu er mwyn cynhyrchu tystiolaeth o unedau unigol ar gyfer y portffolio, **dim ond** lle nodir hyn yn benodol yng ngofynion tystiolaeth unedau unigol. Os bydd defnydd o efelychu, rhaid i hynny ddigwydd mewn amgylchedd gwaith realistig.

Yn y cyd-destun hwn, diffinnir amgylchedd gwaith realistig fel un sy'n dynwared amodau a rheolaethau amgylchedd gwaith go iawn. Er enghraifft, pe byddai ymgeisydd am efelychu gwneud mesuriadau clinigol, yna dylid gwneud hynny mewn amgylchedd clinigol realistig, yn hytrach nag mewn amgylchedd heb gysylltiad o gwbl e.e. ystafell ddosbarth, ystafell staff ac ati.

### Cyfyngiadau amser

Rhaid rhoi'r cyfyngiadau canlynol ar waith wrth asesu'r cymhwyster hwn:

- rhaid cyflawni pob uned a chwblhau ac asesu gofynion cysylltiedig yn ystod cyfnod ymrestru'r dysgwr.

### Cydnabod dysgu blaenorol (CDB)

Ystyr cydnabod dysgu blaenorol yw defnyddio profiad blaenorol neu gymwysterau y mae'r unigolyn eisoes wedi'u hennill i gyfrannu tuag at gymhwyster newydd. Caniateir cydnabod dysgu blaenorol (CDB) ar gyfer y cymhwyster hwn.

I gael gwybod mwy am y drefn CDB a pholisi CBD y Consortiwm, gweler y Canllaw Gweinyddu sydd ar gael ar wefan y consortiwm yn [www.dysguiechydagofal.cymru](http://www.dysguiechydagofal.cymru)



## Asesu Allanol (Uned 216)

Asesir Uned 216 drwy arholiad allanol y bydd CBAC yn ei osod a'i farcio. Bydd yr arholiad yn asesu gallu'r ymgeisydd i:

- Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.
- Cymhwysu gwybodaeth a dealltwriaeth o ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.
- Dadansoddi a myfyrio ar agweddau ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.

Bydd yr arholiad allanol yn cynnwys un papur 75 munud o hyd (i'w sefyll ar bapur neu ar sgrin) a fydd:

- yn cynnwys uchafswm o 70 marc
- yn cynnwys nifer cytbwys o gwestiynau atebion byr ac estynedig, yn seiliedig ar ddeunydd ysgogi a chyd-destunau cymhwysol
- yn asesu'r pedwar deilliant dysgu (DD) ym mhob cyfres
- yn asesu sampl o feini prawf asesu (MPA) ym mhob deilliant dysgu (DD) ym mhob cyfres
- yn asesu'r holl feini prawf asesu (MPA) dros rychwant oes y fanyleb
- yn cyd-fynd â'r ystodau marciau canrannol a gytunwyd ar gyfer pob deilliant dysgu ym mhob fersiwn o'r arholiad
- dim ond yn defnyddio'r berfau gorchymyn sydd ar y rhestr yn Atodiad 2
- yn cael ei raddio ar sail Llwyddo/Methu
- ar gael ym mis Ionawr a Mai/Mehefin o fis Ionawr 2020 ymlaen

Bydd y dyraniad marciau fesul Deilliant Dysgu (DD) ar gyfer pob papur arholiad byw fel a ganlyn:

	<b>DD1</b>	<b>DD2</b>	<b>DD3</b>	<b>DD4</b>
%	20-25%	25-30%	15-20%	28-33%
Marc	14-17	17-21	10-14	19-23

Bydd CBAC yn llunio cynllun marcio a ddefnyddir fel sail ar gyfer marcio'r papurau arholiad ac yn hyfforddi'r arholwyr gan ddefnyddio sgrïptiau go iawn wedi'u cwblhau cyn i'r arholiad gael ei farcio. Bydd hyn yn sicrhau cywirdeb a chysondeb ym mhob rhan o'r tîm arholi ac yn sicrhau bod pob ateb cywir posibl yn ennill marciau.

## Canlyniad Uned

Mae Uned 216 yn cael ei graddio ar sail llwyddo/methu. Penderfynir ar farc llwyddo ar gyfer yr arholiad allanol yn rhan o'r broses ddyfarnu sy'n digwydd ar ôl i'r ymgeiswyr sefyll pob papur byw.

## Ailsefyll

Bydd ymgeiswyr nad ydyn nhw'n ennill gradd Llwyddo yn yr arholiad allanol yn cael cyfle i ailsefyll yr arholiad allanol. Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar nifer y troeon y gellir ailsefyll.

## Graddio'r cymhwyster

Bydd y cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer a Theori yn cael ei raddio ar sail llwyddo/methu.

# 5 Unedau

## Darpariaeth yr unedau

Mae'r holl unedau wedi'u cynnwys ym manyleb y cymhwyster hwn.

### Unedau Ymarfer

Rhif yr Uned	Teitl yr Uned
200	Cefnogi ymarfer craidd ym maes gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant
201	Cefnogi chwarae, dysgu, twf a datblygiad
202	Cefnogi maeth a hydradiad yn y blynyddoedd cynnar
203	Ymateb i arwyddion o afiechyd a phlâu/heintiau posibl
204	Cefnogi gofal plant 0-2 oed
205	Cefnogi gofal plant 2-3 oed
206	Gweithio gyda phlant 3-7 oed
207	Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi
208	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus
209	Ymateb i adweithiau anaffylactig
210	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant
211	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant
212	Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli
213	Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant
214	Cynnal profion pwynt gofal
215	Casglu sbesimenau
310	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar
312	Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi
314	Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
315	Cefnogi plant i fonitro glwcos

### Uned Theori

216	<a href="#">Deall Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant</a>
-----	--

Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru a ddatblygodd gynnwys yr unedau Ymarfer ac sy'n berchen arno.

Datblygwyd cynnwys Uned 216 ar y cyd â Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru, yn ogystal â rhanddeiliaid, tiwtoriaid, athrawon ac aseswyr o bob rhan o'r sector iechyd a gofal plant.

## Canllawiau ar gyflwyno cynnwys yr unedau ymarfer

Mae'r crynodeb canlynol yn rhoi canllawiau ar y gwahanol elfennau sydd i'w cael yn yr unedau a gwybodaeth am gyflwyno'r unedau.

### Cymhwyso uned 200

Cynnwys yr uned hon yw cymhwyso ymarfer sy'n adlewyrchu'r wybodaeth sylfaenol y bydd y dysgwyr wedi'i meithrin drwy'r cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

Bydd angen defnyddio cynnwys yr uned hon mewn unedau ar draws y cymhwyster – dylid ystyried hyn yn rhan o'r gwaith paratoi ar gyfer cyflwyno unedau eraill yn y cymhwyster.

### Crynodeb o'r uned

Yn y rhan hon mae crynodeb byr, lefel uchel o gynnwys yr uned gan gynnwys pa wybodaeth ac ymarfer sydd dan sylw. Hefyd, gall y crynodeb o'r uned roi gwybodaeth am fathau o leoliadau y mae'r uned yn berthnasol iddyn nhw neu wedi'i hatal rhag cael ei chyflwyno ynddyn nhw.

### Deilliannau dysgu

Mae deilliannau dysgu yn grwpio sgiliau ymarferol a/neu wybodaeth gysylltiedig ynghyd ac yn cael eu cyflwyno fel canlyniad y broses ddysgu, h.y. yr hyn mae'n rhaid i ddysgwyr ei ddeall neu allu ei wneud ar ôl yr addysgu a'r dysgu. Mae nifer o feini prawf asesu yn ategu pob deiliant dysgu.

### Meini prawf asesu

Mae meini prawf asesu'n rhannu'r deiliant dysgu yn feysydd llai i'w cyflawni. Gall meini prawf asesu gael eu hategu gan amrediad, i'w dangos gan eiriau neu gymalau mewn testun trwm.

### Amrediad

Bydd rhai geiriau neu gymalau yn y meini prawf asesu mewn testun trwm. Mae hyn yn golygu bod amrediad wedi cael ei gyflwyno a fydd i'w weld ar waelod y deiliant dysgu. Mae'r wybodaeth yn yr amrediad yn trafod pa mor fanwl y mae angen bod a faint o fanylion i'w cynnwys ar gyfer meini prawf asesu penodol. Nid yw'r amrediad yn rhestr gynhwysfawr, gallai enghreifftiau eraill fod yn addas i'r maes testun hwn. Y gosodiadau sydd wedi'u cynnwys yn yr amrediad yw'r rheini sy'n allweddol ar gyfer cyflwyno cynnwys yr uned – **rhaid ymdrin â holl elfennau'r rhestr yn yr amrediad fel rhan o gyflwyno'r uned.**

Mae'n ofynnol cyflwyno'r holl elfennau sy'n rhan o'r amrediad, ond nid oes disgwyl arsylwi holl elfennau'r amrediad yn benodol yn rhan o'r broses asesu; mae hyn yn adlewyrchu'r ffaith mai dyfarniad cyfannol yw'r dyfarniad asesu, a'i fod yn seiliedig ar lefel y deiliant dysgu.

### Gofynion tystiolaeth

Mae gofynion tystiolaeth yn rhoi manylion am sawl gwaith mae'n rhaid i ddysgwyr gwblhau gweithgareddau ymarferol cyn yr ystyrir eu bod yn gymwys os nad yw'r uned yn cael ei hasesu fel rhan o'r dull asesu cyfannol. Dim ond ar gyfer unedau o fewn Grŵp Dewisol C mae gofynion tystiolaeth wedi cael eu hysgrifennu. Mae manylion llawn y dull asesu ar gyfer y cymhwyster i'w gweld yn adran asesu'r llawlyfr hwn ac yn y pecyn asesu cysylltiedig.

### Canllawiau cyflwyno

Mae'r canllawiau hyn wedi'u hanelu at diwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr wrth addysgu'r uned ac maen nhw'n cynnwys ystyriaethau penodol ar gyfer cyflwyno cynnwys yr uned lle bo hynny'n berthnasol. Er enghraifft, cysylltiadau y gellir eu gwneud rhwng unedau o fewn y cymhwyster neu enghreifftiau o'r ffordd y gellir cyflwyno'r cynnwys i ddysgwyr.

Mae'r canllawiau cyflwyno yn cynnwys diffiniadau o derminoleg allweddol y cyfeirir ati yn yr uned.

D.S. – Ar gyfer uned 200 mae'r diffiniadau o'r termau sy'n cael eu dangos mewn **print bras** wedi'u cynnwys yn y canllawiau cyflwyno.

### Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig

Cyflwynir y rhain fel canllaw i diwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr sy'n cyflwyno'r cynnwys ac maen nhw'n dangos ble y gall cynnwys yr unedau fod yn berthnasol i Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol cysylltiedig. Dim ond canllaw yw'r rhestr hon ac nid yw'n gynhwysfawr. Nid yw'n ofynnol i Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol gael eu cyflwyno fel rhan o unedau. D.S. – er y bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau bod y rhai ar y rhestr yn gyfredol, mae'n bosibl y bydd fersiynau newydd neu ddiwygiedig o Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol yn disodli'r rhain.

### Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig

Cyflwynir y rhain er hwylustod cyfeirio ac er mwyn rhoi cyd-destun i'r uned, a gellir eu defnyddio er mwyn helpu i gyflwyno'r cynnwys a rhoi cyd-destun ehangach. Dim ond canllaw yw'r rhestr hon ac nid yw'n gynhwysfawr. Dylid sicrhau bod yr holl ddeddfwriaeth, canllawiau, gwefannau a dogfennau ac ati ar y rhestr yn gyfredol ac yn berthnasol cyn cyflwyno cynnwys yr uned.

### Arweiniad o ran yr unedau a argymhellir

Argymhellir y dylai dysgwyr sy'n dilyn y cymhwyster hwn gyda'r bwriad o symud ymlaen i rôl benodol yn y sector iechyd a gofal plant gael arweiniad o ran yr unedau a fydd fwyaf buddiol iddyn nhw yn y rolau hyn.

Darperir tabl (Atodiad 1) er mwyn helpu i nodi'r unedau sy'n fwyaf addas ar gyfer rolau penodol.

Gellir cael rhagor o arweiniad ar ofynion rolau penodol yn y sector ar wefan Gofal Cymdeithasol Cymru.

<https://gofalcymdeithasol.cymru/adnoddau/fframwaith-cymwysterau-ar-gyfer-y-sector-gofal-cymdeithasol-yng-nghymru>

### Gwerth Oriau Dysgu dan Arweiniad (ODA)

Mae'r gwerth hwn yn nodi faint o Oriau Dysgu dan Arweiniad y bydd eu hangen ar gyfer cyflwyno uned i ddysgwr, ar gyfartaledd. Mae hyn yn cynnwys cyswllt â thiwtoriaid, hyfforddwyr neu hwyluswyr fel rhan o'r broses ddysgu, ynghyd â dysgu ffurfiol gan gynnwys dosbarthiadau, sesiynau hyfforddi, seminarau a thiworialau. Mae unrhyw oriau dysgu dan arweiniad wedi'u talgrynnu i'r pum awr agosaf.

### Gwerth credyd

Mae'r gwerth hwn yn seiliedig ar yr oriau dysgu dan arweiniad **yn ogystal ag** unrhyw amser dysgu ychwanegol neu weithgareddau ychwanegol y bydd eu hangen ar y dysgwr i gwblhau'r uned. Er enghraifft, gall hyn gynnwys amser ar gyfer dysgu anffurfiol, astudio preifat, ymarfer, myfyrio ac ati. Mae cyfanswm yr oriau yn cael ei rannu â 10 i roi'r gwerth credyd. Mae gwerthoedd credyd yn cael eu talgrynnu i'r rhif cyfan agosaf.

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	65
<b>Credyd:</b>	14
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae cynnwys yr uned hon yn adlewyrchu'r egwyddorion, yr ymddygiadau a'r gwerthoedd sylfaenol y dylid eu harsylwi a'u hadlewyrchu mewn ymarfer ym mhob gweithgaredd iechyd a gofal y mae dysgwyr yn ymgymryd â nhw.</p> <p>Mae'r cynnwys hwn yn adeiladu ar y wybodaeth sylfaenol a ddatblygwyd yn y Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.</p>

Deilliant 1: Egwyddorion a gwerthoedd	
<b>1.1 Deddfwriaeth, polisïau cenedlaethol, canllawiau a fframweithiau</b>	
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Adlewyrchu'r egwyddorion sy'n sail i ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant i'ch ymarfer</li> <li>• Cynnal yr holl Godau Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol yn eich gwaith.</li> </ul>
<b>1.2 Dulliau gweithredu seiliedig ar hawliau</b>	
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mewnblannu dulliau seiliedig ar hawliau yn eich gwaith.</li> </ul>
<b>1.3 Cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant</b>	
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Parchu ac yn hybu cydraddoldeb ac amrywiaeth tuag at blant, eu teuluoedd/gofalwyr ac eraill.</li> </ul>
<b>1.4 Dulliau gweithredu plentyn-ganolog</b>	
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mewnblannu dulliau gweithredu plentyn-ganolog yn eich ymarfer</li> <li>• Cefnogi plant i ymgymryd â gweithgareddau a phrofiadau sy'n adlewyrchu eu dewisiadau mewn ffordd ystyrlon a phleserus</li> <li>• Adlewyrchu eich dyletswydd eich hun i sicrhau mai budd pennaf y plentyn sydd bwysicaf gan ddangos hynny yn eich ymarfer</li> </ul>
<b>1.5 Gadael i blant gymryd risgiau</b>	
Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:	

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cydbwysu angen y plentyn i arbrofi a chymryd rhai risgiau â'ch dyletswydd chi i'w cadw nhw'n ddiogel</li> <li>• Dilyn asesiadau risg a gytunwyd yn eich sefydliad/lleoliad sy'n cynnig cefnogaeth i blant wrth iddyn nhw archwilio a chymryd risgiau derbyniol</li> <li>• Cyfrannu at adolygu asesiadau risg ar gyfer plant.</li> </ul>
<p><b>1.6 Llesiant</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cefnogi llesiant plant</li> <li>• Gwerthfawrogi pwysigrwydd teulu/gofalwyr plant.</li> </ul>
<p><b>1.7 Perthnasoedd cadarnhaol a ffiniau proffesiynol</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Datblygu perthnasoedd cadarnhaol gyda phlant, eu teuluoedd/gofalwyr a gweithwyr proffesiynol ac yn cynnal ffiniau proffesiynol clir ar yr un pryd</li> </ul>
<p><b>1.8 Cyfathrebu</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nodi ac yn defnyddio amrediad o ddulliau cyfathrebu sy'n briodol i anghenion, dewisiadau, oedrannau, galluoedd a lefelau datblygiad plant</li> <li>• Hybu amgylchedd tawel a magwrol lle mae plant yn gallu cyfathrebu a mynegi eu teimladau</li> <li>• Cydnabod pa mor bwysig ydyw bod darpariaeth yn yr iaith o'u dewis ar gael i blant a'u teuluoedd/gofalwyr.</li> </ul>
<p><b>1.9 Y Gymraeg a diwylliant Cymru</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cefnogi plant i ymgymryd â gweithgareddau sy'n meithrin eu sgiliau yn yr iaith Gymraeg a'u dealltwriaeth o ddiwylliant Cymru.</li> </ul>
<p><b>1.10 Dulliau gweithredu cadarnhaol o gefnogi ymddygiad cadarnhaol</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Mewnblannu'r defnydd o ddulliau gweithredu cadarnhaol i gefnogi ymddygiad yn eich gwaith</li> <li>• Cefnogi datblygiad ymddygiad cadarnhaol</li> <li>• Dilyn polisïau, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad sydd ar waith i gefnogi ymddygiad.</li> </ul>
<p><b>Deilliant 2: Iechyd, llesiant, dysgu a datblygiad</b></p>
<p><b>2.1 Ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, llesiant, chwarae, dysgu a datblygiad</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cefnogi cynnydd datblygiadol plant</li> <li>• Cefnogi plant mewn ffyrdd sy'n hybu eu hunan-barch ac ymdeimlad o ddiogelwch a pherthyn</li> <li>• Cefnogi plant i adnabod a dathlu eu galluoedd, doniau a chyraeddiadau</li> <li>• Cefnogi plant i ymgymryd ag amrywiaeth o gyfleoedd chwarae, mewn gweithgareddau maen nhw'n eu dewis eu hunain a gweithgareddau eraill dan arweiniad oedolion</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cyfrannu at asesu datblygiad plant</li> <li>• Dilyn cynlluniau i gefnogi datblygiad plant</li> <li>• Paratoi ar gyfer a chynnal gweithgareddau a phrofiadau sy'n cefnogi datblygiad plant</li> <li>• Cefnogi plant i ddatblygu sgiliau cyfeillgarwch a pherthnasoedd cymdeithasol.</li> </ul>
<p><b>2.2 Amgylcheddau cadarnhaol ar gyfer iechyd, llesiant a dysgu, datblygu a chwarae plant</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cefnogi amgylchedd cadarnhaol a diogel sy'n bodloni iechyd, llesiant, datblygiad ac anghenion unigol plant</li> <li>• Cyfrannu at gynllunio, paratoi a defnyddio amgylchedd ysgogol, cadarnhaol a diogel sy'n cefnogi datblygiad plant</li> <li>• Darparu amgylchedd diogel, gofalgar, magwrol ac ymatebol sy'n gwerthfawrogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr</li> </ul>
<p><b>2.3 Lleferydd, iaith a chyfathrebu</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn cynlluniau i gefnogi datblygiad lleferydd, iaith a chyfathrebu plant</li> <li>• Gweithio mewn ffyrdd sy'n nodi os nad yw plant yn dangos patrymau nodweddiadol.</li> </ul>
<p><b>2.4 Anghenion cefnogi ychwanegol</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Addasu eich dull cyfathrebu, yr amgylchedd a gweithgareddau i gefnogi cynhwysiant a chyfranogiad plant ag anghenion cefnogi ychwanegol yn cynnwys plant mwy galluog a dawnus</li> <li>• Cefnogi plant ag anghenion cefnogi ychwanegol i gymryd rhan mewn amrediad llawn o weithgareddau a phrofiadau.</li> </ul>
<p><b>2.5 Gofal corfforol plant</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cefnogi trefn gofal corfforol sy'n bodloni anghenion unigol plant mewn ffordd sy'n eu trin ag urddas a pharch</li> <li>• Cefnogi trefn gofal corfforol plant mewn ffordd sy'n diogelu'r plentyn a chithau rhag niwed neu honiadau o niwed.</li> </ul>
<p><b>2.6 Maeth a hydradu</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Ystyried unrhyw ofynion maeth a hydradu penodol i'r plant dan eich gofal</li> <li>• Cynnig cefnogaeth ar gyfer deiet cytbwys a hydradiad da</li> <li>• Cefnogi plant dan eich gofal i wneud dewisiadau bwyd iach</li> </ul>
<p><b>Deilliant 3: Ymarfer proffesiynol yn y blynyddoedd cynnar a gofal plant</b></p>
<p><b>3.1 Rolau a chyfrifoldebau gweithiwr blynyddoedd cynnar a gofal plant</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Adlewyrchu ethos y sefydliad/lleoliad rydych chi'n gweithio iddo</li> <li>• Cadw at eich rôl a chyfrifoldebau</li> <li>• Dilyn polisiau, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Cynnal cyfrinachedd yn eich gwaith o ddydd i ddydd.</li> </ul>
<p><b>3.2 Gweithio mewn partneriaeth</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Adnabod yr amrywiaeth o weithwyr a rolau eraill yn eich sefydliad/lleoliad ac asiantaethau eraill y gallech ddod i gysylltiad â nhw</li> <li>• Cymhwyso egwyddorion gweithio mewn partneriaeth wrth weithio gydag eraill</li> <li>• Cymhwyso egwyddorion cyfrinachedd wrth gyfathrebu ag eraill bob amser</li> <li>• Datblygu perthnasoedd gweithio da gyda gweithwyr a phobl broffesiynol eraill a chynnal ffiniau proffesiynol ar yr un pryd.</li> </ul>
<p><b>3.3 Gweithio mewn Tîm</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cyfrannu at waith eich tîm</li> <li>• Cyflawni eich rôl a chyfrifoldebau yn eich tîm eich hun</li> <li>• Cefnogi dulliau cyfathrebu effeithiol ag aelodau eraill y tîm</li> <li>• Ystyried eich perfformiad eich hun, perfformiad aelodau eraill y tîm a pherfformiad y tîm yn gyffredinol</li> <li>• Defnyddio cyfarfodydd tîm i ystyried eich perfformiad fel team.</li> </ul>
<p><b>3.4 Trin gwybodaeth</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn polisiau, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad ynghylch trin gwybodaeth gan gynnwys: storio, cofnodi, cyfrinachedd a rhannu</li> <li>• Cofnodi gwybodaeth ysgrifenedig â chywirdeb, eglurder, perthnasedd a lefel briodol o fanylder yn amserol.</li> </ul>
<p><b>3.5 Ymddygiad personol gweithwyr blynyddoedd cynnar a gofal plant</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cynnal proffesiwn gweithwyr Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant a defnyddio dulliau model rôl i gyflwyno ymarfer gorau yn eich gwaith.</li> </ul>
<p><b>3.6 Datblygiad Proffesiynol Parhaus</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bodloni gofynion sefydliad/lleoliad o ran dysgu a datblygu yn eich rôl</li> <li>• Mynd ati i adnabod eich anghenion dysgu a chefnogi eich hun a gweithio gyda'ch rheolwr i ddatblygu ac i ddilyn cynllun datblygu personol i'w bodloni</li> <li>• Paratoi'n weithredol a chyfrannu at drefn oruchwylio ac arfarnu</li> <li>• Myfyrio ar eich ymarfer fel ffordd o gefnogi eich datblygiad proffesiynol</li> <li>• Datblygu'r sgiliau llythrennedd, rhifedd a chymhwysedd digidol sydd eu hangen i ateb gofynion eich rôl.</li> </ul>
<p><b>Canlyniad 4: Diogelu plant</b></p>
<p><b>4.1 Diogelu plant rhag niwed, cam-drin neu esgeuluso</b></p> <p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p>



<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau ar lefel leol ac yn benodol i'ch sefydliad/lleoliad ar gyfer diogelu plant</li> <li>• Sefydlu, datblygu a chynnal perthnasoedd agos y gall plant a'u teuluoedd/gofalwyr ymddiried ynddyn nhw</li> <li>• Eich cadw'n ddiogel rhag honiadau o niwed a chamdriniaeth.</li> </ul>
<p><b>4.2 Cofnodi a rhoi gwybod mewn perthynas â diogelu</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad i gofnodi a rhoi gwybod am unrhyw bryderon neu ddigwyddiadau.</li> <li>• Dangos eich bod yn gwybod ymhle a sut i gael mynediad i gefnogaeth bersonol ychwanegol os ydych yn delio â materion diogelu.</li> </ul>
<p><b>Deilliant 5: Iechyd a diogelwch</b></p>
<p><b>5.1 Iechyd a diogelwch yn y sefydliad/lleoliad</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cwrdd â'ch cyfrifoldebau yn unol â deddfwriaeth iechyd a diogelwch</li> <li>• Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau iechyd a diogelwch eich sefydliad/lleoliad</li> <li>• Dilyn polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad ar gyfer cofnodi a rhoi gwybod am unrhyw bryderon neu ddigwyddiadau'n ymwneud ag iechyd a diogelwch.</li> </ul>
<p><b>5.2 Aseidiadau risg iechyd a diogelwch</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cydymffurfio ag aseidiadau risg iechyd a diogelwch eich sefydliad/lleoliad</li> <li>• Sicrhau ymarfer diogel drwy gynnal aseidiadau risg yn rheolaidd.</li> </ul>
<p><b>5.3 Diogelwch Tân</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad y mae'n rhaid eu dilyn pe byddai tân.</li> </ul>
<p><b>5.4 Atal a rheoli heintiau</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn ymarfer hylendid da</li> <li>• Rhoi ar waith polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau atal a rheoli heintiau eich sefydliad/lleoliad</li> <li>• Dilyn techneg golchi dwylo sy'n cael ei defnyddio i atal haint rhag lledaenu.</li> </ul>
<p><b>5.5 Diogelwch Bwyd</b></p>
<p>Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dilyn polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad yn ymwneud â diogelwch bwyd.</li> </ul>
<p><b>5.6 Sylweddau Peryglus</b></p>

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Dilyn polisiâu, gweithdrefnau a phrosesau eich sefydliad/lleoliad ar gyfer storio, defnyddio a gwaredu sylweddau peryglus sy'n beryglus i iechyd.

### **5.7 Diogeledd yn y sefydliad/lleoliad**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Dilyn y trefniadau sydd ar waith i sicrhau eich bod chi, plant a phobl eraill yn ddiogel yn y sefydliad/lleoliad
- Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau'r sefydliad/lleoliad i gynghori ynghylch lleoliad pobl a mynediad i'r sefydliad/lleoliad
- Cadw at bolisiâu, gweithdrefnau a phrosesau ar gyfer rhyddhau plant o'r lleoliad.

### **5.8 Rheoli straen**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- Defnyddio mecanweithiau cefnogi i drafod eich llesiant.

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

- Gweler yr adran dull asesu isod

### **Canllawiau cyflwyno**

Mae uned orfodol yn sail i'r cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Ymarfer – **Cefnogi ymarfer craidd mewn gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.**

Mae'r uned hon yn cynnwys pum deilliant sy'n adlewyrchu'r elfennau cymhwys gwybodaeth sy'n cael sylw yn y cymhwyster **Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd:**

1. Egwyddorion a gwerthoedd
2. Iechyd, llesiant, dysgu a datblygiad
3. Ymarfer proffesiynol yn y blynyddoedd cynnar a gofal plant
4. Diogelu plant
5. Iechyd a diogelwch

Mae'r pum maes hyn yn adlewyrchu'r egwyddorion craidd sy'n sail i ymarfer pob gweithiwr yn y sector iechyd a gofal plant ac mae'n adlewyrchu'r wybodaeth sylfaenol y mae dysgwyr wedi'i hennill drwy'r cymhwyster Lefel 2 Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant: Craidd.

Datblygwyd y cynnwys i amlygu'r gwerthoedd craidd, egwyddorion ac ymddygiadau y dylai unrhyw ddysgwr sy'n gweithio mewn rôl Lefel 2 gofal plant eu dangos wrth ei waith bob amser. Yn hyn o beth, cafodd cynnwys yr uned ei strwythuro'n wahanol i unedau ymarfer eraill y cymhwyster hwn.

Bwriedir cyflwyno cynnwys yr uned hon yn gyfannol a dylai'r elfennau ymarfer yn yr amlinelliad hwn fod yn sail i'r holl unedau dewisol y mae'r dysgwr yn eu dewis. Bydd unrhyw unedau dewisol unigol yn tynnu sylw at feysydd sy'n cyfateb yn benodol i'r cynnwys hwn.

### **Dull asesu**

Bydd y cynnwys gorfodol yn cael ei asesu'n gyfannol yn rhan o'r tasgau strwythuredig. Dylai'r gwerthoedd, egwyddorion ac ymddygiadau sydd wedi'u mewnbllannu i ffurfio'r cynnwys gael eu hadlewyrchu ym mhob ymarfer y mae'r dysgwr yn ymgymryd ag ef, gyda thystiolaeth ohonyn nhw i'w gweld yng ngofynion y tasgau strwythuredig.

Mae'n bwysig bod tiwtoriaid ac aseswyr mewdol yn talu sylw os nad yw dysgwr ar unrhyw adeg yn adlewyrchu gwerthoedd, egwyddorion ac ymddygiadau yn yr uned hon wrth eu gwaith. Bydd yn ofynnol wedyn mewnbllannu dysgu ymhellach, ac i ddarparu tystiolaeth ychwanegol i ddangos bod y dysgwr wedi datblygu mewn ffordd sy'n adlewyrchu'r gwerthoedd craidd.

**Gweithgareddau a phrofiadau** – gweithgareddau chwarae, dysgu a hamdden sy'n diwallu anghenion y plentyn neu'r person ifanc y mae'n gweithio gydag ef ac yn bodloni ei ddewisiadau a'i alluoedd, fel chwarae yn yr awyr agored, chwarae rhydd, chwarae rôl, gwneud marciau, toes chwarae, sgipio, pêl-droed, darllen ac adrodd stori, gweithgareddau TGCh, celf a chreffft.

Mae **anghenion cefnogi ychwanegol** yn cynnwys:

- anabledd corfforol
- anabledd dysgu
- awtistiaeth

- anghenion iechyd ychwanegol
- colli'r synhwyrâu
- anawsterau ymddygiad ac emosiwn
- Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd
- dyslecsia
- dyspracsia
- anghenion lluosog cymhleth
- anhwylder ymlyniad.

Dylai'r **Codau ymddygiad ac ymarfer proffesiynol** gynnwys y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol; Cod Ymddygiad Gweithwyr Cefnogi Gofal Iechyd yng Nghymru GIG Cymru a Chod Ymarfer Cyflogwyr GIG Cymru ac unrhyw ganllawiau ymarfer ychwanegol a gyhoeddir naill ai gan GIG Cymru neu reoleiddwyr iechyd neu ofal cymdeithasol yng Nghymru, e.e. Canllawiau Ymarfer ar gyfer Gweithwyr Gofal Preswyl Plant sydd wedi cofrestru gyda Gofal Cymdeithasol Cymru.

**Cymhwysedd digidol** – gall hefyd gael ei alw'n llythrennedd digidol neu'n dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu.

**Amgylchedd** – y lleoliadau ffisegol, cyd-destunau a diwylliannau amrywiol y mae dysgwyr yn dysgu ynddyn nhw.

Gall ffactorau sy'n effeithio ar iechyd, llesiant a datblygiad personol, corfforol, cymdeithasol ac emosiynol plant a phobl ifanc gynnwys amgylchiadau andwyol neu drawma cyn neu yn ystod genedigaeth; ymlyniad; cyflwr sbectrwm awtistig; amgylchiadau teuluol; niwed neu gam-drin; anaf; anabledd dysgu; cyflyrau meddygol (cronig neu aciwt); iechyd meddwl; (gan gynnwys hunan-niweidio ac anorecsia); anabledd corfforol; afiechyd corfforol; amharu ar leoliad; tlodi; anghenion dwys neu gymhleth; anghenion synhwyrdd; sefydlogrwydd; amddifadedd cymdeithasol; camddefnyddio sylweddau.

**Digwyddiad(au)** – achos o rywbeth yn digwydd; digwyddiad untro, e.e. rhiant heb gasglu ei blentyn o'r ysgol.

Mae'r **ddeddfwriaeth, y polisiau cenedlaethol, yr arweiniad, y safonau a'r fframweithiau** yn cynnwys;

- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a'r saith nod craidd a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru
  - cael dechrau teg mewn bywyd (y blynyddoedd cynnar)
  - cael amrywiaeth gynhwysfawr o gyfleoedd addysg a dysgu
  - sicrhau eu bod yn mwynhau'r iechyd gorau posibl a'u bod yn rhydd rhag camdriniaeth, erledigaeth a chamfanteisio
  - sicrhau eu bod yn cael mynediad i gyfleoedd chwarae, hamdden, chwaraeon a diwylliannol
  - cael eu clywed, eu trin â pharch, a bod eu hil a'u hunaniaeth ddiwylliannol yn cael eu cydnabod (yn gallu cymryd rhan wrth wneud penderfyniadau)
  - sicrhau bod ganddyn nhw gartref diogel a chymuned i gynnal lles corfforol ac emosiynol
  - peidio â bod dan anfantais oherwydd tlodi.
- Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol
- Deddf Diogelu Data 1998
- Deddf Hawliau Dynol 1998
- Deddf Iechyd Meddwl – diwygiad 2007
- Deddf Galluedd Meddyliol 2005

- Deddf Cydraddoldeb 2010
- Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
- Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015
- Strategaeth Atal 2015
- Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
- Cynllun datblygu 10 mlynedd ar gyfer y gweithlu blynyddoedd cynnar, gofal plant a chwarae
- Deddf Plant 1989 a 2004
- Gweithio gyda'n Gilydd dan Ddeddf Plant 2004
- Polisi a Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan 2008
- Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974
- Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999
- Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles) 1992
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario 1992
- Rheoliadau Darparu a Defnyddio Cyfarpar Gwaith 1998
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chyfarpar Codi 1998
- Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus 2013
- Rheoliadau Cyfarpar Diogelu Personol yn y Gwaith 1992
- Rheoliadau Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd (COSHH) 2002.

#### **Deddfwriaeth a pholisïau cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg yn cynnwys:**

- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015
- **Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050**
- Strategaeth Addysg cyfrwng Cymraeg
- Strategaeth Addysg cyfrwng Cymraeg: Y Camau Nesaf
- Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 7) 2018
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (lleol).

**Erail** – cydweithwyr, gweithwyr neu bobl broffesiynol erail a theuluoedd/gofalwyr y gall unigolion ddod i gysylltiad â nhw wrth ofalu am a chefnogi plentyn.

#### **Arferion gofal corfforol** – yn cynnwys:

- mynd i'r toiled
- golchi dwylo
- gofalu am y croen
- gofalu am y dannedd
- cyfleoedd i orffwys, i gael amser tawel neu i gysgu
- amddiffyn rhag yr haul
- gofalu am ardal y cewynnau.

#### **Chwarae** – gwahanol fathauo chwarae i gynnwys:

- chwarae'n greadigol
- chwarae corfforol
- chwarae dychmygol/dychmygu neu chwarae rôl
- chwarae amgylcheddol
- chwarae mewn amgylchedd strwythuredig
- chwarae anstrwythuredig
- chwarae hunangyfeiriedig
- chwarae wedi'i hwyluso gan oedolyn.

**Polisiâu a gweithdrefnau** – ffyrdd o weithio a gytunwyd yn ffurfiol sy'n rhwymol ac yn gymwys mewn llawer o leoliadau. Os nad oes polisiâu a gweithdrefnau, mae'r term yn cynnwys ffyrdd eraill o weithio a gytunwyd.

**Risg** – wrth drafod cymryd risgiau gallai'r mathau o risgiau i'w cefnogi gynnwys:

- risgiau corfforol
- risgiau emosiynol
- risgiau ymddygiadol
- risgiau amgylcheddol.

**Gweithiwr** – yr unigolyn sy'n darparu gwasanaethau gofal, dysgu a datblygu i blant.

### ***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Polisi a Gweithdrefnau Amddiffyn Plant Cymru Gyfan (2008)
- Deddf Plant 1989 a (2004)
- Rheoliadau Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd (COSHH) (2002)
- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015 Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050
- Deddf Diogelu Data 1998)
- Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru
- Y Ddeddf Cydraddoldeb (2010)
- Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol
- Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith (1974)
- Deddf Hawliau Dynol (1998)
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chyfarpar Codi 1998)
- Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith (1999)
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario (1992)
- Deddf Galluedd Meddyliol (2005)
- Diwygiad i Ddeddf Iechyd Meddwl (2007)
- Rheoliadau Cyfarpar Diogelu Personol yn y Gwaith (1992)
- Strategaeth Atal (2015)
- Rheoliadau Darparu a Defnyddio Cyfarpar Gwaith (1998)
- Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus (2013)
- Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf (2006)
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (2014)
- Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (1989)
- Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) (2015)
- Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Ileol)
- Rheoliadau Safonau'r Iaith Gymraeg (Rhif 6) (2017)
- Strategaeth Addysg cyfrwng Cymraeg
- Gweithio Gyda'n Gilydd dan Ddeddf Plant (2004)
- Rheoliadau Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Lles) (1992)

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	25
<b>Credyd:</b>	4
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth gefnogi chwarae, dysgu, twf a datblygiad plant Yng nghyd-destun yr uned hon, mae 'plant' yn cyfeirio at blant rhwng 0 ac 8 oed.

### Deilliant dysgu:

1. Cefnogaeth dysgu, twf a datblygiad cyfannol

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Sut mae'r system nerfol a'r ymennydd yn cael eu ffurfio, a'r ffordd maen nhw'n gweithio gyda'i gilydd i alluogi twf a datblygiad cyfannol parhaus
- 1.2 Sut mae ffactorau andwyol yn effeithio ar dwf a datblygiad cyfannol
- 1.3 Sut mae ffactorau andwyol yn effeithio ar yr ymennydd
- 1.4 Gwahanol gyfnodau a dilyniannau o ddysgu, twf a datblygiad cyfannol a'r ffordd mae'r rhain yn cael eu monitro
- 1.5 Sut i gefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol a sicrhau bod yr **amgylchedd** yn ddiogel ac ysgogol ar yr un pryd
- 1.6 Sut i gefnogi a meithrin **sgiliau annibyniaeth** yn unol ag oedran a chyfnod datblygiad disgwylidig
- 1.7 Camau gweithredu i'w cymryd os nad yw plentyn yn datblygu yn unol â'i oedran a'i gyfnod datblygiad disgwylidig
- 1.8 Pwysigrwydd defnyddio cyfleoedd i ddatblygu iaith er mwyn cefnogi dysgu, twf a datblygiad cyfannol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.9 Defnyddio arsylwadau i nodi sut mae cyfnodau datblygiad disgwylidig yn cael eu hadlewyrchu yn unol ag oedran
- 1.10 Defnyddio gweithgareddau, arferion a phrofiadau bob dydd i feithrin perthnasoedd cadarnhaol â phlant, gan sicrhau eu bod yn llawn mwynhad, yn gynhwysol ac yn annog dysgu, twf a datblygiad cyfannol
- 1.11 Defnyddio atgyfnerthiad cadarnhaol a chanmoliaeth sy'n cefnogi datblygiad plant

### Amrediad

**Amgylchedd:** amgylchedd chwarae dwyieithog a chyfoethog o safon

**Sgiliau annibyniaeth:** bwyta ac yfed, ymolchi, gwisgo, gofal y geg, defnyddio'r toiled, tacluso/rhoi pethau i gadw

---

#### Deilliant dysgu:

2. Rôl graidd chwarae yn rhan o broses ddysgu, twf a datblygiad cyfannol plant

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Fframweithiau deddfwriaethol a chanllawiau statudol sy'n ymwneud â chwarae
- 2.2 Sut i ddatblygu amgylcheddau chwarae cyfoethog o safon er mwyn **manteisio i'r eithaf ar y potensial** ar gyfer dysgu, twf a datblygiad cyfannol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.3 Cyfrannu at ddefnyddio gwahanol fathau o chwarae i ddilyn egwyddorion amgylchedd chwarae cyfoethog o safon ar gyfer dysgu, twf a datblygiad cyfannol
- 2.4 Cyfrannu at helpu plant i greu man chwarae sy'n cael ei arwain gan blant sy'n galluogi:
  - chwarae dewis rhydd
  - mynegi teimladau
  - arbrofi a chymryd risgiau
  - creadigrwydd

#### Amrediad

**Manteisio i'r eithaf ar y potensial ar gyfer:** cymdeithasoli, datrys problemau a chreadigrwydd, dyfeisgarwch, her a dewis



### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

### **Gwahanol fathau o chwarae:**

- chwarae'n greadigol
- chwarae corfforol
- chwarae dychmygol/dychmygu neu chwarae rôl
- chwarae amgylcheddol
- chwarae mewn amgylchedd strwythuredig
- chwarae anstrwythuredig
- chwarae hunangyfeiriedig
- chwarae wedi'i hwyluso gan oedolyn.

**Gweithgareddau bob dydd:** chwarae dewis rhydd a gweithgareddau wedi'u hwyluso gan oedolyn, gweithgarwch corfforol a chyswllt, gweithredoedd, gemau, rhigymau, llyfrau, straeon a chaneuon

**Profiadau:** wedi'u cynllunio, heb eu cynllunio

### **Defnyddio arsylwadau i nodi sut mae cyfnodau datblygiad disgwylidig yn cael eu hadlewyrchu yn unol ag oedran:**

wedi'u cynnal yn unol â pholisïau a gweithdrefnau perthnasol y gweithle/lleoliad, a dylen nhw gynnwys:

#### **0-2 oed**

- sut maen nhw'n symud a'r hyn y gallan nhw ei wneud â'u cyrff
- sut maen nhw'n cyfleu ac yn mynegi eu teimladau
- sut maen nhw'n chwarae
- sut maen nhw'n rhyngweithio â'u hamgylchedd

#### **2-7 oed**

- Datblygiad personol a chymdeithasol: ymwybyddiaeth y plentyn o'i hun a'r ffordd y mae'n meithrin perthnasoedd, sgiliau ac agweddau â phobl eraill
- Datblygiad emosiynol: Datblygiad hunan-barch y plentyn, ei deimladau ei hun a'i ymwybyddiaeth o deimladau pobl eraill
- Datblygiad moesol ac ysbrydol: Datblygiad gwerthoedd, cysyniadau a'r ffordd y mae plant yn ymateb i eraill yn foesol ac yn foesegol
- Gwybyddol: Datblygiad y meddwl, gan ganolbwyntio ar feddwl a dealltwriaeth y plentyn gan gynnwys datrys problemau, rhesymu, canolbwyntio a chof
- Datblygiad iaith a chyfathrebu: Sut mae plant yn cyfathrebu ac yn mynegi eu hunain
- Datblygiad corfforol: Gwella sgiliau a pherfformiad y corff

**Amgylcheddau chwarae cyfoethog o safon:** i adlewyrchu'r canllawiau yn 'Cymru: Gwlad lle mae Cyfle i Chwarae'. Mae darpariaeth chwarae o safon yn cynnig cyfle i bob plentyn ryngweithio'n ddiraferth â'r canlynol neu gael profiad ohonyn nhw: plant a phobl ifanc eraill; y byd naturiol; rhannau rhydd; yr elfennau naturiol; her a chymryd risgiau; chwarae â hunaniaeth; symudiad; chwarae sgarmes; y synhwyrâu; teimladau. Mae'r amgylcheddau hyn hefyd yn: hyblyg, addasadwy, amrywiol a diddorol gan gynnig darpariaeth barhaus.

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCD CCLD 0203: Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0205: Cynnal amgylcheddau i ddiwallu anghenion plant
- SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
- SCD CCLD 0208: Cefnogi gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0209: Cefnogi plentyn ag anghenion cefnogi ychwanegol
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Pwysigrwydd y cyfnod o 0-3 oed <https://www.unicef.org/sowc01/1-2.htm>
- Niwrowyddoniaeth ac ymennydd babanod [http://www.nurseryworld.co.uk/digital\\_assets/619/All-about-brain.pdf](http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/619/All-about-brain.pdf)
- *Brain Hero* <http://developingchild.harvard.edu/resources/brain-hero/>
- *Healthy baby healthy brain* <http://www.healthybabyhealthybrain.ca/>
- Map o ymennydd baban <http://www.zerotothree.org/child-development/brain-development/baby-brain-map.html>
- Map o'r ymennydd dynol <http://www.cbc.ca/news2/interactives/brain>
- *Genes to cognition* <http://www.g2conline.org/2022>
- *Brain basics* [http://www.brainline.org/multimedia/interactive\\_brain/the\\_human\\_brain.html?gclid=CIm90P-H5L4CFdLHtAodxBgAhA](http://www.brainline.org/multimedia/interactive_brain/the_human_brain.html?gclid=CIm90P-H5L4CFdLHtAodxBgAhA)
- *Neuroscience science of the brain an introduction for young students* <http://brain.mcmaster.ca/BrainBee/Neuroscience.Science.of.the.Brain.pdf>
- *A primer on the brain and nervous system* <http://www.brainfacts.org/the-brain-facts-book>
- Cymru: Gwlad lle mae Cyfle i Chwarae <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/141007-wales-a-play-friendly-country-cy.pdf>
- Asesiad o ddigonolrwydd cyfleoedd chwarae – Pecyn cymorth <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/play-and-leisure/toolkit/?lang=cy>



<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	4
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth gefnogi maeth a hydradiad plant yn y blynyddoedd cynnar. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae 'plant' yn cyfeirio at blant rhwng 0 ac 8 oed

---

#### Deilliant dysgu:

1. Cefnogi maeth a hydradiad plant

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 1.1 **Gwahanol fathau** o fwydo babanod/plant bach
- 1.2 Canllawiau cenedlaethol cyfredol ar gyfer deiet cytbwys i blant gan gynnwys cyflwyno bwydydd solid
- 1.3 Bwydydd a diodydd y dylid cyfyngu arnyn nhw a'u hosgoi yn y flwyddyn gyntaf
- 1.4 Rôl maetholion hanfodol er mwyn cefnogi twf, llesiant a datblygiad cyfannol
- 1.5 Gofynion maeth a hydradiad yn ystod **cyfnodau datblygiad diffiniedig**
- 1.6 Ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant bwyd a diod
- 1.7 Y rhesymau pam na ddylid defnyddio bwyd fel gwobr
- 1.8 **Effaith bosibl** maeth a hydradiad gwael
- 1.9 Pwysigrwydd hydradiad
- 1.10 Pwrpas cofnodi cymeriant bwyd a diod

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.11 Paratoi a storio bwyd a diod yn unol â chyfarwyddiadau penodol ac yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle
- 1.12 Cefnogi arferion bwyta ac yfed diogel sy'n annog y plentyn i ryngweithio'n gymdeithasol a meithrin sgiliau annibyniaeth ac sy'n ystyried ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant bwyd a diod
- 1.13 Annog plant i brofi bwydydd newydd
- 1.14 Ymateb yn gadarnhaol pan fydd plentyn yn gwrthod bwyd a diod, gan wneud addasiadau fel y bo angen
- 1.15 Annog plant i yfed digon o hylif
- 1.16 Cyfrannu at gofnodi a monitro cymeriant bwyd a diod

## Amrediad

**Mathau gwahanol:** bwydo ar y fron, bwydo fformiwla babanod, bwydo cyflenwol, bwydydd solid cyntaf

**Cyfnodau datblygiad diffiniedig:** 0-6 mis, 6 mis – 1 oed, 1-4 oed, 5 oed a throsodd

**Effaith bosibl:** methu â ffynnu, diffyg maethiad, dadhydradiad, gordewdra, rhwymedd, anaemia, datblygiad gwybyddol

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

### **Ffactorau sy'n dylanwadu ar gymeriant bwyd a diod:**

- Gall anghenion deietegol arbennig am resymau meddygol gynnwys, e.e.
  - Addasu'r ansawdd er mwyn gwneud bwyd yn haws ei fwyta (piwrî neu stwnsh);
  - Bwyd heb glwten i blant â chlefyd Coeliag
  - Deiet wedi'i addasu ar gyfer plant diabetig
  - Deiet wedi'i addasu ar gyfer plant ag alergeddau ac anoddefedd bwyd.
- Darparu ar gyfer anghenion diwylliannol, crefyddol neu foesebol (rhesymau llysiuol neu fegan)
- Siâp, lliw, ansawdd, arogl, dull cyflwyno a dewis bwyd
- Osgoi bwyd, cydfwyta â chyfoedion, dilyn dull gweithredu cyson a bod yn fodel rôl cadarnhaol, annog cyfleoedd i brofi bwyd newydd
- Gweithgareddau a mentrau llawn hwyl yn ymwneud â bwyd, gan gynnwys gadael i blant gymryd rhan yn y broses o baratoi a gweini bwyd, a rhoi cynnig ar fwydydd o ddiwylliannau gwahanol, tyfu a choginio bwyd.
- Incwm isel a thlodi bwyd

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCD CCLD 0205: Cynnal amgylcheddau i ddiwallu anghenion plant
- SCD CCLD 0208: Cefnogi gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0307: Hybu iechyd a datblygiad corfforol plant
- SCD CCLD 0319: Hybu bwyta'n iach i blant a theuluoedd

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Canllawiau Bwyd ac Iechyd ar gyfer Lleoliadau Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2009) <https://gov.wales/docs/phhs/publications/foodandhealth/090414guidelinescy.pdf>

- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- Ymddiriedolaeth Caroline Walker 'Eating well for under 5's in child care: Practical and nutritional guidelines' (2006) <https://www.cwt.org.uk/wp-content/uploads/2014/07/Under5s.pdf>
- Canllawiau maeth ar gyfer y blynyddoedd cynnar – 'Food choices for children aged 1-5 years in early education and childcare settings' Gweithrediaeth yr Alban, Caeredin (2006) <https://www2.gov.scot/resource/doc/89729/0021563.pdf>
- Coleg Brenhinol y Bydwragedd 'Position statement: Infant Feeding' (2018) <https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Infant%20Feeding.pdf>
- Y GIG - Beth i'w fwydo i blant ifanc <http://www.nhs.uk/Conditions/pregnancy-and-baby/Pages/understanding-food-groups.aspx>
- Y GIG - Bwydo ar y fron <http://www.nhs.uk/start4life/breastfeeding>
- Y GIG – Bwydydd cyntaf <https://www.nhs.uk/start4life/baby/first-foods>
- Rhwydwaith bwydo ar y fron <https://www.breastfeedingnetwork.org.uk/>
- 'Weaning – learning to like new tastes and textures'  
[http://www.infantandtoddlerforum.org/media/upload/pdf-downloads/GT\\_Weaning.pdf](http://www.infantandtoddlerforum.org/media/upload/pdf-downloads/GT_Weaning.pdf)
- 'Feeding your toddler/pre-school child'  
<https://www.nutrition.org.uk/healthyliving/lifestages/feeding-your-toddlerpre-school-child.html>
- 'Perfect portions for toddlers'  
[https://www.nutrition.org.uk/attachments/article/734/BNF%20Toddler%20Eatwell%20Leaflet\\_OL.pdf](https://www.nutrition.org.uk/attachments/article/734/BNF%20Toddler%20Eatwell%20Leaflet_OL.pdf)
- Archwiliad iechyd [http://www.nurseryworld.co.uk/digital\\_assets/985/NW\\_Ofsted-framework.pdf](http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/985/NW_Ofsted-framework.pdf)

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth adnabod afiechyd posibl yn ystod plentyndod ac ymateb iddo

---

#### Deilliant dysgu:

1. Ymateb i arwyddion o afiechyd posibl ac adweithiau i imiwneiddio mewn plant

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Arwyddion a symptomau corfforol ac ymddygiadol o afiechyd a phlâu/heintiau posibl
- 1.2 Yr adweithiau posibl i imiwneiddio
- 1.3 Camau i'w cymryd pan fydd pryderon ynglŷn ag afiechyd posibl ac adweithiau i imiwneiddio
- 1.4 Symptomau y mae angen cymryd camau brys yn eu cylch

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.5 Adnabod arwyddion o afiechyd a phlâu/heintiau posibl
- 1.6 Ymateb i arwyddion o afiechyd a phlâu/heintiau posibl, yn ôl polisïau a gweithdrefnau'r gweithle
- 1.7 Gwneud addasiadau i arferion a rhyngweithiadau er mwyn ystyried arwyddion o afiechyd posibl
- 1.8 Cofnodi a rhoi gwybod am y camau a gymerir



## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Oherwydd natur ei chynnwys, efallai na fydd y dystiolaeth sydd ei hangen ar gyfer yr uned hon yn rhywbeth fydd yn cael ei harsylwi'n naturiol yn rhan o'r tasgau strwythuredig. Os nad oes digon o dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno trwy'r tasgau strwythuredig, dylai'r aseswr sicrhau bod y portffolio yn darparu tystiolaeth ar gyfer y deilliannau ymarfer ar sail y gofynion tystiolaeth canlynol:

- Adroddiad myfyriol gan y dysgwr wedi'i lofnodi gan dyst arbenigol, yn rhoi manylion ei ymateb i arwyddion o afiechyd, plâu/heintiau neu glefyd hysbysadwy yn eu gweithle ar un achlysur o leiaf.

Efallai y bydd angen holi'r dysgwr ymhellach o ran ei ddealltwriaeth o gynnwys yr uned hon yn rhan o'r drafodaeth.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd

**Plentyndod:** yng nghyd-destun yr uned hon, mae plentyndod yn cyfeirio at blant rhwng 0 ac 18 oed

### **Afiechyd a phlâu/heintiau:**

- Afiechyd cyffredin yn ystod plentyndod (clwy'r pennau, rwbela, polio, brech yr ieir, y frech goch, llid yr ymennydd, y pas)
- Alergeddau/cyflyrau (ecsema, asthma, clwy'r gwair neu alergeddau bwyd)
- Mân afiechyd (peswch, annwyd, pigyn clust, dolur gwddf, crŵp, twymyn a gwres, dolur rhydd a chwydu, llosg haul a thrawiad gwres)
- Plâu/heintiau (tarwden, llyngyren, llau pen, herpes simplecs, impetigo, llid y gyfbilen, clefyd crafu)

**Ffynonellau gwybodaeth ar gyfer arwyddion a symptomau corfforol ac ymddygiadol o afiechydon a phlâu posibl:**

Cyfeiriadau ar gyfer Sepsis:

<https://www.nhs.uk/conditions/sepsis/>

<https://www.nhsinform.scot/illnesses-and-conditions/blood-and-lymph/sepsis>

Arwyddion a Symptomau Cyffredinol – GIG yr Alban

<https://www.nhsinform.scot/>

**Symptomau y mae angen cymryd camau brys yn eu cylch:** plentyn: sy'n gysglyd neu'n llidiog yn gyson; sy'n mynd yn anymatebol; sy'n cael problemau anadlu; sydd â dwylo neu draed oer ac afliwiedig a chorff cynnes; sydd wedi cael/yn cael ffit; sydd â lliw croen anarferol; sydd â thymheredd o 39°C neu fwy; nad yw'n bwydo/bwyta; sy'n dangos arwyddion o ddadhydradiad (ceg sych, llygaid pantiog, dim dagrau, edrych yn sâl yn gyffredinol); sydd â symptomau sy'n gysylltiedig â llid yr ymennydd (cur pen difrifol anarferol, cric yn y gwar, anhoffter o oleuadau llachar, brech nad yw'n diflannu wrth roi pwysau arni)

### ***Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig***

- SCD CCLD 0208: Cefnogi gofal babanod a phlant
- SCD CCLD 0319: Hybu bwyta'n iach i blant a theuluoedd
- SCD HSC 0022: Cefnogi eich iechyd a'ch diogelwch eich hun ac iechyd a diogelwch unigolion

### ***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/95109>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- GIG Cymru – Canllawiau ar Atal a Rheoli Heintiau Cymru Gyfan ar gyfer Lleoliadau Addysg (2017) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- GIG Cymru – Llawlyfr Cenedlaethol ar gyfer Atal a Rheoli Heintiau (NIPCM): Mae polisïau model a ddatblygwyd yn flaenorol gan Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ildio eu lle i fabwysiadu Llawlyfr Rheoli Heintiau Cenedlaethol yr Alban (NICM) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/95337>
- GIG Cymru – Brechlynnau i Blant [http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/VaccinationsImmunisationProgsDocs.nsf/3dc04669c9e1eaa880257062003b246b/faca473ff00c5bba8025831a0045b9b9/\\$FILE/Routine%20Childhood%20Immunisation%20Schedule%20-%207%20August%202018%20Final.pdf](http://www2.nphs.wales.nhs.uk:8080/VaccinationsImmunisationProgsDocs.nsf/3dc04669c9e1eaa880257062003b246b/faca473ff00c5bba8025831a0045b9b9/$FILE/Routine%20Childhood%20Immunisation%20Schedule%20-%207%20August%202018%20Final.pdf)
- GIG Cymru – Data cenedlaethol ar y nifer sy'n manteisio ar imiwneiddio <http://www.wales.nhs.uk/sites3/page.cfm?orgid=457&pid=54144>
- Y GIG – Brechlynnau <https://www.nhs.uk/conditions/vaccinations/reasons-to-have-your-child-vaccinated/>
- Y GIG – Sgil effeithiau brechlynnau <https://www.nhs.uk/conditions/vaccinations/reporting-side-effects/>
- Public health matters <https://publichealthmatters.blog.gov.uk/2014/05/01/why-vaccinate/>
- BC Centre for Disease Control – A quick guide to common childhood diseases (2009) [http://www.bccdc.ca/resource-gallery/Documents/Guidelines%20and%20Forms/Guidelines%20and%20Manuals/Epid/Other/Epid\\_GF\\_childhood\\_quickguide\\_may\\_09.pdf](http://www.bccdc.ca/resource-gallery/Documents/Guidelines%20and%20Forms/Guidelines%20and%20Manuals/Epid/Other/Epid_GF_childhood_quickguide_may_09.pdf)
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth weithio gyda phlant 0-2 oed. Mae'n cynnwys manteision darparu gofal plant a gwasanaethau cefnogi a darparu a darparu arferion gofal corfforol diogel

#### Deilliant dysgu:

1. Rôl a manteision darparu gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 0-2 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwytod:

- 1.1 Gwahanol fathau o ddarpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 0-2 oed
- 1.2 Pwrpas darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi a'u rôl o ran ceisio mynd i'r afael ag anfantais yn ystod plentyndod
- 1.3 **Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** cyfredol i blant 0-2 oed a'u manteision
- 1.4 Effaith anfantais yn ystod plentyndod ar iechyd, llesiant a datblygiad plant 0-2 oed

#### Amrediad

**Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd:** Maeth a hydradiad, gofal iechyd y geg, chwarae a gweithgarwch corfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, paratoi i fod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i ysmegu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, a diogelwch yn y gymuned

#### Deilliant dysgu:

2. Cefnogi bondio ac ymlyniad i blant 0-2 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y termau 'bondio' ac 'ymlyniad', a'u pwysigrwydd i ddysgu, twf, datblygiad a llesiant cyfannol babanod/plant bach
- 2.2 Pwysigrwydd bondio ac ymlyniad o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall babanod/plant bach eu ffurfio
- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr
- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cynnal ac annog bondio ac ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach

- 2.7 Defnyddio adborth gan eraill i wella eich ymarfer eich hun o ran cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i fabanod/plant bach
- 

#### Deilliant dysgu:

3. Darparu gofal ar gyfer arferion corfforol i blant 0-2 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd **arferion gofal corfforol** diogel i fabanod/plant bach
- 3.2 Sut i gario a dal babanod/plant bach yn ddiogel
- 3.3 Sut i ymolchi, gwisgo a newid babanod/plant bach, gan gynnwys newid cewynnau
- 3.4 Sut i gefnogi hyfforddiant i ddefnyddio'r toiled
- 3.5 Sut i sicrhau bod baban yn cysgu mewn amgylchedd a safle diogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.6 Cefnogi **arferion gofal corfforol** diogel y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer babanod/plant bach
- 3.7 Creu amgylchedd cyfforddus a digyffro wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.8 Gwneud **arferion gofal corfforol** yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.9 Sicrhau bod babanod/plant bach yn cael eu cario a'u dal yn ddiogel, yn unol ag egwyddorion symud a lleoli
- 3.10 Cofnodi a rhoi gwybod am arferion gofal corfforol, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

#### Amrediad

**Arferion gofal corfforol:** defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen (gan gynnwys y rhan o'r croen o gwmpas y cewyn), cyfleoedd i orffwys, i gael amser tawel neu i gysgu, sicrhau bod darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Babanod/plant bach:** yng nghyd-destun yr uned hon, mae babanod/plant bach yn cyfeirio at blant 0-2 oed

**Anfantais yn ystod plentyndod:** plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw ddigonol ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

**Sut i sicrhau bod baban yn cysgu mewn amgylchedd a safle diogel:**

- Gosod y baban ar ei gefn i gysgu, mewn crud mewn ystafell gyda chi
- Peidio â gadael i unrhyw un ysmegu yn yr un ystafell â'r baban
- Peidio byth â chysgu gyda baban ar sofffa neu gadair freichiau
- Peidio byth â gadael i'r baban fynd yn rhy boeth – peidio â gorchuddio pen y baban – gosod y baban yn y safle "traed wrth droed"

Mae **twf a datblygiad cyfannol** yn cyfeirio at fabanod/plant bach yn ennill sgiliau a chymhwysedd i feithrin eu sgiliau corfforol, cymdeithasol, emosiynol, gwybyddol ac ieithyddol

**Cynnal ac annog bondio ac ymlyniadau sicr:** amgylchedd digyffro a magwrol, agosrwydd, rhagweladwyedd, cysondeb, cefnogi trawsnewidiau esmwyth, cydgynhyrchu, rhannu gwybodaeth, gweithio mewn partneriaeth, cyffwrdd

**Gofal iechyd y geg:** mae hyn yn ymwneud â gofal y dannedd a'r deintgig, gan gynnwys torri dannedd, defnydd priodol o boteli a biceri bwydo, defnydd priodol o ddymis

**Gwasanaethau cefnogi:** Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu neu'n rhai cyffredinol, ymweld â'r cartref (bydwraig ac ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn-ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, tyllino babanod)

**Hyfforddi i ddefnyddio'r toiled:** bod yn barod i ddechrau hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, paratoi i hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, cefnogi plentyn bach i hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, defnyddio cewynnau tynnu i fyny a phants hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, cefnogi arferion gyda'r nos wrth

hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, trawsnewid i'r toiled o boti, cefnogi plant bach i feithrin sgiliau annibyniaeth wrth ddefnyddio'r toiled, gan weithio mewn partneriaeth ag eraill, strategaethau a thechnegau atgyfnerthu cadarnhaol

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCDCCLD 0203 Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
- SCDCCLD 0205: Cynnal amgylcheddau i ddiwallu anghenion plant
- SCDCCLD 0208 Cefnogi gofal babanod a phlant

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Adroddiad Blynyddol Prif Swyddog Meddygol Cymru 2014-15 Iachach, Hapusach, Tecach <https://gov.wales/docs/phhs/publications/160323cmoreportcy.pdf>
- Rhaglen Plant Iach Cymru <https://gov.wales/docs/dhss/publications/160926healthy-childrency.pdf>
- Mae addysg yn dechrau yn y cartref <https://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/education-begins-at-home/?lang=cy>
- Canllawiau NICE ar Iechyd Cyn Cenedlu <https://cks.nice.org.uk/pre-conception-advice-and-management>
- Gwybodaeth Sefydliad Iechyd y Byd am ofal cyn cenedlu [http://www.who.int/maternal\\_child\\_adolescent/documents/preconception\\_care\\_policy\\_brief.pdf](http://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/preconception_care_policy_brief.pdf)
- Coleg Brenhinol y Bydwagedd [https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Emotional%20Wellbeing\\_Guide\\_WEB.pdf](https://www.rcm.org.uk/sites/default/files/Emotional%20Wellbeing_Guide_WEB.pdf)
- Canllawiau'r GIG <http://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/pages/pregnancy-and-baby-care.aspx>
- Ymlyniad <http://www.suttontrust.com/wp-content/uploads/2014/03/baby-bonds-final.pdf>
- Menter Cyfeillgar i Fabanod UNICEF <https://www.unicef.org.uk/babyfriendly/what-is-baby-friendly/>
- Cwsg <http://www.unicef.org.uk/BabyFriendly/Resources/Resources-for-parents/Caring-for-your-baby-at-night/>
- Cychwyn Iach <http://www.healthystart.nhs.uk>
- Cymdeithas Ddeieteg Prydain (Ffeithiau am Fwyd) <https://www.bda.uk.com/>
- First Steps Nutrition Trust <https://www.firststepsnutrition.org/>
- Lleihau'r risg o farwolaeth yn y crud <https://gov.wales/docs/dsjlg/publications/cyp/140320-reduce-risk-cot-death-cy.pdf>
- The lullaby trust <https://www.lullabytrust.org.uk/safer-sleep-advice/>
- Faint o gwsg sydd ei angen ar blant? <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/howmuchsleep.aspx>
- Cyngor ar gwsg iach i blant <http://www.nhs.uk/Livewell/Childrenssleep/Pages/bedtimeritual.aspx>
- Adolygiad cyflym o'r dystiolaeth ar gwsg babanod a phlant <http://www.healthscotland.com/uploads/documents/23540-SleepRapidEvidenceReviewWriteUp.pdf>
- 'Safe Sleep for your baby' [http://www.phac-aspc.gc.ca/hp-ps/dca-dea/stages-etapes/childhood-enfance\\_0-2/sids/ss-eng.php](http://www.phac-aspc.gc.ca/hp-ps/dca-dea/stages-etapes/childhood-enfance_0-2/sids/ss-eng.php)
- 'All About... Sleep' [http://www.nurseryworld.co.uk/digital\\_assets/409/029\\_All-about.pdf](http://www.nurseryworld.co.uk/digital_assets/409/029_All-about.pdf)
- Hanfodion cwsg da <http://www.babycentre.co.uk/c25004253/basics-of-good-sleep>

- 'Sleep Well, Sleep Safe'  
[http://www.beststart.org/resources/hlthy\\_chld\\_dev/pdf/BSRC\\_Sleep\\_Well\\_resource\\_FNL\\_LR.pdf](http://www.beststart.org/resources/hlthy_chld_dev/pdf/BSRC_Sleep_Well_resource_FNL_LR.pdf)
- Y GIG <http://www.nhs.uk/conditions/pregnancy-and-baby/pages/potty-training-tips.aspx>
- BabyCentre <http://www.babycentre.co.uk/potty-training>
- NCT <https://www.nct.org.uk/parenting/potty-training>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth weithio gyda phlant 2-3 oed. Mae'n cynnwys rôl darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi a darparu arferion gofal corfforol diogel</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant bach/plant' yn cyfeirio at blant 2-3 oed</p>

### Deilliant dysgu:

1. Rôl a manteision darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 2-3 oed

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Gwahanol fathau o ddarpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 2-3 oed
- 1.2 Pwrpas darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi a'u rôl o ran ceisio mynd i'r afael ag anfantais yn ystod plentyndod
- 1.3 **Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** cyfredol i blant 2-3 oed a'u manteision
- 1.4 Effaith anfantais yn ystod plentyndod ar iechyd, llesiant a datblygiad plant 2-3 oed

### Amrediad

**Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd:** Maeth a hydradiad, gofal iechyd y geg, chwarae a gweithgarwch corfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, paratoi'r plentyn i fod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i ysmegu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, diogelwch yn y gymuned

### Deilliant dysgu:

2. Cefnogi bondio ac ymlyniad i blant 2-3 oed

### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y termau 'bondio' ac 'ymlyniad', a'u pwysigrwydd i ddysgu, twf, datblygiad a llesiant cyfannol plant bach/plant
- 2.2 Pwysigrwydd bondio ac ymlyniad o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall plant bach/plant eu ffurfio
- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr
- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i blant bach/plant

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cynnal ac annog bondio ac ymlyniadau sicr i blant bach/plant



- 2.7 Defnyddio adborth gan eraill i wella eich ymarfer eich hun o ran cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i blant bach/plant
- 

#### Deilliant dysgu:

3. Darparu gofal ar gyfer arferion gofal corfforol diogel i blant 2-3 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd **cefnogi arferion gofal corfforol diogel** i blant bach/plant
- 3.2 Sut i gefnogi hyfforddiant i ddefnyddio'r toiled
- 3.3 Sut i gario a dal plant bach/plant yn ddiogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.4 Cefnogi **arferion gofal corfforol** diogel y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer plant bach/plant
- 3.5 Creu amgylchedd cyfforddus a digyffro wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.6 Gwneud **arferion gofal corfforol** yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.7 Sicrhau bod plant bach/plant yn cael eu cario a'u dal yn ddiogel, yn unol ag egwyddorion symud a lleoli
- 3.8 Cofnodi a rhoi gwybod am arferion gofal corfforol yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

#### Amrediad

**Arferion gofal corfforol:** defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen (gan gynnwys y rhan o'r croen o gwmpas y cewyn), cyfleoedd i orffwys, i gael amser tawel neu i gysgu, sicrhau darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Anfantais yn ystod plentyndod:** plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw ddigonol ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

**Cynnal ac annog bondio ac ymlyniadau sicr:** amgylchedd digyffro a magwrol, agosrwydd, rhagweladwyedd, cysondeb, cefnogi trawsnewidiadau esmwyth, cydgynhyrchu, rhannu gwybodaeth, gweithio mewn partneriaeth, cyffwrdd

**Gofal iechyd y geg:** mae hyn yn ymwneud â gofal y dannedd a'r deintgig, gan gynnwys torri dannedd, defnydd priodol o offer yfed, defnydd priodol o ddymis

**Gwasanaethau cefnogi:** Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu neu'n rhai cyffredinol – ymweld â'r cartref (ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), deietegydd cymunedol a chynllun cyn-ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, clybiau llyfrau, Dechrau Da, grwpiau chwaraeon/hamdden)

**Hyfforddi i ddefnyddio'r toiled:** bod yn barod i ddechrau hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, paratoi i ddechrau hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, cefnogi plentyn bach i hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, defnyddio cewynnau tynnu i fyny a phants hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, cefnogi arferion gyda'r nos wrth hyfforddi i ddefnyddio'r toiled, trawsnewid i'r toiled o boti, cefnogi plant bach i feithrin sgiliau annibyniaeth wrth ddefnyddio'r toiled, gweithio mewn partneriaeth ag eraill, strategaethau a thechnegau atgyfnerthu cadarnhaol

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCDCCLD 0203 Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0205: Cynnal amgylcheddau i ddiwallu anghenion plant
- SCD CCLD 0206: Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru

- <https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
- Strategaeth Tlodi Plant (2015) <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/child-poverty/?lang=cy>
  - Deddf Gofal Plant 2006 a Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdod Lleol) (Cymru) 2016 – gofynion yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant a luniwyd gan awdurdodau lleol
  - Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 (Asesiadau Awdurdodau Lleol) (Cymru) 2016 <http://www.legislation.gov.uk/wsi/2016/88/note/made/welsh>
  - Y Ddeddf Plant (2004) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2004/31/contents>
  - Y Ddeddf Gofal Plant (2006) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/21/contents>
  - Crynodeb o Ganfyddiadau Project EPPSE (Effective Pre-school, Primary and Secondary Education) 1997-2014  
[https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/455670/RB455\\_Effective\\_pre-school\\_primary\\_and\\_secondary\\_education\\_project.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/455670/RB455_Effective_pre-school_primary_and_secondary_education_project.pdf)
  - 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. and Musgrove, A 2002, School of Education Research and Development Anglia Polytechnic University <https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>
  - Fframwaith y Blynyddoedd Cynnar yn yr Alban  
<http://www.gov.scot/Topics/People/Young-People/early-years/delivery/framework>
  - Pre Birth To Three (yr Alban)  
[https://education.gov.scot/improvement/Documents/ELC/ELC2\\_PreBirthToThree/ELC2IntroPreBirthtoThree.pdf](https://education.gov.scot/improvement/Documents/ELC/ELC2_PreBirthToThree/ELC2IntroPreBirthtoThree.pdf)
  - Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar-EYFS (Lloegr)  
<https://www.gov.uk/government/publications/early-years-foundation-stage-framework--2>
  - AGC Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
  - Child Safety in Wales, Examples of Interventions in Practice, Children in Wales Pre-school and early home learning effects on A-level outcomes, Adroddiad Ymchwil EPPSE, 2015, Sammons, Toth a Sylva gyda Melhuish, Siraj a Taggart, Prifysgol Rhydychen, cyhoeddwyd gan yr Adran Addysg  
[https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/472867/RR472A\\_Pre-school\\_and\\_early\\_home\\_learning\\_effects\\_on\\_A\\_level\\_outcomes.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/472867/RR472A_Pre-school_and_early_home_learning_effects_on_A_level_outcomes.pdf)
  - Fframwaith y Cyfnod Sylfaen  
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
  - Rhaglen Dechrau'n Deg <https://learn.nes.nhs.scot/735/flying-start-nhs>
  - Cynllun Cyn-ysgol Iach a Chynaliadwy a Cynlluniau Ysgolion Iach - Rhwydwaith Cymru  
<http://www.nptfamily.com/media/7420/hspss-criteria.pdf>
  - Laevers, F (1991) The innovative project Experiential Education and the definition of quality on education-unpublished paper
  - Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd <https://cardiff-fis.info/?lang=cy>
  - Cynllun Gwên <https://www.designedtosmile.org/welcome-croeso/croeso/?lang=cy>
  - Child Accident Prevention Trust (CAPT) <https://www.capt.org.uk/>
  - Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref Gwasanaeth Tân De Cymru  
<https://www.decymru-tan.gov.uk/>
  - Llywodraeth Cymru <https://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/childcare/?skip=1&lang=cy>

Lefel:	2
ODA:	25
Credyd:	4
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae'r uned hon yn ymdrin â'r wybodaeth a'r sgiliau rhagarweiniol sydd eu hangen i gyfrannu at ofal plant 3-7 oed, gan gynnwys dysgu a datblygu, gan adlewyrchu Cwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar presennol yng Nghymru</p> <p>Bydd dysgwyr yn archwilio pob un o'r meysydd dysgu sy'n sail i Gwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar. Bydd dysgwyr yn cyfrannu at gefnogi cyfleoedd a phrofiadau dysgu, ac yn meithrin gwybodaeth a sgiliau ar gyfer rhyngweithio ac ymgysylltu â phlant 3-7 oed er mwyn cyfrannu at eu chwarae, dysgu a datblygiad.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Rôl a manteision darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 3-7 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Gwahanol fathau o ddarpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi i blant 3-7 oed
- 1.2 Pwrpas darpariaeth gofal plant a gwasanaethau cefnogi a'u rôl o ran ceisio mynd i'r afael ag anfantais yn ystod plentyndod
- 1.3 **Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd** cyfredol i blant 3-7 oed a'u manteision
- 1.4 Effaith anfantais yn ystod plentyndod ar iechyd, llesiant a datblygiad plant 3-7 oed

#### Amrediad

**Blaenoriaethau iechyd y cyhoedd:** Maeth a hydradiad, iechyd y geg, chwarae a gweithgarwch corfforol, golwg, rhaglen imiwneiddio plant, paratoi plentyn i fod yn barod ar gyfer yr ysgol a hybu diogelwch yn y cartref, oedolion yn rhoi'r gorau i ysmegu, lleihau cysylltiad â mwg eilaidd, atal damweiniau ac anafiadau, diogelwch yn y gymuned

#### Deilliant dysgu:

2. Cefnogi ymlyniad a gwydnwch ar gyfer plant 3-7 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y termau 'ymlyniad' a 'gwydnwch' a'u pwysigrwydd o ran dysgu, datblygiad a llesiant cyfannol plant
- 2.2 Pwysigrwydd ymlyniad a gwydnwch o ran lleihau effaith anfantais yn ystod plentyndod
- 2.3 Y mathau o ymlyniadau y gall plant eu ffurfio

- 2.4 Arwyddion o ymlyniad ansicr
- 2.5 Sut i hybu ymlyniadau sicr i blant

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cynnal ac annog ymlyniadau sicr a gwydnwch i blant
- 2.7 Defnyddio adborth gan bobl eraill i wella eich ymarfer eich hun o ran cefnogi'r broses o ddatblygu ymlyniadau sicr i blant

---

#### Deilliant dysgu:

3. Darparu gofal ar gyfer arferion corfforol i blant 3-7 oed

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Pwysigrwydd **arferion gofal corfforol** diogel i blant
- 3.2 Ffactorau ac ymddygiadau a fyddai'n gallu effeithio ar arferion gofal corfforol da
- 3.3 Sut i helpu plant i ddefnyddio'r toiled gan gynnal eu hurddas a'u parch
- 3.4 Yr oedrannau pan ddisgwylir i blant gyflawni ymataliaeth sylfaenol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.5 Cefnogi **arferion gofal corfforol** diogel y cytunwyd arnyn nhw i blant
- 3.6 Creu amgylchedd cyfforddus a digyffro wrth gefnogi **arferion gofal corfforol** diogel
- 3.7 Gwneud **arferion gofal corfforol** yn brofiadau diogel a phleserus sy'n hybu dysgu, twf a datblygiad cyfannol gan gynnal urddas a pharch plant
- 3.8 Cofnodi a rhoi gwybod am arferion gofal corfforol, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad

#### Amrediad

**Arferion gofal corfforol:** defnyddio'r toiled, golchi dwylo, gofal y geg, gofal y croen, cyfleoedd i orffwys a chael amser tawel, sicrhau darpariaethau priodol ar gyfer dod i gysylltiad â golau haul a thymereddau isel

---

#### Deilliant dysgu:

4. Cefnogi dysgu a datblygiad cyfannol drwy feysydd Cwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 4.1 Y **meisydd dysgu** yng Nghwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar
- 4.2 Pwysigrwydd y **meisydd dysgu** ar gyfer dysgu, chwarae a datblygiad cyfannol plant
- 4.3 Sut mae datblygu'r Gymraeg yn cysylltu â'r **meisydd dysgu**
- 4.4 Y termau 'darpariaeth barhaus' a 'dysgu gweithredol'
- 4.5 Sut mae dysgu drwy brofiad yn cyfrannu at ddysgu a datblygiad cyfannol yng Nghwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar
- 4.6 Pwysigrwydd arsylwi ac asesu yn y **meisydd dysgu**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.7 Defnyddio gwahanol fathau o gyfarpar, gweithgareddau ac amgylcheddau i gefnogi dysgu a datblygiad yn y meysydd dysgu
- 4.8 Cyfrannu at gyfleoedd strwythuredig a chyfleoedd a gychwynnir gan y plentyn a gweithgareddau mewn amrywiaeth o amgylcheddau i gefnogi datblygiad plant ym mhob un o'r meysydd dysgu
- 4.9 Annog a chanmol plant wrth gefnogi eu datblygiad yn y meysydd dysgu
- 4.10 Cyfrannu at arsylwi ar blant a'u hasesu yn y meysydd dysgu yn unol â pholisiau a gweithdrefnau'r gweithle/lleoliad
- 4.11 Addasu gweithgareddau er mwyn helpu i gynnwys plant ag anghenion ychwanegol yn y meysydd dysgu
- 4.12 Defnyddio adborth gan eraill i wella eich ymarfer eich hun

### Amrediad

**Meysydd dysgu:** datblygiad personol a chymdeithasol, llesiant ac amrywiaeth ddiwylliannol, sgiliau iaith, llythrennedd a chyfathrebu, datblygiad mathemategol, datblygu'r Gymraeg, gwybodaeth a dealltwriaeth o'r byd, datblygiad corfforol, a datblygiad creadigol

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Gweithgareddau:** cymryd rhan mewn gwahanol fathau o chwarae ac amrywiaeth o weithgareddau a gynlluniwyd, gan gynnwys y rhai sy'n cael eu cychwyn gan y plentyn a'r rhai sy'n adeiladu ar brofiadau blaenorol

**Anfantais yn ystod plentyndod:** plant sy'n ddifreintiedig ac sydd wedi'u hamddifadu o safon byw ddigonol ac ysgogiad ac amgylchedd priodol, heb fynediad at addysg na gwasanaethau gan gynnwys gofal iechyd, o ganlyniad i dlodi a diffyg cyfle

**Darpariaeth barhaus:** Pwrpas darpariaeth barhaus yw cynnig amgylchedd cyson i blant sy'n ddiogel iddyn nhw ei archwilio ac sy'n eu herio i ddysgu'n weithredol ar yr un pryd. O fewn darpariaeth barhaus, gall plant archwilio'r amgylchedd a meithrin annibyniaeth. Mae hefyd yn galluogi plant i wneud dewisiadau a chychwyn eu chwarae eu hunain

**Cwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar:** Y Cyfnod Sylfaen yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu adolygu'r fframwaith cwricwlwm ar gyfer addysg y blynyddoedd cynnar o 2021 ymlaen. Ar adeg datblygu'r uned, Cwricwlwm y Blynyddoedd Cynnar a'r meysydd dysgu presennol yw'r rhai a nodir isod. Bydd angen adolygu'r canllawiau addysgu pan gaiff y fframwaith cwricwlwm newydd ei gyhoeddi.

**Dysgu drwy Brofiad:** Mae dysgu drwy brofiad yn cael ei ddiffinio'n fwy penodol fel dysgu drwy fyfyrion ar yr hyn y maen nhw wedi'i wneud.

**Ffactorau:** Anghenion deietegol arbennig (diwylliannol / crefyddol, fegan, llysiuol, er mwyn rheoli problemau iechyd e.e. palet meddal, cwllwm tafod, alergeddau ac anoddefedd), bwydo cyflenwol, siâp, lliw, ansawdd, arogl a chyflwyniad a dewis o fwyd, cydfwyta â chyfoedion, dull gweithredu cyson a bod yn fodel rôl cadarnhaol, annog i arbrofi, gweithgareddau a mentrau llawn hwyl mewn perthynas â bwyd, gan gynnwys gadael i blant gymryd rhan yn y broses o baratoi a gweini bwyd.

**Ymataliaeth sylfaenol:** Yr oedrannau y gallai fod disgwyl i blentyn allu rheoli'r bledren a'r coluddyn

**Cyfleoedd strwythuredig a chyfleoedd a gychwynnir gan y plentyn:** yng nghwricwlwm y blynyddoedd cynnar, dylid rhoi cyfleoedd i blant wneud y canlynol: archwilio amrywiaeth eang o ysgogiadau, ymgysylltu ag adnoddau o amrywiaeth o gyd-destunau gan gynnwys ffurfiau rhyngweithiol, ymchwilio i amgylcheddau dan do ac awyr agored, yn ogystal â chynnwys amodau naturiol pan fyddant yn codi, gweithio ar eu pen eu hunain ac mewn parau a grwpiau bach.

**Gwasanaethau cefnogi:** Y mathau a lefelau gwahanol o raglenni iechyd ac ymyrraeth i blant, boed wedi'u targedu neu'n rhai cyffredinol – ymweld â'r cartref (ymwelydd iechyd, gweithiwr cymorth teulu), asesiad teulu (gwasanaethau i deuluoedd, 'Tîm o Amgylch y Plentyn/Teulu'), dietegydd cymunedol a chynllun cyn-ysgol iach a chynaliadwy, gwasanaethau mynediad agored yn y gymuned (grwpiau rhieni a phlant bach, amser stori, clybiau llyfrau, Dechrau Da, grwpiau chwaraeon/hamdden)

**Gweithle/lleoliadau:** a gynhelir (ysgolion), nas cynhelir (meithrinfeydd dydd, cylchoedd meithrin, cylchoedd chwarae, gwarchodwyr plant)

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCD CCLD 0203 Cefnogi datblygiad plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0205 Cynnal amgylcheddau i ddiwallu anghenion plant
- SCD CCLD 0206 Cefnogi plant i ddysgu drwy chwarae
- SCD CCLD 0310 Asesu cynnydd plant yn unol â fframweithiau cwricwlwm perthnasol

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (2016) <https://careinspectorate.wales/sites/default/files/2018-01/160411regchildcarecy.pdf>
- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
- Archwiliad annibynnol o'r Cyfnod Sylfaen yng Nghymru: Adroddiad terfynol, Medi 2013 – Mawrth 2014 (2014)  
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/archwiliad-annibynnol-or-cyfnod-sylfaen-yng-nghymru-adroddiad-terfynol.pdf>
- Cymwys am Oes, Llywodraeth Cymru 2014
- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/151021-a-curriculum-for-wales-a-curriculum-for-life-cy.pdf>
- Cynllun Gweithredu'r Cyfnod Sylfaen  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/161103-fp-action-plan-cy.pdf>
- Gwerthuso'r Cyfnod Sylfaen – Adroddiad Terfynol  
<https://gov.wales/docs/caecd/research/2015/150514-foundation-phase-final-cy.pdf>
- Fframwaith y Blynyddoedd Cynnar yn yr Alban  
<http://www.gov.scot/Topics/People/Young-People/early-years/delivery/framework>
- Cyfnod Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar-EYFS (Lloegr)  
<https://www.gov.uk/government/publications/early-years-foundation-stage-framework--2>
- 2002 'Study of Pedagogical Effectiveness in Early Learning' (SPEEL), Moyles, J., Adams, S. and Musgrove, A 2002, School of Education Research and Development Anglia Polytechnic University <https://dera.ioe.ac.uk/4591/1/RR363.pdf>



- Crynodeb o Ganfyddiadau Prosiect EPPSE (Effective Pre-school, Primary and Secondary Education) 1997-2014  
[https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/455670/RB455\\_Effective\\_pre-school\\_primary\\_and\\_secondary\\_education\\_project.pdf.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/455670/RB455_Effective_pre-school_primary_and_secondary_education_project.pdf.pdf)
- Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru – Adroddiad ar ymatebion i'r Sgwrs Fawr (Adroddiad Donaldson) (2015)  
<https://beta.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/adroddiad-ar-ymatebion-i%E2%80%99r-sgwrs-fawr.pdf>
- Cwricwlwm i Gymru: Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (2015)  
<https://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/150803-fp-framework-cy.pdf>
- Pre-school and early home learning effects on A-level outcomes, Adroddiad Ymchwil EPPSE, 2015, Sammons, Toth a Sylva gyda Melhuish, Siraj a Taggart, Prifysgol Rhydychen, cyhoeddwyd gan yr Adran Addysg.  
[https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment\\_data/file/472867/RR472A\\_Pre-school\\_and\\_early\\_home\\_learning\\_effects\\_on\\_A\\_level\\_outcomes.pdf](https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/472867/RR472A_Pre-school_and_early_home_learning_effects_on_A_level_outcomes.pdf)
- Cynllun Gweithredu'r Cyfnod Sylfaen  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/161103-fp-action-plan-cy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn cefnogi'r dysgwr i feithrin y wybodaeth a'r sgiliau sy'n hanfodol wrth gefnogi plant ar gyfer caffael iaith newydd drwy drochi ieithyddol mewn lleoliad gofal plant. I lawer o ddysgwyr, disgwylir y bydd hyn yn gysylltiedig â chaffael y Gymraeg drwy'r dull trochi.

**Deilliant dysgu:**

1. Trochi ieithyddol mewn lleoliadau gofal plant

**Meini prawf asesu**

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Egwyddorion a thechnegau trochi ieithyddol yng nghyd-destun lleoliad gofal plant
- 1.2 Y rhesymau dros ddefnyddio'r iaith drochi bob amser
- 1.3 **Cyfnodau** y bydd plant yn mynd drwyddyn nhw wrth gaffael iaith newydd a sut i ymateb i bob cam
- 1.4 Pam mae'n bwysig deall **amgylchiadau unigol** plant a sut mae'r rhain yn effeithio ar y broses o ddysgu iaith newydd
- 1.5 Pwysigrwydd cynnwys teuluoedd/gofalwyr wrth i'r plentyn ddysgu iaith, a ffyrdd o wneud hynny
- 1.6 Achosion pan ddylid defnyddio iaith y cartref/dewis iaith y plentyn
- 1.7 Manteision bod yn ddwyieithog ac yn amlieithog

**Amrediad**

**Cyfnodau:** Derbyngar distaw, cynhyrchiol cynnar, datblygu lleferydd, rhuglder canolraddol, datblygiad iaith parhaus / rhuglder uwch

**Amgylchiadau unigol:** cefndir ieithyddol a chymdeithasol, anghenion dysgu ychwanegol

**Deilliant dysgu:**

2. Cefnogi plant i gaffael yr iaith newydd drwy drochi

**Meini prawf asesu**

Rydych yn deall:

- 2.1 Pwysigrwydd ynganu'r iaith drochi'n glir ac yn gywir bob amser
- 2.2 Pwysigrwydd amgylcheddau dysgu ffisegol gan gynnwys arddangosfeydd ac ysgogiadau gweledol i hybu'r broses o gaffael iaith
- 2.3 Pwysigrwydd **gwahanol fathau o weithgareddau a phrofiadau** a sut i'w defnyddio i gaffael iaith
- 2.4 Pwysigrwydd cynllunio a gwerthuso'r broses o ddysgu a datblygu i gaffael iaith

## 2.5 Effaith eich agwedd a'ch ymddygiad eich hun tuag at gaffael iaith

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Defnyddio dulliau cyfathrebu geiriol a dieiriau er mwyn tawelu meddwl plant a gwneud iddyn nhw deimlo'n gartrefol ac yn ddiogel yn y lleoliad trochi
- 2.7 Dangos agwedd groesawgar a chefnogol tuag at deuluoedd a'u cynnwys wrth i'r plentyn ddysgu iaith
- 2.8 Defnyddio ysgogiadau llafar a gweledol er mwyn helpu i ddysgu iaith
- 2.9 Cefnogi plant i gymryd rhan mewn amrywiaeth o wahanol fathau o weithgareddau a phrofiadau yn yr iaith drochi
- 2.10 Ynganu'r iaith drochi'n glir ac yn gywir bob amser wrth gyfathrebu â phlant ac eraill ac mewn gweithgareddau gyda nhw
- 2.11 Canmol ac annog plant er mwyn eu helpu i gaffael iaith
- 2.12 Ailadrodd ac ehangu er mwyn cefnogi plant wrth iddyn nhw ddysgu iaith
- 2.13 Arsylwi ar sgiliau cyfathrebu plant yn yr iaith drochi a defnyddio hyn i gyfrannu at y gwaith o asesu a chynllunio ar gyfer caffael iaith
- 2.14 Myfyrio ar eich rhyngweithiadau eich hun a'ch cyfraniadau at ddatblygiad iaith plant

### Amrediad

**Gwahanol fathau o weithgareddau a phrofiadau:** defnyddio amgylcheddau dan do ac awyr agored, dysgu strwythuredig, chwarae dan arweiniad oedolion a chwarae digymell, ymgysylltu â phlant eraill, gemau grŵp, gweithgareddau siarad, gweithgareddau tynnu llun, canu a rhigymau

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Iaith y cartref/dewis iaith:** yr iaith sy'n cael ei siarad yn y cartref a gan deulu plentyn

**Achosion pan ddylid defnyddio iaith cartref y plentyn** – mewn achos brys fel tân, mater yn ymwneud â diogelwch neu ddiogelu plant, damweiniau, neu pan fydd plentyn yn ofidus iawn

**Trochi ieithyddol:** caffael iaith mewn amgylchedd lle mae'r holl gyfathrebu, gan gynnwys gweithgareddau dysgu, yn digwydd drwy gyfrwng yr iaith drochi.

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCD CCLD0247 Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd gan blant drwy drochi mewn lleoliad blynyddoedd cynnar

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Adeiladu Dyfodol Mwy Disglair: Cynllun Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant (2013) Llywodraeth Cymru  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/130716-building-brighter-future-cy.pdf>
- Cymwys am Oes, Llywodraeth Cymru 2014
- Cwricwlwm i Gymru, Cwricwlwm am Oes. Llywodraeth Cymru 2015  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/151021-a-curriculum-for-wales-a-curriculum-for-life-cy.pdf>
- Strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/100420welshmediumstrategy.pdf>
- Strategaeth addysg cyfrwng Cymraeg – y camau nesaf  
<https://gov.wales/docs/dcells/publications/160309welshmediumstrategy.pdf>
- Ymgyrch Mae Addysg yn Dechrau yn y Cartref Llywodraeth Cymru  
<https://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/parents/education-begins-at-home/?skip=1&lang=cy>
- Fframwaith y Cyfnod Sylfaen (Diwygiwyd 2015)
- Byw yng Nghymru, Dysgu'n Gymraeg <https://gov.wales/docs/dcells/publications/140701-live-in-wales-learn-in-welsh-bi.pdf>
- Hwb <https://hwb.gov.wales/repository/tree?sort=created&language=cy>
- Mudiad Meithrin <http://www.meithrin.cymru/>
- Cwlwm <https://www.meithrin.cymru/cwlwm/>
- Cymraeg i Blant <https://en-gb.facebook.com/Cymraegiblant/>
- Mentrau Iaith <http://www.mentrauaith.cymru/>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	5
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Bydd yr uned hon yn galluogi dysgwyr i ddeall beth yw diabetes; gwahanol fathau o ddiabetes a ffyrdd o drin a rheoli'r cyflwr. Bydd dysgwyr yn ystyried pwysigrwydd llesiant yng nghydestun gofal a chymorth. Byddan nhw'n gallu dilyn dull plentyn-ganolog o gefnogi plant i reoli eu diabetes.</p> <p>Yng nghydestun yr uned hon, mae'r term 'diabetes' yn cyfeirio at ddiabetes mellitus ac mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Beth sy'n achosi diabetes a ffyrdd o'i drin

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 **Gwahanol fathauo ddiabetes** a thriniaethau cyffredin
- 1.2 Yr ystod normal o ran glwcos yn y gwaed ar gyfer diabetes math 1
- 1.3 Arwyddion a symptomau diabetes ansefydlog
- 1.4 Cymhlethdodau tymor hir posibl yn sgil diabetes ansefydlog
- 1.5 Pwysigrwydd adnabod cetonwria
- 1.6 Y camau i'w cymryd os bydd plentyn sydd â diabetes yn anymatebol
- 1.7 Ffactorau risg a fyddai'n gallu arwain at ddiabetes math 2 cynnar
- 1.8 **Ffyrdd** y gellir rheoli diabetes math 1
- 1.9 Effaith inswlin ar lefelau glwcos yn y gwaed mewn diabetes math 1
- 1.10 Y termau 'hypoglycaemia', 'hyperglycaemia' a 'rheolaeth glycaemig'
- 1.11 Effaith mathau eraill o salwch ar reolaeth glycaemig

#### Amrediad

**Mathau o ddiabetes** – math 1, math 2

**Ffyrdd** – anffarmacolegol (cyngor ar ffordd o fyw) a ffarmacolegol (chwistrelladwy)

#### Deilliant dysgu:

2. Pwysigrwydd dulliau plentyn-ganolog wrth gefnogi plant sy'n byw gyda diabetes

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Heriau sy'n wynebu plant sydd wedi cael diagnosis o ddiabetes a'u teuluoedd/gofalwyr

- 2.2 Ffactorau sy'n effeithio ar lesiant plant sy'n byw gyda diabetes
  - 2.3 Pwysigrwydd dull 'plentyn-ganolog' wrth weithio gyda phlant sy'n byw gyda diabetes a'u teuluoedd/gofalwyr
  - 2.4 Sut i gefnogi plant sy'n byw gyda diabetes, gan gynnwys addasiadau i'w cefnogi yn eu bywyd bob dydd
  - 2.5 Rolau
    - teuluoedd/gofalwyr
    - timau amlddisgyblaethol
    - nyrsys arbenigol diabetes
- 

#### Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli eu diabetes

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Sut i gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli eu cyflwr eu hunain yn unol â'u hoedran a'u cyfnod o ddatblygiad
  - 3.2 Effaith rheolaeth glycaemig mewn perthynas â'r canlynol:
    - amgylchedd cartref
    - patrymau bwyta
    - agweddau at fwyd
    - gweithgaredd corfforol
    - cymhlethdodau tymor hir
  - 3.3 Pwysigrwydd cofnodi'r gofal a'r gefnogaeth a roddir i blant sy'n byw gyda diabetes a rhoi gwybod amdanyn nhw
- 

#### Deilliant dysgu:

4. Pwysigrwydd maeth i blant sy'n byw gyda diabetes

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Anghenion maethol plant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.2 Egwyddorion deiet cytbwys ar gyfer plant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.3 Pwysigrwydd prydau bwyd rheolaidd i blant sy'n byw gyda diabetes
  - 4.4 Effaith gwahanol garbohydradau a siwgrau coeth ar lefelau glwcos yn y gwaed
- 

#### Deilliant dysgu:

5. Defnyddio dulliau plant-ganolog i gefnogi plant a'u cefnogi i reoli eu diabetes yn unol â'u hoedran a'u cyfnod o ddatblygiad

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Defnyddio dulliau sy'n annog plant mewn modd cadarnhaol i ymddwyn mewn ffyrdd sy'n cefnogi eu gofal wrth iddyn nhw reoli eu diabetes
  - 5.2 Tawelu meddwl plant sy'n byw gyda diabetes a'u teuluoedd/gofalwyr
-

5.3 Cofnodi pryderon a allai effeithio ar allu plentyn gyda diabetes i ofalu amdano ei hun a rhoi gwybod amdany'n nhw

**Gwybodaeth Ategol****Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwyr yn cyfathrebu â phlentyn neu'n ei gefnogi ar o leiaf tri achlysur.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

**Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Wrth gyflwyno'r uned hon, mae angen cynnig trosolwg i ddysgwyr o **Ddiabetes Insipidus**. Er nad oes cysylltiad rhwng y cyflwr hwn a chyflwr Diabetes Mellitus; weithiau bydd dryswch rhwng y ddau gyflwr, felly byddai'n fuddiol cynnig trosolwg i ddysgwyr o gyflwr Diabetes Insipidus (achosion ac effeithiau, gan gynnwys ei gysylltiad ag Anafiadau i'r Ymennydd Caffaeledig). Mae'r gwefannau canlynol yn rhoi arweiniad ar Diabetes Insipidus:

- <https://www.pituitary.org.uk/media/386047/To-A-E-and-hospital-ward-staff---Diabetes-Insipidus-patient-Oct-2014-PM.pdf>
- <https://www.pituitary.org.uk/information/publications/conditions-and-procedures/diabetes-insipidus-booklet/>

**Plentyn-ganolog** – ffordd o weithio sydd â'r nod o roi'r unigolyn wrth wraidd y sefyllfa ofal gan ystyried ei unigoliaeth, ei ddymuniadau a'i ddewisiadau

**Ffactorau sy'n effeithio ar lesiant** – deiet, iechyd corfforol ac iechyd meddwl

**Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- Diab HA6 Cefnogi plant gyda diabetes i newid eu hymddygiad er mwyn lleihau'r risg o gymhlethdodau a gwella eu hansawdd bywyd
- Diab HA10 Helpu plant gyda diabetes i leihau risg cardiofasgwlar
- Diab HA9 Helpu unigolyn gyda diabetes i reoli lefelau glwcos yn y gwaed yn well
- Diab HA5 Helpu unigolyn i ddeall effeithiau bwyd, diod ac ymarfer corff ar ei ddiabetes
- Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chynghor er mwyn galluogi unigolyn gyda diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia

**Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Gwefan Diabetes UK – <https://www.diabetes.org.uk/home>
- Y Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal [www.nice.org.uk/guidance](http://www.nice.org.uk/guidance)



- Plant Iach Cymru  
<https://gov.wales/topics/health/publications/health/reports/healthy-child/?lang=cy>
- 10 Cam i Bwysau Iach <http://everychildwales.co.uk/dyma-ein-10-cam-i-bwysau-iach/?lang=cy>
- Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020 Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016
- Darlun o ddiabetes yng Nghymru <https://seneddymchwil.blog/2017/04/27/darlun-o-ddiabetes-yng-nghymru/>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	10
<b>Credyd:</b>	2
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae'r uned hon yn meithrin dealltwriaeth lawn ymhlith dysgwyr o achosion a thriniaethau anaffylactis, sut mae'n effeithio ar y corff a sut y gellir rhoi diagnosis ohono a'i drin. Bydd dysgwyr yn edrych yn fanwl ar y ffordd mae anaffylactis yn effeithio ar fywydau unigolion/plant a'u teuluoedd/gofalwyr a byddan nhw'n dysgu'r sgiliau sydd eu hangen i'w helpu yn achos adwaith anaffylactig.</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Ymateb yn ddiogel i adwaith anaffylactig

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Sut mae anaffylactis yn wahanol i adweithiau alergaidd eraill
- 1.2 Arwyddion a symptomau anaffylactis
- 1.3 Systemau cysylltiedig y corff sy'n gyfrifol am adwaith anaffylactig
- 1.4 Y gwahanol **fathau o anaffylactis**
- 1.5 Ffactorau a fyddai'n gallu sbarduno anaffylactis
- 1.6 Dulliau o drin adwaith anaffylactig, gan gynnwys offer a chyffuriau
- 1.7 Ffactorau sy'n penderfynu'r driniaeth briodol ar gyfer adweithiau anaffylactig
- 1.8 Ble i gael cyngor, cefnogaeth ac arweiniad ar anaffylactis ac adweithiau alergaidd
- 1.9 Canllawiau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â chefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr yn achos anaffylactis ac adweithiau alergaidd
- 1.10 Gweithdrefnau sy'n gallu lleihau'r posibilrwydd o adwaith alergaidd ac anaffylactis

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.11 Cefnogi unigolion/plant sy'n dangos arwyddion a symptomau o adwaith anaffylactig
- 1.12 Dilyn dull ABCDE o drin adwaith anaffylactig
- 1.13 Dilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio adrenalin yn ddiogel er mwyn ei ddefnyddio i drin adweithiau anaffylactig
- 1.14 Cofnodi a rhoi gwybod am yr achos o adwaith anaffylactig a'r camau a gymerwyd yn unol â pholisi a gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ac unrhyw gytundebau â theulu/gofalwr yr unigolyn/plentyn

#### Amrediad

**Mathau o anaffylactis** – monogyfnodol, deugyfnodol, estynedig

## Gwybodaeth Ategol

**Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni ymateb wedi'i efelychu i adwaith anaffylactig. **Caniateir efelychu adwaith anaffylactig a'r ymateb gofynnol.**

**Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd

**Anaffylaxis** – adwaith gorsensitifrwydd cyffredinol neu systemig eithafol a difrifol sy'n peryglu bywyd yw anaffylaxis. Ei nodweddion yw problemau gyda llwybr anadlu a/neu anadlu a/neu gylchrediad sy'n datblygu'n gyflym ac yn peryglu bywyd ac sydd fel arfer yn gysylltiedig â newidiadau i'r croen a newidiadau mwcosaid

**Arwyddion a symptomau** – gallen nhw gynnwys gwrid, brech ar y croen, panig/gorbryder, pilenni mwcws yn chwyddo (e.e. y tafod, y gwddf, y gwefusau a'r geg), trafferth llyncu neu siarad, cynnydd yng nghyfradd curiad y galon, asthma/anawsterau anadlu difrifol, poen yn yr abdomen, cyfog/chwydu, gostyngiad mewn pwysedd gwaed, pendro, teimlo'n wanllyd/llewygu, ymgwympo a mynd yn anymwybodol

**Sbardunau posibl** – gallen nhw gynnwys bwyd (e.e. cnau mwnci, cnau almon, cnau Ffrengig, cnau cashiw, cnau Brasil, sesame, pysgod, pysgod cregyn, cynnyrch llaeth, wyau), meddyginiaeth (e.e. penisilin, asbrin), cemegion, defnyddiau (e.e. latecs), pigladau gwenyn/gwenyn meirch/pryfed, yr amgylchedd (e.e. clefyd y gwair)

**Cefnogaeth** – dylid rhoi cefnogaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad ac yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldebau. Gallai cefnogaeth gynnwys galw am help, gwneud i'r unigolyn deimlo'n gyfforddus ac yn ddiogel, rhoi adrenalín chwistrelladwy lle y bo'n briodol ac yn unol â'ch rôl a'ch cyfrifoldeb, cael gwared ar y sbardun

**Dull ABCDE** – Gellir defnyddio'r dull hwn i asesu a thrin cleifion sy'n dioddef sioc anaffylactig. Y camau yw Llwybr Anadlu, Anadlu, Cylchrediad, Anabledd, Cysylltiad (Airway, Breathing, Circulation, Disability, Exposure – ABCDE – yn Saesneg)

**Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SFHAL1 Cysylltu unigolyn â gofal dilynol ar ôl adwaith alergaidd aciwt a difrifol
- SFHAL 2 Adnabod pryd y dylid ystyried p'un a oes gan unigolyn alergedd
- SFHAL10 Galluogi'r staff mewn amgylcheddau addysgol i gefnogi'r gwaith o reoli alergedd unigolyn

## ***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/Search?q=Anaphylaxis>
- Canllawiau QS119 NICE ar Anaffylaccis <https://www.nice.org.uk/guidance/qs119>
- BSACI (Cymdeithas Alergeddau ac Imiwnoleg Glinigol Prydain), sef sefydliad ar gyfer gweithwyr gofal iechyd proffesiynol sy'n gofalu am gleifion ag alergeddau – <http://www.bsaci.org>
- Allergy UK <https://www.allergyuk.org/>
- Gwefan GIG Cymru – Alergeddau <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/encyclopaedia/ff/article/allergies?locale=cy>
- Coleg Brenhinol Paediatreg ac Iechyd Plant – Llwybrau Gofal Alergedd <http://www.rcpch.ac.uk/improving-child-health/clinical-guidelines-and-standards/search-paediatric-clinical-guidelines/publi#allergy>
- GIG Cymru <https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/Encyclopaedia/a/article/anaphylaxis/?locale=cy>
- Cyngor Dadebru'r DU <https://www.resus.org.uk/anaphylaxis/>
- Anaphylaxis UK <https://www.anaphylaxis.org.uk>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	10
<b>Credyd:</b>	2
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae'r uned hon yn rhoi cyflwyniad i ddysgwyr am ddiffyg anadl ac asthma. Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o ddiffyg anadl ac asthma a byddan nhw yn gwybod sut i gefnogi plant sy'n profi'r cyflyrau hyn.</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Achosion ac effeithiau diffyg anadl

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Beth yw ystyr 'diffyg anadl'
- 1.2 Achosion diffyg anadl
- 1.3 Cysylltiadau rhwng diffyg anadl a mathau eraill o salwch
- 1.4 Arwyddion a symptomau diffyg anadl mewn plant
- 1.5 Cymhlethdodau posibl y gall diffyg anadl eu hachosi mewn plant

#### Deilliant dysgu:

2. Achosion ac effeithiau asthma

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Arwyddion a symptomau asthma
- 2.2 Sut mae asthma yn cael ei fonitro mewn plant
- 2.3 Achosion a sbardunau posibl asthma
- 2.4 Effeithiau posibl asthma ar fywydau bob dydd plant a'u datblygiad

#### Deilliant dysgu:

3. Sut y gellir rheoli asthma

## Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Meddyginiaethau a ddefnyddir i drin asthma
  - 3.2 Defnyddio a gweithredu gwahanol fathau o fewnanadlydd
  - 3.3 Pwrpas 'gwahanyddion' a phryd y dylid eu defnyddio
  - 3.4 Sut y gellir rheoli asthma yn barhaus
  - 3.5 Sut a phryd i geisio cefnogaeth/arweiniad ychwanegol
- 

## Deilliant dysgu:

4. Y gefnogaeth sydd ei hangen ar blant i reoli pyliau aciwt o asthma

## Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 4.1 Sut y gellir cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli pyliau aciwt o asthma
  - 4.2 Eich rôl a'ch cyfrifoldebau eich hun wrth gefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr mewn perthynas ag asthma aciwt
- 

## Deilliant dysgu:

5. Cefnogi plant a'u teuluoedd/gofalwyr i reoli diffyg anadl ac asthma

## Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 5.1 Defnyddio iaith a dulliau cyfathrebu priodol wrth siarad â phlant am eu hasthma a'i effeithiau.
  - 5.2 Cyfeirio teuluoedd/gofalwyr plant a phobl berthnasol eraill at wybodaeth am sut i gael gafael ar wasanaethau, gwybodaeth a chefnogaeth mewn perthynas ag asthma
  - 5.3 Dilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio a chynnal a chadw mewnanadlwyr yn gywir
  - 5.4 Rhoi gwybod i deuluoedd/gofalwyr plant am weithdrefnau'r sefydliad/lleoliad ar gyfer storio a chynnal a chadw mewnanadlwyr
  - 5.5 Cofnodi'r cyngor a'r arweiniad a roddir yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad, a rhoi gwybod amdany'n nhw
-

## Gwybodaeth Ategol

**Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Cynhelir dogfennaeth i gofnodi'r cyngor a roddir i unigolion ar ddiffyg anadl.
- Gall dysgwyr esbonio'r broses y dylid ei dilyn os bydd plentyn yn cael pwl aciwt o asthma.

**Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Dylid cofnodi'r cyngor a roddir gan ddysgwyr i blant a'u teuluoedd/gofalwyr ar gyfer rheoli diffyg anadl a rhoi gwybod amdano yn unol â'r ddeddfwriaeth a pholisïau'r sefydliad/lleoliad.

**Achosion diffyg anadl** – asthma, niwmonia, anaffylacsis, anaemia, gordewdra, gorwneud wrth ymarfer/ymarfer corff

**Mathau eraill o salwch sy'n gysylltiedig â diffyg anadl** – bronchitis, afiechydon y llwybr anadlu uchaf, clefyd y gwair

**Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCDHSC0225 Cefnogi unigolion i ddilyn eu gweithdrefnau gofal iechyd a monitro eu hunain
- SCDHSC 0243 Cefnogi defnydd diogel o ddeunyddiau ac offer

**Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Gwefan GIG Cymru – Asthma  
<https://www.nhsdirect.wales.nhs.uk/encyclopaedia/a/article/asthma/?locale=cy>
- Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint – triniaeth asthma <https://www.blf.org.uk/support-for-you/asthma/treatment>
- Gwybodaeth am reoli asthma gan Asthma UK.  
<https://www.asthma.org.uk/advice/manage-your-asthma/action-plan/>
- Gwybodaeth gan Asthma UK am fewnanadlwyr  
<https://www.asthma.org.uk/advice/inhalers-medicines-treatments/inhalers-and-spacers/>
- Gwefan y GIG – tudalennau ar asthma  
<http://www.nhs.uk/Conditions/Asthma/Pages/Treatment.aspxowse-all/supporting-learners-with-healthcare-needs/?lang=en>

- Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint – Diffyg Anadl <https://www.blf.org.uk/support-for-you/breathlessness/causes>
- Gwefan y GIG <http://www.nhs.uk/Conditions/shortness-of-breath/Pages/Introduction.aspx>
- NICE – diffyg anadl – [www.nice.org.uk](http://www.nice.org.uk)
- Sefydliad Prydeinig yr Ysgyfaint <https://www.blf.org.uk/support-for-you/asthma>
- Coleg Brenhinol Paediatreg ac Iechyd Plant – Llwybrau Gofal Alergedd – asthma <https://www.rcpch.ac.uk/resources/allergy-care-pathway-asthma-andor-rhinitis>
- Asthma UK <https://www.asthma.org.uk/> ac yng Nghymru <https://www.asthma.org.uk/cymru/>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>



<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	4
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn datblygu ac yn galluogi dysgwyr i gefnogi plant sydd â phroblemau parhaus mewn perthynas ag ymataliaeth nad ydyn nhw'n gyson â'u hoedran na'u cyfnod o ddatblygiad. Bydd dysgwyr yn meithrin sgiliau er mwyn cefnogi plant i leihau anghysur a chymhlethdodau eraill. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

### Deilliant dysgu:

#### 1. Cefnogi plant i reoli eu hymataliaeth

##### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Beth yw ystyr 'ymataliaeth' ac 'anymataliaeth'
- 1.2 Anatomi a ffisioleg y system wrinol
- 1.3 Anatomi a ffisioleg y llwybr ymborth
- 1.4 Ffactorau sy'n effeithio ar ymataliaeth mewn plant
- 1.5 Pwysigrwydd cynnal eich glendid a'ch hylendid eich hun, a glendid a hylendid pobl eraill, wrth gefnogi unigolyn i reoli ymataliaeth

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.6 Cefnogi plant i gyfleu eu dewisiadau o ran rheoli eu hymataliaeth
- 1.7 Cefnogi plant i ddefnyddio cyfleusterau toiled yn rheolaidd er mwyn eu galluogi i gyflawni patrwm ysgarthu yn unol â'u cynllun personol
- 1.8 Cynnal cofnodion cywir a rhoi gwybod am newidiadau i batrymau ysgarthu plant os oes angen
- 1.9 Cefnogi plant i ddewis bwyd a diod a fydd yn cefnogi ymataliaeth
- 1.10 Cefnogi plant i ddefnyddio cymhorthion ymataliaeth yn unol â'u hanghenion a'u dewisiadau
- 1.11 Annog plant i ddefnyddio dillad a argymhellir, cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli i gefnogi ymataliaeth
- 1.12 Cefnogi plant i ddefnyddio cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli mewn ffyrdd sy'n sicrhau eu bod yn cael cymaint â phosibl o annibyniaeth, hunan-barch, urddas a phreifatrwydd
- 1.13 Cofnodi a rhoi gwybod pan fydd yn ymddangos bod y cymhorthion ymataliaeth a thechnegau rheoli a ddefnyddir yn anaddas

### Deilliant dysgu:

#### 2. Cefnogi plant ag anymataliaeth wrinol

## Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Mathau o anymataliaeth wrinol
- 2.2 Symptomau anymataliaeth wrinol
- 2.3 Achosion anymataliaeth wrinol a chyflyrau cysylltiedig
- 2.4 Triniaethau ac ymyriadau ar gyfer anymataliaeth wrinol
- 2.5 Cymhorthion y gellir eu defnyddio i gefnogi ymataliaeth wrinol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cynnal yr amgylchedd, offer a defnyddiau'n gywir, yn unol â chanllawiau a phrotocolau
  - 2.7 Cefnogi plant i gynnal eu hylendid personol gan reoli ymataliaeth wrinol
  - 2.8 Dilyn egwyddorion rheoli heintiau wrth gefnogi plant ag anymataliaeth wrinol
- 

## Deilliant dysgu:

3. Cefnogi plant ag anymataliaeth ymgarthol

## Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Achosion anymataliaeth ymgarthol mewn plant
- 3.2 Symptomau anymataliaeth ymgarthol a chyflyrau cysylltiedig
- 3.3 Profion am achosion o anymataliaeth ymgarthol
- 3.4 Triniaethau ac ymyriadau ar gyfer anymataliaeth ymgarthol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.5 Cynnal yr amgylchedd, offer a defnyddiau'n gywir, yn unol â chanllawiau a phrotocolau
- 3.6 Cefnogi plant i gynnal eu hylendid personol gan reoli ymataliaeth ymgarthol
- 3.7 Dilyn egwyddorion rheoli heintiau wrth gefnogi plant ag anymataliaeth ymgarthol

**Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol wedi'i ysgrifennu gan y dysgwr a'i lofnodi gan dyst yn disgrifio'r gefnogaeth a roddwyd i blant mewn perthynas â gofal ymataliaeth ar o leiaf un achlysur.
- Gellir asesu'r gefnogaeth a roddir i blant er mwyn rheoli anymataliaeth drwy drafod yr hyn mae'r dysgwr wedi'i wneud, a pham, yn hytrach nag arsylwi ar y gefnogaeth ei hun (er mwyn parchu urddas y plentyn).

**Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Dylai dysgwyr fod yn ymwybodol mai symptom yw anymataliaeth ymgarthol, sy'n aml â sawl ffactor cyfrannol, ac felly dylid osgoi tybiaethau rhy syml bod yr achosiaeth yn gysylltiedig ag un diagnosis sylfaenol.

Byddai rhoi siartiau cymorth i unigolion yn rhan o'r broses o helpu unigolion i gynnal eu hymataliaeth.

**Symptomau** – gollwng wrin, amllder troethi, amharodrwydd i yfed hylifau.

**Gwrthgolinergigau** – gallant reoli pledren orweithredol drwy ymlacio cyhyrau'r bledren. Mae cyffuriau at bledren orweithredol, sydd ar ffurf tabledi gan amlaf, hefyd yn helpu i atal wrin rhag gollwng drwy reoli gwingiadau'r bledren

**Cymhorthion** – padiau ymataliaeth, padiau llithriad, pants anymataliaeth, gwain, cathetrau hunanysbeidiol, cathetrau (bagiau draenio wrinol, systemau cyswllt, falfiau cathetr, dillad, strapiau a standiau cymorth)

**Achosion anymataliaeth ymgarthol (gan gynnwys)** – rhwymedd gyda baeddu gorlif; niwed niwrolegol, seicolegol (gan gynnwys cam-drin rhywiol)

**Achosion anymataliaeth wrinol** – ffactorau anorganig (e.e. problemau datblygu, cynhyrchu gormod o wrin); dal wrin i mewn yn wirfoddol; rhwymedd; heintiadau'r llwybr wrinol, problemau meddygol sylfaenol eraill; anymataliaeth wrth chwerthin, cam-drin corfforol, emosiynol neu rywiol, anymataliaeth oherwydd straen, niwrolegol

**Offer** – cathetrau, bagiau draenio wrinol, systemau cyswllt, falfiau cathetr, dillad, strapiau a standiau cymorth

**Triniaethau ac ymyriadau** – ffordd o fyw, therapiâu corfforol ac ymddygiadol (e.e. ailhyfforddi'r bledren); Adolygu arferion bwyta a chymeriant hylifau; Meddyginiaeth (e.e. gwrthgolinergigau), dulliau llawfeddygol, symbylu'r nerfau, triniaethau mewnwthiol, opsiynau rheoli ceidwadol (e.e. cathetrau)

### ***Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig***

- SCDHSC0219 Cefnogi unigolion i reoli ymataliaeth
- CC01 Asesu camweithrediad y bledren a'r coluddyn
- CC11 Rhoi rhaglenni defnyddio'r toiled ar waith ar gyfer unigolion
- CC09 Galluogi unigolion i ysgarthu'n effeithiol
- CC08 Gofalu am unigolion gan ddefnyddio cynhyrchion ymatal

### ***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/guidance/conditions-and-diseases/neurological-conditions/urinary-incontinence>
- BAUS <https://www.baus.org.uk/>
- Grŵp cymorth syndrom coluddyn llidus <https://www.theibsnetwork.org/support-groups/>
- Gwlychu gwely o dan 19 oed <https://www.nice.org.uk/guidance/cg111/chapter/1-Guidance#children-under-5-years-with-bedwetting>
- Cymuned y Bledren a'r Coluddyn <https://www.bladderandbowel.org/bladder/bladder-resources/lifestyle-fluids-and-diet/>
- Y GIG – Anymataliaeth wrinol <https://www.nhs.uk/conditions/urinary-incontinence/>
- Y GIG – Anymataliaeth ymgarthol <https://www.nhs.uk/conditions/bowel-incontinence/>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Nod yr uned hon yw helpu dysgwyr i feithrin y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gynorthwyo unigolion gyda symud a lleoli. Mae'r uned yn cwmpasu egwyddorion symud a lleoli, ergonomeg ac osgo, yn ogystal â thechnegau ar gyfer symud a lleoli'n ddiogel.</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Anatomeg a ffisioleg sy'n gysylltiedig â chodi a chario a symud a lleoli

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Anatomeg a ffisioleg y corff dynol mewn perthynas â chodi a chario a symud a lleoli
- 1.2 Pwysigrwydd osgo da
- 1.3 Beth yw ystyr y term 'anhwylderau cyhyrsgerbydol' a goblygiadau tymor byr a thymor hir posibl y rhain
- 1.4 Pwysigrwydd **dull ergonomig** o godi a chario a symud a lleoli ar gyfer iechyd cyhyrsgerbydol
- 1.5 Risgiau posibl i unigolion a'r rhai sy'n eu cynorthwyo os na chânt eu symud a'u lleoli yn gywir

#### Amrediad:

**Dull ergonomig:** mae'n ystyried natur y dasg, yr unigolyn, y llwyth, yr amgylchedd a chyfranogiad y gweithiwr

#### Deilliant dysgu:

2. Paratoi i gynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli

#### Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 **Camau gweithredu** y mae angen eu cymryd cyn cynorthwyo unigolyn o ran symud a lleoli

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.2 Dilyn y **camau gweithredu** gofynnol cyn cynorthwyo unigolyn o ran symud a lleoli

#### Amrediad:

**Camau gweithredu:** edrych dros asesiadau risg a chynlluniau (cynlluniau personol, cynlluniau codi a chario, asesiadau risg ar gyfer gofal mannau pwyso), cytuno ar unrhyw gefnogaeth sydd ei angen gan weithwyr eraill, sicrhau bod esgidiau a dillad yn ddiogel ar gyfer symud a lleoli, paratoi'r amgylchedd gan gael gwared ar unrhyw beryglon a sicrhau bod digon o le i symud, archwilio a pharatoi cyfarpar symud a lleoli sy'n cael ei ddefnyddio gan sicrhau ei fod yn ddiogel, yn lân, wedi'i wefru ac yn gyfredol, rhoi mesurau atal a rheoli heintiau ar waith, cadarnhau gyda'r unigolyn faint o gymorth sydd ei angen arno i symud, sicrhau lle y bo modd bod yr unigolyn yn deall y rheswm dros gael ei symud neu ei leoli mewn ffordd benodol, cael cydsyniad gan yr unigolyn i'w symud lle y bo modd

---

#### Deilliant dysgu:

3. Cynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 **Gweithgareddau symud a lleoli** y gellir eu defnyddio i gynorthwyo unigolion
- 3.2 Pam na ddylid llusgo unigolion
- 3.3 Cyfarpar symud a lleoli a ddefnyddir i gynorthwyo unigolion
- 3.4 Pwysigrwydd cyfathrebu clir a chydgyssylltu camau gweithredu ar gyfer symud a lleoli
- 3.5 Camau gweithredu i'w cymryd lle mae pryderon ynghylch:
  - unigolyn
  - cyfarpar symud a lleoli
  - ymarfer anniogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.6 Dilyn y cynlluniau y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer cynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli yn ddiogel
- 3.7 Annog cyfranogiad gweithredol mewn gweithgareddau symud a lleoli
- 3.8 Cyfathrebu â'r unigolyn, arsylwi arno ac addasu ei leoliad er mwyn:
  - sicrhau cyn lleied â phosibl o boen, anghysur a ffrithiant
  - sicrhau urddas, preifatrwydd a pharch
  - sicrhau cymaint â phosibl o annibyniaeth
  - sicrhau diogelwch
- 3.9 Cydgysylltu camau gweithredu ag eraill wrth gynorthwyo unigolion o ran symud a lleoli
- 3.10 Dychwelyd yr amgylchedd i'w drefniant arferol
- 3.11 Sicrhau bod cyfarpar symud a lleoli yn lân, yn ddiogel, yn cael ei ddychwelyd i'r lleoliad y cytunwyd arno ac yn barod i'w ddefnyddio yn y dyfodol
- 3.12 Cyrraedd safonau atal a rheoli heintiau
- 3.13 Cwblhau cofnodion yn unol â gweithdrefnau'r gweithle

#### Amrediad:

**Gweithgareddau symud a lleoli:** unigolion yn symud yn annibynnol, yn cerdded yn annibynnol o un arwyneb i un arall, yn symud yn annibynnol gan ddilyn cyfarwyddiadau, cael cymorth gan un gweithiwr gofal a chymorth, cael cymorth gan ddau weithiwr gofal a chymorth, cael cymorth gan ddefnyddio cyfarpar symud a lleoli y cytunwyd arno

***Gofynion tystiolaeth***

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn rhoi cymorth i unigolion o ran symud a lleoli ar o leiaf tri achlysur.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

***Canllawiau cyflwyno***

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Cyfarpar symud a lleoli:** gallen nhw gynnwys teclynnau codi sefydlog, teclynnau codi symudol, cynfasau llithro, cynfas diwbaid, gwregysau codi, gwregys symud a chodi, gwely proffilio trydan, trofwrdd, ysgol wely, blociau llaw, codwr coesau, bwrdd trosglwyddo ochrol hyd llawn, bwrdd trosglwyddo syth a chrwm, cymorth sefyll, disg sefyll a throï, systemau cysgu

**Gweithgareddau symud a lleoli:** cynnal archwiliadau diogelwch ar gyfarpar, gwthio, tynnu a throï llwythi, codi a gostwng llwythi o'r llawr / lefel isel, addasu osgo wrth eistedd, cario llwyth dros bellter byr, codi a chario silindrau, gwthio llwythi i fyny ac i lawr ramp

**Anhwylderau cyhyrsgerbydol:** maen nhw'n cynnwys unrhyw anaf, niwed neu anhwylder i'r cymalau neu feinweoedd eraill yn y breichiau, y coesau neu'r cefn

***Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig***

- SCDHSC0360 Symud a lleoli unigolion
- HSC 2028 Symud a lleoli unigolion yn unol â'u cynllun gofal
- HSC223 Cyfrannu at symud a chodi unigolion
- PCS23 Helpu i drosglwyddo a lleoli cleifion yn yr amgylchedd amdriniaethol

***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario 1992 (diwygiwyd 2002) [http://www.hse.gov.uk/foi/internalops/ocs/300-399/313\\_5.htm](http://www.hse.gov.uk/foi/internalops/ocs/300-399/313_5.htm)
- Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chyfarpar Codi (1998) <http://www.hse.gov.uk/work-equipment-machinery/loler.htm>
- Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau a Digwyddiadau Peryglus (2013) <http://www.hse.gov.uk/riddor/index.htm>
- Cynllun Gwybodaeth a Phasbort Hyfforddiant Codi a Chario Cymru Gyfan y GIG (2010) [http://www.nationalbackexchange.org/files/training\\_guidelines/all\\_wales\\_nhs\\_manual\\_handling\\_passport\\_scheme.pdf](http://www.nationalbackexchange.org/files/training_guidelines/all_wales_nhs_manual_handling_passport_scheme.pdf)
- Cynllun Pasbort Codi a Chario CLILC, Canllawiau Codi a Chario Pobl ar gyfer Gofal Cymdeithasol

- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>
- Yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch – What you need to do – Moving and handling <http://www.hse.gov.uk/healthservices/moving-handling-do.htm>



<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Bydd yr uned yn galluogi dysgwyr i feithrin y sgiliau a'r cymwyseddau sydd eu hangen i ymgymryd ag amrywiaeth o fesuriadau ffisiolegol sy'n ofynnol mewn sefydliadau/lleoliadau iechyd a gofal.

### Deilliant dysgu:

1. Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 **Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw** wrth ymgymryd â **mesuriadau ffisiolegol**
- 1.2 Eich rôl a'ch cyfrifoldebau eich hun wrth ymgymryd â **mesuriadau ffisiolegol**
- 1.3 Pwysigrwydd cofnodi newidiadau ym mesuriadau ffisiolegol plentyn a rhoi gwybod amdany'n nhw
- 1.4 Prosesau ar gyfer uwchgyfeirio cwestiynau gan blant lle bo'r wybodaeth ofynnol y tu allan i gwmpas eich ymarfer

### Amrediad

**Ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw** – dilyn canllawiau cenedlaethol, polisïau, protocolau ac arfer da

**Mesuriadau ffisiolegol** – pwysedd gwaed, pwls, tymheredd, dirlawnder ocsigen, resbiradaeth, mynegai màs y corff (BMI), lefel ymwybyddiaeth, taldra, pwysau

### Deilliant dysgu:

2. Ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Rhesymau dros ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 2.2 Amrediadau normal ar draws gwahanol **grwpiau** ar gyfer
  - pwysedd gwaed
  - pwls
  - tymheredd
  - dirlawnder ocsigen
  - resbiradaeth
  - indecs màs y corff (BMI)
  - lefel ymwybyddiaeth

- 2.3 Gweithdrefnau priodol ar gyfer ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 2.4 Camau gweithredu i'w cymryd pan fydd mesuriadau ffisiolegol y tu allan i'w hamrediad normal

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.5 Esbonio i'r plentyn a'r teulu/gofalwr pa fesuriadau ffisiolegol yr ymgwymerir â nhw a chael cydsyniad dilys
- 2.6 Sicrhau bod cyfarpar yn addas i'r pwrpas wrth baratoi i ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol
- 2.7 Rhoi rhagofalon safonol ar waith ar gyfer rheoli heintiau ac iechyd a diogelwch
- 2.8 Cyflawni'r mesuriadau yn unol â ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw ar yr amllder sydd wedi'i ragnodi, ac mewn ffordd sy'n berthnasol i'r pwrpas asesu
- 2.9 Cefnogi a thawelu meddwl y plentyn wrth ymgymryd â mesuriadau ffisiolegol, gan addasu dulliau cyfathrebu a thechnegau fel y bo'n briodol
- 2.10 Cofnodi mesuriadau ffisiolegol a rhoi gwybod amdany'n nhw yn unol â ffyrdd o weithio a gytunwyd
- 2.11 Ailstocio a storio cyfarpar yn ddiogel ar ôl y driniaeth

### Amrediad

**Grwpiau** – babanod newydd-anedig, plant 0-2 oed, plant 2-3, 3-7, 8-12 oed, pobl ifanc

## Gwybodaeth Ategol

**Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni o leiaf **pum set lawn** o fesuriadau ffisiolegol. Dylid gwneud hyn wrth ymarfer neu mewn sefyllfa wedi'i hefelychu lle na fydd mesuriadau'n codi'n naturiol o fewn y rôl yn y sefydliad/lleoliad.

**Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Mae cynnwys yr uned hon yn ei gwneud yn ofynnol i ddysgwyr feithrin dealltwriaeth o naw mesuriad ffisiolegol allweddol. Rhagwelir y bydd dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn ymgymryd â'r rhan fwyaf o'r mesuriadau hyn yn eu hamgylchedd gwaith neu leoliad.

Cydsyniad mewn perthynas â phlant – Fel oedolion, mae gan bobl ifanc (16 oed) hawl i gydsynio i'w triniaeth eu hunain a dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y gellir penderfynu yn erbyn hyn. Tybir bod ganddyn nhw ddigon o allu i benderfynu ynghylch eu triniaeth feddygol eu hunain oni bai bod tystiolaeth ddigonol sy'n awgrymu fel arall. Gall plant o dan 16 oed gydsynio i'w triniaeth eu hunain os credir bod ganddyn nhw ddigon o ddeallusrwydd, cymhwysedd a dealltwriaeth i werthfawrogi'r hyn y mae eu triniaeth yn ei olygu yn llawn. Fel arall, gall rhywun â chyfrifoldebau rhiant gydsynio ar eu rhan.

**Gweithdrefnau priodol** – gan gynnwys dewis y maint llawes cywir, cael cydsyniad ac ati  
**Perthnasol** – arsylwadau sylfaenol a mesuriadau ffisiolegol mewn perthynas â maes e.e. pwysedd gwaed, pwls / tymheredd, ocsimetreg, cyfradd resbiradol ac ati.

**Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SFHCHS19 Ymgymryd â mesuriadau clinigol arferol
- SFHCHS224 Paratoi cyfarpar i fonitro gweithrediad ffisiolegol

**Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- 1000 o fywydau a mwy <http://www.1000ofwydauamwy.wales.nhs.uk/hafan>
- Cymdeithas Gorbwysedd Prydain <https://bihsoc.org/>
- Canllawiau Royal Marsden <https://www.rmmonline.co.uk/manual/c11-sec-0003>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/95109>
- GIG Cymru – Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014) <http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%2>

- 0Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf
- GIG Cymru – Canllawiau ar Atal a Rheoli Heintiau Cymru Gyfan ar gyfer Lleoliadau Addysg (2017)  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
  - GIG Cymru – Llawlyfr Cenedlaethol ar gyfer Atal a Rheoli Heintiau (NIPCM): Mae polisïau model a ddatblygwyd yn flaenorol gan lechyd Cyhoeddus Cymru wedi ildio eu lle i fabwysiadu Llawlyfr Rheoli Heintiau Cenedlaethol yr Alban (NICM)  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/tudalen/95337>
  - Safonau lechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Nod yr uned hon yw helpu dysgwyr i gynnal profion pwynt gofal. Bydd dysgwyr sy'n cwblhau'r uned hon yn gallu cynnal profion pwynt gofal cywir mewn amrywiaeth o amgylcheddau er mwyn cael canlyniadau cywir. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

### Deilliant dysgu:

1. Canllawiau, polisïau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â phrofion pwynt gofal

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y rheoliadau cenedlaethol cyfredol ar gyfer profion pwynt gofal
- 1.2 Rôl llywodraethu wrth gynnal profion pwynt gofal
- 1.3 Pwysigrwydd dilyn gweithdrefnau profion pwynt gofal yn unol â phrotocolau a pholisïau gosod
- 1.4 Mathau o ymchwiliadau a chyfarpar pwynt gofal sy'n ofynnol mewn sefydliad/lleoliad
- 1.5 Risgiau a manteision profion pwynt gofal
- 1.6 Rôl a chyfrifoldeb y gweithredwr profion pwynt gofal
- 1.7 Yr amodau sydd eu hangen ar gyfer storio defnyddiau traul sy'n gysylltiedig â phrofion pwynt gofal
- 1.8 Mesurau sicrhau ansawdd mewnol sy'n gysylltiedig â phrofion pwynt gofal
- 1.9 Gwybodaeth a gofnodir wrth gynnal pob prawf pwynt gofal

### Deilliant dysgu:

2. Cynnal profion pwynt gofal

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Ffactorau a fyddai'n gallu cyflwyno risg wrth gynnal profion pwynt gofal
- 2.2 Mathau o gyfarpar ac offer mae'n ddiogel eu hailddefnyddio, a'r rhai mae'n rhaid cael gwared arny'n nhw ar ôl eu defnyddio unwaith
- 2.3 Esbonio i'r unigolyn, ei deulu neu ei ofalwr pa fesuriadau ffisiolegol yr ymgymerir â nhw, a chael cydsyniad dilys
- 2.4 Dulliau o baratoi unigolion ar gyfer casglu samplau
- 2.5 Ffynonellau gwall posibl y gellir dod ar eu traws wrth gasglu samplau
- 2.6 Manteision defnyddio systemau cofnodi a chadw cofnodion electronig
- 2.7 Gweithdrefnau ar gyfer cofnodi a rhoi gwybod am ganlyniadau profion a phroblemau wrth eu cynnal

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.8 Rhoi rhagofalon priodol ar waith ar gyfer atal a rheoli heintiau sy'n berthnasol i'r weithdrefn brofi a'r amgylchedd
- 2.9 Cadarnhau bod adnoddau a chyfarpar o'r math cywir, eu bod yn gweithio a'u bod yn bodloni'r mesurau perfformiad a'r gofynion diogelwch disgwylidig
- 2.10 Cadarnhau hunaniaeth yr unigolyn a bod cydsyniad dilys wedi'i gael
- 2.11 Cymryd y sampl priodol gan ystyried cysur yr unigolyn drwy gydol y broses
- 2.12 Cynnal profion yn unol â'r weithdrefn weithredol er mwyn sicrhau diogelwch ac ansawdd y canlyniadau
- 2.13 Cofnodi a rhoi gwybod am ganlyniadau profion yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.14 Rheoli'r broses o gynnal a chadw, glanhau, dihalogi a gwaredu cyfarpar a deunyddiau profi, gan ddilyn polisiau a chyfarwyddiadau lleol

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- **Arsylwi** ar y dysgwr yn cynnal o leiaf **tri** gweithgaredd profi pwynt gofal ar gyfer **pob** math o sampl y mae rôl y sefydliad/lleoliad yn ymdrin ag ef.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Cydsyniad mewn perthynas â phlant – Fel oedolion, mae gan bobl ifanc (16 oed) hawl i gydsynio i'w triniaeth eu hunain a dim ond o dan amgylchiadau eithriadol y gellir penderfynu yn erbyn hyn. Tybir bod ganddyn nhw ddigon o allu i benderfynu ynghylch eu triniaeth feddygol eu hunain oni bai bod tystiolaeth ddigonol sy'n awgrymu fel arall. Gall plant o dan 16 oed gydsynio i'w triniaeth eu hunain os credir bod ganddyn nhw ddigon o ddeallusrwydd, cymhwysedd a dealltwriaeth i werthfawrogi'r hyn y mae eu triniaeth yn ei olygu yn llawn. Fel arall, gall rhywun â chyfrifoldebau rhiant gydsynio ar eu rhan.

**Llywodraethu** – bydd hyn yn benodol i'r lleoliad ond mae'n cynnwys – dirprwyo, atal a rheoli heintiau, llywodraethu gwybodaeth – diogelu data, diogelwch yr unigolyn, codau bar – cadarnhau hunaniaeth (ID) y gweithredwr a hunaniaeth (ID) y claf, trywyddau archwilio cyfrinachedd

**Ffactorau** – gan gynnwys traws-heintiad, cyfarpar ac ymarfer annigol

**Manteision** – gallen nhw gynnwys llai o bosibilrwydd o wall, system fyw wedi'i diweddarau â'r canlyniadau diweddaraf, arbed amser, gwybodaeth wedi'i llenwi ymlaen llaw ar ffurflenni

**Problemau** – gallen nhw gynnwys camddefnydd, camweithio, ymyrraeth, darlleniadau anarferol, diffyg cydymffurfio gan yr unigolyn/plentyn, sampl annigonol

**Cysur** – gan ystyried cynnal urddas a phreifatrwydd, darparu gorchuddion/cyfarpar perthnasol, lleoli, cyfathrebu'n briodol

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

#### **CHS217 Cynnal profion pwynt gofal**

- SFHCHS19 Ymgymryd â mesuriadau clinigol arferol
- SFHCHS224 Paratoi cyfarpar i fonitro gweithrediad ffisiolegol

## ***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Point of Care Testing Governance Pathology: Why, When and How? - Canllaw Defnyddiwr. Pwyllgor Cyngori Gwyddonol Cymru, Ionawr 2008
- Canllawiau'r Asiantaeth Rheoleiddio Meddyginiaethau a Chynhyrchion Gofal Iechyd (MHRA): Management and use of IVD Point-of-care Test devices 2013  
<https://www.gov.uk/government/collections/in-vitro-diagnostic-ivd-devices-use-safety-and-management>
- Yr Adran Iechyd. Clinical Governance in the new NHS. Llundain, Yr Adran Iechyd 1999 (Health Service circular: HSC (99) 065)
- BS EN ISO 22870:2006 Point-of-care Testing (POCT) Requirement for quality and competence <https://www.bsigroup.co.uk>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>



<b>Lefel:</b>	2
<b>ODA:</b>	10
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Bydd yr uned hon yn sicrhau bod dysgwyr yn meithrin y sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen i gasglu sampl ar gyfer profion ac ymchwiliadau mewn labordy. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.

### Deilliant dysgu:

1. Canllawiau, polisiau a phrotocolau sy'n gysylltiedig â chasglu sbesimenau

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Rheoliadau cyfredol sy'n sail i gasglu sbesimenau
- 1.2 Rôl llywodraethu wrth gasglu sbesimenau
- 1.3 Pwysigrwydd casglu sbesimenau yn unol â phrotocolau a pholisiau gosod

### Deilliant dysgu:

2. Casglu sbesimenau

### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Sut i baratoi unigolion ar gyfer casglu sbesimenau
- 2.2 Dulliau o gadarnhau hunaniaeth yr unigolion/plant cyn dechrau triniaeth, a phwysigrwydd gwneud hynny
- 2.3 Ffynonellau gwall posibl y gellir dod ar eu traws wrth gasglu sbesimenau
- 2.4 Pwysigrwydd labelu sbesimenau gan ddilyn gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.5 Llestri casglu sydd eu hangen ar gyfer gwahanol fathau o sbesimenau a phroffion yn y sefydliad/lleoliad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.6 Cadarnhau pwy yw'r unigolyn
- 2.7 Esbonio i'r unigolyn a'r teulu/gofalwr pa samplau sydd i'w cymryd a chael cydsyniad dilys
- 2.8 Rhoi rhagofalon priodol ar waith ar gyfer atal a rheoli heintiau sy'n berthnasol i'r weithdrefn casglu sbesimenau a'r amgylchedd
- 2.9 Cadarnhau bod adnoddau a chyfarpar o'r math cywir, eu bod yn gweithio a'u bod yn bodloni'r mesurau perfformiad a'r gofynion diogelwch disgwylidig
- 2.10 Cymryd y sampl priodol yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.11 Sicrhau bod yr unigolion yn gyfforddus drwy gydol y broses o gasglu sbesimenau
- 2.12 Sicrhau bod y sampl wedi'i labelu'n gywir, ac ailgadarnhau hunaniaeth yr unigolyn

- 2.13 Paratoi'r sbesimen i'w gludo gan ddilyn polisiâu a chyfarwyddiadau lleol
- 2.14 Bod yn gyfrifol am y sampl nes iddi gael ei throsglwyddo i gael ei chludo
- 2.15 Cofnodi ac adrodd yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 2.16 Rheoli'r broses o gynnal a chadw, glanhau, dihalogi a gwaredu cyfarpar a deunyddiau casglu, gan ddilyn polisiâu a chyfarwyddiadau lleol

# Uned 215 Casglu sbesimenau

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn cyflawni o leiaf tri gweithgaredd casglu sbesimenau.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Llywodraethu** – bydd hyn yn benodol i'r lleoliad ond mae'n cynnwys – dirprwyo, atal a rheoli heintiau, llywodraethu gwybodaeth – diogelu data, cadarnhau hunaniaeth (ID) yr unigolyn/plentyn, trywyddau archwilio cyfrinachedd, cludo, labelu a phecynnu samplau

**Cysur** – gan ystyried cynnal urddas a phreifatrwydd, darparu gorchuddion/cyfarpar perthnasol, lleoli, cyfathrebu'n briodol

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SFHCHS7 Cael a phrofi sbesimenau gan blant
- SFHHCS17 Cael sbesimenau gan blant ar gyfer ymchwiliadau mewn labordy
- SFHCHS187 Gwaredu sbesimenau a samplau biofeddygol yn ddiogel
- SFHCHS186 Storio sbesimenau a samplau

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	3
<b>ODA:</b>	25
<b>Credyd:</b>	4
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Pwrpas yr uned hon yw meithrin y wybodaeth, y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen er mwyn cefnogi plant i feithrin dealltwriaeth o'r ffordd maen nhw'n ymddwyn a'u cefnogi wrth iddyn nhw ddatblygu eu hymddygiad cadarnhaol eu hunain.

#### Deilliant dysgu:

1. Egwyddorion cefnogi plant i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Damcaniaethau ynghylch datblygiad ymddygiad plant
- 1.2 Ystyr y term 'ymddygiad heriol'
- 1.3 **Ffactorau** a fyddai'n gallu arwain at ymddygiad heriol gan blant
- 1.4 Amrywiaeth o strategaethau ataliol cychwynnol ac ymyrraeth gynnar i gefnogi ymddygiad cadarnhaol
- 1.5 **Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol**

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 1.6 Mewnblannu amrywiaeth o strategaethau ataliad cychwynnol a strategaethau ymyrraeth gynnar yn eich ymarfer
- 1.7 Mabwysiadu cysyniadau fframweithiau/modelau dulliau cadarnhaol y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer cefnogi ymddygiad

#### Amrediad

**Ffactorau:** Anghenion ychwanegol, yr amgylchedd, cymdeithasol, ymatebion ac ymddygiadau oedolion, ffactorau andwyol, nodau anghyfarwydd ac afrealistig, ymddygiadau anghyson gan oedolion

**Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol:** Cefnogaeth Weithredol, Ymarfer Adferol, Cefnogaeth Ymddygiad Cadarnhaol

#### Deilliant dysgu:

2. Cefnogi plant i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol mewn ffordd sy'n briodol i'w hoedran a'u cyfnod datblygiad

## Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 2.1 Y berthynas rhwng dulliau cadarnhaol a rhagweithiol ac ymarfer plentyn-ganolog
- 2.2 Pwysigrwydd bod yn glir ynghylch disgwyliadau a gosod nodau a ffiniau sy'n helpu i ddatblygu ymddygiad cadarnhaol
- 2.3 Pam mae'n bwysig cynnwys plant wrth osod nodau ymddygiad
- 2.4 Sut i gefnogi plant i feithrin dealltwriaeth o'r canlynol:
  - Pam mae angen gosod nodau a ffiniau ar gyfer ymddygiad
  - Pam maen nhw'n ymddwyn mewn ffordd benodol
  - Pryd y gall ymddygiad fod yn dderbyniol neu'n heriol
  - Canlyniadau posibl ymddygiad
  - Manteision ymddygiad cadarnhaol iddyn nhw eu hunain ac i eraill
- 2.5 Sut y gall eich gweithredoedd eich hun ddylanwadu ar ymddygiad plant
- 2.6 Sut y gall ymddygiad plant herio oedolion yn emosiynol

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.7 Cyfathrebu â phlant ynglŷn â'u hymddygiad
- 2.8 Hybu dealltwriaeth o ddisgwyliadau ynglŷn ag ymddygiad
- 2.9 Nodi ac adnabod sbardunau ymddygiadol plant a sut i gefnogi hyn
- 2.10 Rhoi canmoliaeth ac adborth adeiladol ar gyflawni nodau ymddygiadol a bodloni ffiniau y cytunwyd arnyn nhw er mwyn atgyfnerthu ymddygiad cadarnhaol plant
- 2.11 Myfyrio ar y ffordd y mae eich ymddygiad a'ch ymatebion eich hun yn **cefnogi** ymddygiad cadarnhaol

## Amrediad

**Cefnogaeth:** Ailfynegi, tawelu, ailgyfeirio, tynnu sylw, achub y blaen ac anwybyddu

---

## Deilliant dysgu:

3. Cydweithio ag eraill i gefnogi ymddygiad

## Meini prawf asesu

Rydych yn deall:

- 3.1 Ble i gael cefnogaeth os bydd pryderon yn codi ynglŷn ag ymddygiad plentyn
- 3.2 Rôl **partneriaid allweddol** wrth gefnogi ymddygiad

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 3.3 Datblygu amrywiaeth o gynlluniau a dulliau gweithredu ar gyfer cefnogi ymddygiad mewn partneriaeth â'r plentyn, pobl allweddol ac eraill, eu rhannu a chytuno arnyn nhw
- 3.4 Rhannu canlyniadau adolygiadau ac asesiadau, gan gynnwys asesiadau risg, ag eraill

## Amrediad

**Partneriaid Allweddol:** teuluoedd/gofalwyr, cydweithwyr, gweithwyr proffesiynol eraill

## Uned 310

# Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y blynyddoedd cynnar

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Bydd y dystiolaeth ar gyfer yr uned hon yn cael ei chyflwyno drwy'r tasgau strwythuredig. Mae canllawiau ar gyfer unrhyw dystiolaeth ychwanegol y gall fod ei hangen i'w gweld yn y pecyn asesu.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Gallai **anghenion ychwanegol** gynnwys:

- Anabledd corfforol
- Anabledd dysgu
- Awtistiaeth
- Anghenion iechyd ychwanegol
- Colli synhwyrâu
- Anawsterau emosiynol ac ymddygiadol
- Anhwylder Diffyg Canolbwyntio a Gorfywiogrwydd
- Mwy abl a thalentog
- Anghenion ymddygiadol

Gall **ymddygiad heriol** gynnwys ymddygiad sy'n:

- Ailadroddus/obsesiynol
- Tynnwyd yn ôl
- Ymosodol
- Hunan-niweidiol
- Aflonyddgar
- Gwrthgymdeithasol neu anghyfreithlon
- Defnyddio Iaith Ddifriol

**Modelau a fframweithiau sy'n cefnogi dulliau cadarnhaol:**

a) Cefnogaeth Weithredol

- Beth yw ystyr 'cefnogaeth weithredol'
- Sut mae'r model Cefnogaeth Weithredol yn troi gwerthoedd yn ymarfer plentyn-ganolog
- Gwahanol elfennau Cefnogaeth Weithredol, gan gynnwys:
- Cynlluniau dyddiol a chyfranogiad gweithredol
- Lefelau o help neu gefnogaeth a chymorth
- Rhyngweithio cadarnhaol
- Atgyfnerthu cadarnhaol
- Addysgu sgiliau
- Dadansoddi tasgau

- Amrywiaeth werthfawr o weithgareddau ystyrlon

b) Dulliau adferol

- Beth yw ystyr 'dulliau adferol'
- Adfer – prif nod dull adferol yw mynd i'r afael â niwed a'i unioni
- Gwirfoddoli – dylai pobl gymryd rhan mewn prosesau adfer o'u gwirfodd ac yn seiliedig ar ddewis hyddysg
- Niwtraliaeth – mae prosesau adferol yn deg ac yn ddiuedd tuag at y rhai sy'n cymryd rhan
- Diogelwch – nod prosesau ac ymarfer yw sicrhau diogelwch pawb sy'n cymryd rhan a chreu man diogel ar gyfer mynegi teimladau a safbwyntiau am y ffordd y mae niwed wedi cael ei achosi
- Hygyrchedd – nid yw prosesau adferol yn gwahaniaethu, ac maen nhw ar gael i bawb y mae gwrthdaro a niwed wedi effeithio arnyn nhw
- Parch – mae prosesau adferol yn parchu urddas pawb sy'n cymryd rhan a phobl y mae'r niwed a achoswyd wedi effeithio arnyn nhw

c) Cefnogaeth Ymddygiad Cadarnhaol

- Beth yw ystyr 'cefnogaeth ymddygiad cadarnhaol'
- Elfennau'r model cefnogaeth ymddygiad cadarnhaol gan gynnwys:
  - Dulliau sy'n seiliedig ar werthoedd
  - Damcaniaeth a sail dystiolaeth
  - Dadansoddi gweithredol
  - Ataliad cychwynnol
  - Ataliad eilaidd
  - Strategaethau adweithiol
- Pam mae dull wedi'i arwain gan werthoedd yn bwysig ar gyfer cefnogi ymddygiad cadarnhaol
- Pam nad oes lle i gosbi wrth gefnogi ymddygiad cadarnhaol
- Pam mae'n bwysig deall teimladau rhywun a pham ei fod yn ymddwyn fel y mae (gweithrediadau ei ymddygiad)
- Y gwahaniaeth rhwng ffurf (yr ymddygiad) a gweithrediad (y rheswm dros yr ymddygiad hwnnw)
- Pedwar gweithrediad cyffredin ymddygiad heriol: sylw cymdeithasol; osgoi/dianc; cael gafael ar bethau diriaethol; ysgogi'r synhwyrau
- Elfennau cynllun cefnogi ymddygiad
- Pwysigrwydd sesiynau dadfriffio yn dilyn achos o ymddygiad heriol
- Elfennau sesiynau dadfriffio yn dilyn achosion o ymddygiad heriol

**Ffactorau:** Profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, anawsterau ymliniad, colli synhwyrau, anaf i'r ymennydd neu gyflwr niwrolegol arall, achosion corfforol neu ymateb i boen neu salwch, anawsterau cyfathrebu, rhianta gwael, ymatebion anghyson neu amhriodol i ymddygiad, disgwyliadau ystrydebol mewn perthynas â phobl eraill, disgwyliadau anghyraeddadwy mewn perthynas â phobl eraill, amgylchedd, ymateb i amgylchiadau, digwyddiadau a theimladau gan gynnwys ofn a phryder, cyfnodau pontio, colled, cam-drin, gofal amhriodol, gofynion i wneud rhywbeth nad yw'r plentyn am ei wneud, cael ei anwybyddu

**Pobl allweddol:** teulu, ffrindiau, gofalwyr ac eraill y mae gan yr unigolyn berthynas bwysig â nhw

Gall **pobl eraill** gynnwys:

- Rhieni
- Cydweithwyr
- Gweithwyr proffesiynol eraill

**Strategaethau ataliol cychwynnol ac ymyrraeth gynnar:** Newid neu osgoi sbardunau sy'n ysgogi ymddygiad heriol, newid yr amgylchedd lle mae plentyn yn byw neu'n treulio amser er mwyn diwallu ei anghenion, cymryd rhan mewn amrywiaeth werthfawr o weithgareddau ystyrlon er mwyn helpu plant i gyflawni canlyniadau sy'n bwysig iddyn nhw, newid atgyfnerthiadau sy'n cynnal ymddygiadau heriol, cefnogi ar y lefel gywir er mwyn helpu plant i fod yn fwy annibynnol a gallu ymdopi'n well, cynnig tawelwch meddwl a chefnogaeth er mwyn lleihau teimladau o bryder neu ofid, meithrin gwydnwch plant.

**Damcaniaethau datblygu ymddygiad:** Damcaniaethwyr: Bandura, Skinner, Piaget, Glasser, Lee a Marlene Canter

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- SCD CCLD 0308: Hybu llesiant a gwydnwch plant
- SCD CCLD 0325: Cefnogi plant a phobl ifanc drwy gyfnodau pontio mawr
- SCD CCLD 0326: Hybu datblygiad ymddygiad cadarnhaol mewn plant a phobl ifanc
- SCD CCLD 0327: Cefnogi plant sydd wedi profi trawma

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
- Gwneud yn Dda, Gwneud yn Well: Safonau ar gyfer Gwasanaethau Iechyd Cymru (Ebrill 2010)
- Dimensions <https://www.dimensions-uk.org/service/cymru-wales/positive-behaviour-support-in-wales-cymru/>
- Denne, et al (2015) *Putting positive behavioural support into practice: the challenges of workforce training and development*, International Journal of Positive Behavioural Support 5,2 43-45
- Gore, et al (2013) *Definition and scope for positive behavioural support*, International Journal of Positive Behavioural Support 3,2, 14-23
- Yr Academi Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol, Improving quality in the delivery of Positive Behavioural Support (PBS): the standards for accredited training
- Yr Academi Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol, Improving quality in the delivery of Positive Behavioural Support (PBS): the standards for accredited service providers.
- Y Gynghair Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol (2015) Positive Behavioural Support: a competence framework
- NHS Education for Scotland – Positive Behavioural Support: A Learning Resource
- Ymyriad diogel ac effeithiol – defnyddio grym rhesymol a chwilio am arfau Restrictive Physical Intervention and Therapeutic Holding for Children and Young People. Guidance for nursing staff
- Restrictive Physical Intervention in Secure Children's Homes
- Diogelu Plant: gweithio gyda'n gilydd dan Ddeddf Plant 2004



<b>Lefel:</b>	3
<b>ODA:</b>	20
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned</b>	<p>Mae'r uned hon yn ymdrin â'r wybodaeth sylfaenol sydd ei hangen ar bobl sy'n gweithio mewn sefydliadau/lleoliadau lle maen nhw'n gyfrifol am gynorthwyo plant a fyddai'n gallu bod yn byw gydag epilepsi. Bydd dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o beth yw epilepsi, camau gweithredu i'w cymryd, sut y gellir ei reoli a'i effaith bosibl ar blant yn eu bywydau bob dydd.</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio ar blant neu bobl ifanc</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Epilepsi a'i effeithiau

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Y term 'epilepsi'
- 1.2 Y gwahanol fathau o epilepsi a dosbarthiadau o ffitiau
- 1.3 Achosion epilepsi
- 1.4 Sbardunau a rhybuddion posibl ffitiau
- 1.5 Camau i'w cymryd yn achos ffitiau

#### Deilliant dysgu:

2. Triniaethau ar gyfer epilepsi

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Gwahanol fathau o feddyginiaeth atal epilepsi a ddefnyddir ar hyn o bryd
- 2.2 Manteision a risgiau meddyginiaeth atal epilepsi

#### Deilliant dysgu:

3. Deall y gofal a roddir i blant gydag epilepsi yn unol â'r cynllun gofal y cytunwyd arno

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Ffyrdd o gefnogi plentyn drwy'r broses ymadfer ar ôl ffit
- 3.2 Risgiau posibl a'u heffeithiau ar fywydau bob dydd plant sydd wedi cael diagnosis o epilepsi
- 3.3 Pwysigrwydd y broses o gofnodi a rhoi gwybod am ffitiau

- 3.4 Cyfyngiadau eich rôl eich hun wrth roi cyngor, arweiniad, gwybodaeth a gofal i blentyn gydag epilepsi, neu ei deulu/gofalwr
  - 3.5 Sut i addasu dulliau cyfathrebu a chefnogaeth ar gyfer plant gydag epilepsi, yn dibynnu ar eu hoedran a'u cyfnod o ddatblygiad
  - 3.6 Sut i nodi aelodau o'r tîm amlddisgyblaethol a/neu weithwyr amlasiantaethol sy'n cefnogi plant gydag epilepsi yn eich sefydliad/lleoliad eich hun
- 

#### Deilliant dysgu:

4. Cefnogaeth a gofal i blant gydag epilepsi

#### Meini prawf asesu

#### Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 4.1 Rhoi mesurau ar waith i greu amgylcheddau diogel i blant gydag epilepsi yn eich sefydliad/lleoliad eich hun
- 4.2 Tawelu meddwl plant gydag epilepsi a'u teuluoedd/gofalwyr
- 4.3 Cefnogi plant neu eu teuluoedd/gofalwyr i gynnal neu gyfrannu at ddyddiadur ffitiau, neu ffordd gyfatebol o gofnodi ffitiau/absenoldeb ffitiau

## Gwybodaeth Ategol

### **Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Adroddiad myfyriol wedi'i ysgrifennu gan y dysgwr a'i lofnodi gan dyst yn disgrifio'r gefnogaeth a roddwyd i blant gydag epilepsi ar o leiaf un achlysur.
- Rhaid i ddogfennau/cofnodion cysylltiedig gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Risgiau posibl** a'u heffeithiau ar fywydau bob dydd plant – gwahanol gamau mewn bywyd, hyder, hunan-barch, dewisiadau personol, ffyrdd o fyw

**Amgylcheddau diogel** – asesiadau risg cadarnhaol – galluogi yn hytrach na chyfyngu

**Triniaethau amgen yn lle meddyginiaethau atal epilepsi** – ymyriadau seicolegol, mesurau ataliol, cwnsela

**Dyddiadur ffitiau** – byddai hwn yn cynnwys y math o ffitiau a welwyd, eu hyd, a chyfnodau heb ffitiau

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- CHHM1 Asesu anghenion y cleient

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Canllawiau Epilepsi ar y Cyd - Y Cyd-Gyngor Epilepsi, Medi 2011  
[http://www.epilepsyscotland.org.uk/pdf/Joint\\_Epilepsy\\_Council\\_Prevalence\\_and\\_Incidence\\_September\\_11\\_\(3\).pdf](http://www.epilepsyscotland.org.uk/pdf/Joint_Epilepsy_Council_Prevalence_and_Incidence_September_11_(3).pdf)
- **Y Gymdeithas Epilepsi** [www.epilepsysociety.org.uk](http://www.epilepsysociety.org.uk)
- Epilepsy Action [www.epilepsy.org.uk](http://www.epilepsy.org.uk)
- NICE – Epilepsi [www.nice.org.uk/Guidance/cg137](http://www.nice.org.uk/Guidance/cg137)
- **Young Epilepsy** [www.youngepilepsy.org.uk](http://www.youngepilepsy.org.uk)
- **Epilepsi Cymru** <https://public.epilepsy-wales.org.uk/>
- SUDEP Action [www.sudep.org](http://www.sudep.org)
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	3
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	<p>Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen er mwyn galluogi dysgwyr i fonitro glwcos yng ngwaed y capilarïau. Bydd dysgwyr yn trafod sgiliau ymarferol sydd eu hangen i fonitro lefelau glwcos yn y gwaed er mwyn cynnal rheolaeth dros ddiabetes mewn pobl eraill.</p> <p>Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'unigolyn' yn cyfeirio at oedolion, plant a phobl ifanc.</p>

#### Deilliant dysgu:

1. Deddfwriaeth a pholisïau sy'n berthnasol i gefnogi'r gwaith o fonitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Canllawiau a phrotocolau cenedlaethol a lleol cyfredol sy'n dylanwadu ar brosesau monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
- 1.2 Prosesau sefydliadau/lleoliadau mewn perthynas â monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau
- 1.3 Pam mae'n bwysig cymryd cyfrifoldeb a bod yn atebol mewn perthynas â chwmpas ymarfer
- 1.4 Canlyniadau posibl peidio â dilyn gweithdrefnau
- 1.5 Pam mae'n rhaid cael cydsyniad a'i gadarnhau cyn cymryd camau gweithredu
- 1.6 Beth yw sampl o waed y capilarïau a'r safleoedd lle y gellir cymryd sampl o'r fath

#### Deilliant dysgu:

2. Monitro glwcos yng ngwaed y capilarïau

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 2.1 Pwysigrwydd glanhau safleoedd wrth gymryd samplau gwaed y capilarïau
- 2.2 Pwysigrwydd casglu samplau gwaed y capilarïau o'r ansawdd cywir
- 2.3 Ffactorau a allai effeithio ar ansawdd samplau gwaed y capilarïau
- 2.4 Pryderon a fyddai'n gallu bod gan unigolion, neu eu teuluoedd/gofalwyr, mewn perthynas â chasglu samplau gwaed y capilarïau
- 2.5 Ffyrdd o baratoi unigolion ar gyfer casglu samplau gwaed y capilarïau
- 2.6 Achosion posibl o anghysur i unigolion yn ystod ac ar ôl y broses o gasglu samplau gwaed y capilarïau
- 2.7 Ffyrdd o leihau anghysur cymaint â phosibl
- 2.8 Camau gweithredu i'w cymryd os oes problemau wrth gasglu gwaed y capilarïau
- 2.9 Rhoi gwybod am systemau ar gyfer problemau mewn perthynas â samplu gwaed y capilarïau, a'u cofnodi

- 2.10 Dulliau gwaredu diogel ar gyfer gwastraff peryglus a gwastraff nad yw'n beryglus
- 2.11 Pwysigrwydd cynnal cyflenwadau digonol o ddefnyddiau a chyfarpar a'u storio'n ddiogel

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.12 Sicrhau bod gan unigolion ac eraill wybodaeth gywir a hawdd ei deall am y driniaeth
- 2.13 Nodi lle addas i samplu gwaed y capilarïau
- 2.14 Dilyn gweithdrefnau diogel a hylan cyn, yn ystod ac ar ôl samplu gwaed y capilarïau
- 2.15 Sicrhau bod gweithdrefnau cywir yn cael eu dilyn wrth samplu gwaed y capilarïau
- 2.16 Cofnodi prosesau samplu gwaed y capilarïau a rhoi gwybod amdany'n nhw, gan weithredu ar sail y canlyniadau yn unol â'r sefydliad/lleoliad

**Gwybodaeth Ategol*****Gofynion tystiolaeth***

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwyr yn monitro samplau gwaed capilarïau unigolyn/plentyn ar o leiaf **tri** achlysur.

***Canllawiau cyflwyno***

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwyso'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

Argymhellir y dylai dysgwyr gwblhau'r unedau canlynol cyn dechrau'r uned hon:

- Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus **neu'r**
- Cefnogi oedolion sy'n byw gyda diabetes mellitus

**Eraill** – gallen nhw gynnwys teulu, ffrindiau, gofalgwyr a phobl eraill mae gan yr unigolyn/plentyn berthynas gefnogol â nhw

**Lle addas** – gan ystyried preifatrwydd, diogelwch a gofynion hylendid

**Gweithdrefnau cywir** yn unol â gweithdrefnau'r lleoliad/sefydliad a ffyrdd o weithio y cytunwyd arnyn nhw;

- cymharu mesuriadau'n gywir
- cofnodi mesuriadau'n gywir a rhoi gwybod amdanyn nhw
- gwaredu defnyddiau gwastraff peryglus a rhai nad ydyn nhw'n beryglus mewn modd diogel a hylan
- dychwelyd defnyddiau a chyfarpar i gael eu storio'n ddiogel ar ôl y driniaeth

***Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig***

- CHS131 Casglu a phrofi samplau gwaed y capilarïau
- Diab HA8 Galluogi plant gyda diabetes i fonitro lefelau'r glwcos yn eu gwaed
- DIB 201 Ymwbyddiaeth o Ddiabetes
- Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chynghor er mwyn galluogi unigolyn gyda diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia

***Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig***

- Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020: Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/161212diabetes-delivery-plancy.pdf>

- Ymgyrch “Gofal Glwcos”  
[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality\\_and\\_value/think\\_glucose/welcome\\_to\\_the\\_website\\_for\\_thinkglucose.html](https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality_and_value/think_glucose/welcome_to_the_website_for_thinkglucose.html)
- Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif Iechyd Cyhoeddus Cymru  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/65550i>
- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%20Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf>
- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Deall diabetes  
<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100305014525/http://www.nhs.uk/Pathways/diabetes/Pages/Landing.aspx>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015  
<https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

<b>Lefel:</b>	3
<b>ODA:</b>	15
<b>Credyd:</b>	3
<b>Crynodeb o'r Uned:</b>	Mae'r uned hon yn ymdrin â'r sgiliau a'r wybodaeth ymarferol sydd eu hangen er mwyn galluogi dysgwyr i helpu plant a phobl allweddol i fonitro glwcos. Bydd dysgwyr yn trafod sgiliau ymarferol sydd eu hangen er mwyn helpu eraill i hunanfonitro lefelau'r glwcos yn y gwaed. Yng nghyd-destun yr uned hon, mae'r term 'plant' yn cyfeirio at blant a phobl ifanc

---

#### Deilliant dysgu:

1. Deddfwriaeth a pholisïau sy'n berthnasol i gefnogi'r dasg o fonitro glwcos

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 1.1 Canllawiau a phrotocolau cenedlaethol a lleol cyfredol sy'n dylanwadu ar gefnogi'r dasg o fonitro glwcos
- 1.2 Prosesau sefydliadau/lleoliadau mewn perthynas â chefnogi'r dasg o fonitro glwcos
- 1.3 Canlyniadau posibl peidio â dilyn gweithdrefnau
- 1.4 Pam mae'n rhaid cael cydsyniad priodol a'i gadarnhau cyn cymryd camau gweithredu

---

#### Deilliant dysgu:

2. Hybu annibyniaeth a diogelwch wrth gefnogi plant i fonitro glwcos

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n:

- 2.1 Meithrin perthnasoedd cadarnhaol a chefnogi plant i gymryd rhan o fewn ffiniau proffesiynol
- 2.2 Sicrhau bod gan blant a phobl allweddol wybodaeth gywir a hawdd ei deall am y triniaethau
- 2.3 Cadarnhau bod plant a phobl allweddol yn deall gwybodaeth yn glir
- 2.4 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw casglu cyfarpar cyn dechrau gweithgareddau casglu gwaed
- 2.5 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw dilyn rhagofalon hylendid wrth gyflawni triniaethau
- 2.6 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw casglu samplau gwaed o'r ansawdd cywir a beth yw'r ffactorau sy'n effeithio ar yr ansawdd
- 2.7 Esbonio pwysigrwydd glanhau safleoedd mynediad wrth gasglu samplau gwaed
- 2.8 Disgrifio dulliau gwaredu diogel ar gyfer gwastraff peryglus a gwastraff nad yw'n beryglus
- 2.9 Esbonio i blant a phobl allweddol pa mor bwysig yw cael cyflenwadau digonol a'u storio'n ddiogel



## 2.10 Annog plant a phobl allweddol i feithrin eu galluoedd a'u sgiliau eu hunain o ran monitro lefelau glwcos

---

### Deilliant dysgu:

#### 3. Cefnogi plant i fonitro glwcos

#### Meini prawf asesu

Rydych yn gwybod:

- 3.1 Pam mae'n bwysig cadw cofnodion monitro glwcos llawn a chywir
- 3.2 Pwysigrwydd ymchwilio i newidiadau yng nghyflwr plant a mesuriadau glwcos yn eu gwaed
- 3.3 Rhesymau posibl dros newidiadau mewn cyflwr a mesuriadau glwcos yn y gwaed a'r camau i'w cymryd
- 3.4 Pwysigrwydd cofnodi canlyniadau monitro glwcos a gweithredu'n seiliedig arnyn nhw
- 3.5 Problemau posibl sy'n gysylltiedig â chofnodi canlyniadau monitro glwcos

Rydych yn gallu gweithio mewn ffyrdd sy'n

- 3.6 Rhoi cyngor i blant a phobl allweddol wrth fonitro glwcos gan gynnwys y canlynol
- 3.7 defnyddio'r cyfarpar cywir
- 3.8 technegau profi cywir
- 3.9 sut i gymharu canlyniadau samplau
- 3.10 Annog plant a phobl allweddol i nodi lle addas ar gyfer monitro glwcos
- 3.11 Cefnogi plant a phobl allweddol i baratoi'r cyfarpar cyn monitro glwcos
- 3.12 Cefnogi plant a phobl allweddol yn ystod y driniaeth ac arsylwi arnyn nhw er mwyn sicrhau eu bod yn
  - cymharu mesuriadau'n gywir
  - cofnodi mesuriadau'n gywir
  - gwaredu defnyddiau gwastraff peryglus a rhai nad ydyn nhw'n beryglus mewn modd diogel a hylan
  - dychwelyd defnyddiau a chyfarpar i gael eu storio'n ddiogel ar ôl y driniaeth
- 3.13 Bwrw golwg dros amseriad mesuriadau a dehongliad plant a phobl allweddol ohonyn nhw, gan weithredu os yw'n ymddangos eu bod yn annormal
- 3.14 Trafod unrhyw anghysur mae plant yn ei brofi yn ystod neu ar ôl casglu samplau gwaed, a rhoi cyngor iddyn nhw ar sut i'w leihau cymaint â phosibl
- 3.15 Helpu plant a phobl allweddol i fonitro cyflwr cyffredinol y plentyn, gan eu hannog i geisio cyngor a chefnogaeth pan fydd newidiadau
- 3.16 Cwblhau cofnodion ar weithgareddau a gyflawnir gan blant a phobl allweddol a'u canlyniadau, yn unol â gweithdrefnau'r sefydliad/lleoliad
- 3.17 Gweithredu'n brydlon os arsylwir ar newidiadau mewn plant

### **Gofynion tystiolaeth**

Os nad yw'r tasgau cyfannol yn eu hasesu, rhaid cwblhau portffolio o dystiolaeth ar gyfer y deilliannau gwybodaeth ac ymarfer yn yr uned hon. Dylid dilyn yr amodau a amlinellir yn y pecyn asesu o ran cadw'r dystiolaeth yn y portffolio.

Ar gyfer deilliannau'r ymarfer, rhaid bodloni'r gofynion tystiolaeth lleiaf canlynol drwy'r portffolio o dystiolaeth:

- Arsylwi ar y dysgwr yn helpu plentyn a/neu bobl allweddol i fonitro lefelau'r glwcos yn y gwaed ar o leiaf tri achlysur. Gall hyn fod ar wahanol blant neu ar yr un plentyn ar nifer o achlysuron.
- Rhaid i ddogfennau a chofnodion gael eu cwblhau'n glir, yn gywir ac yn ddarllenadwy.

### **Canllawiau cyflwyno**

Dylai'r uned hon gael ei chyflwyno mewn ffordd sy'n ymgorffori ac yn adeiladu ar y wybodaeth graidd a ddatblygwyd o fewn y cymhwyster Lefel 2 Craidd, a thrwy gymhwysu'r wybodaeth hon yn ymarferol, a ddangosir drwy'r uned orfodol ymarfer craidd.

**Pobl allweddol** – y bobl sy'n bwysig i blentyn ac sy'n gallu gwneud gwahaniaeth i'w lesiant. Gall pobl allweddol gynnwys teulu, ffrindiau, gofalywyr ac eraill y mae gan y plentyn berthynas gefnogol â nhw. Gall y bobl allweddol hyn fod yn rhan o'r broses o fonitro glwcos yn y gwaed os nad yw'r plentyn yn gallu gwneud hynny.

### **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol (NOS) cysylltiedig**

- Diab HA1 Asesu anghenion gofal iechyd plant gyda diabetes a chytuno ar gynlluniau gofal
- Diab HA6 Helpu plant gyda diabetes i newid eu hymddygiad er mwyn lleihau'r risg o gymhlethdodau a gwella eu hansawdd bywyd
- Diab HA8 Galluogi plant gyda diabetes i fonitro lefelau'r glwcos yn eu gwaed
- Diab HA13 Rhoi gwybodaeth a chynghor er mwyn galluogi unigolyn gyda diabetes i sicrhau cyn lleied â phosibl o risg o hypoglycaemia

### **Deddfwriaeth a chanllawiau cysylltiedig**

- Cynllun Cyflawni Cymru ar gyfer Diabetes 2016-2020: Gofal o'r safon orau i bawb sydd â diabetes Rhagfyr 2016 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/161212diabetes-delivery-plancy.pdf>
- Ymgyrch "Gofal Glwcos"  
[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality\\_and\\_value/think\\_glucose/welcome\\_to\\_the\\_website\\_for\\_thinkglucose.html](https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100304061513/http://www.institute.nhs.uk/quality_and_value/think_glucose/welcome_to_the_website_for_thinkglucose.html)
- Gwneud i Bob Cyswllt Gyfrif Iechyd Cyhoeddus Cymru  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/888/page/65550>
- Deall diabetes  
<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100305014525/http://www.nhs.uk/Pathways/diabetes/Pages/Landing.aspx>
- Atal a Rheoli Heintiau ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant (2014)  
<http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/documents/888/Cyfieithiad%20%20%2D%20All%2>

0Wales%20Infection%20Prevention%20and%20Control%20Guidance%20for%20Educational%20Settings%20CYMRAEG%20May%202017%20FINAL.output.pdf

- Canllawiau NICE <https://www.nice.org.uk/about/what-we-do/our-programmes/nice-guidance/nice-diagnostics-guidance>
- Cyflwyniad i Gasglu Sbesimenau <https://www.labcorp.com/resource/introduction-to-specimen-collection#>
- Casglu Sbesimenau <http://www.northcumbriaccg.nhs.uk/about-us/key-policies-and-documents/policies/infection-prevention/21-specimen-collection-october-2015-version-100.pdf>
- Supporting Children with Type 1 Diabetes in Primary Schools and Early Years Settings (2016) <https://www.ouh.nhs.uk/childrens-diabetes/schools/documents/primary-school-care-statement.pdf>
- Safonau Iechyd a Gofal, Llywodraeth Cymru Ebrill 2015 <https://gov.wales/docs/dhss/publications/150402standardscy.pdf>

## Grŵp Gorfodol 2 Uned 216: Deall Gofal, Chwarae, Dysgu a Datblygiad Plant

<b>Lefel:</b>	Lefel 2
<b>ODA:</b>	50
<b>Gwerth Credyd:</b>	5 credyd
<b>Crynodeb o'r uned:</b>	<p>Bydd yr uned hon yn galluogi dysgwyr i estyn eu gwybodaeth am ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• atgyfnerthu ac estyn eu gwybodaeth am iechyd, llesiant a datblygiad plant, 0-19 oed, gan gynnwys ffactorau sy'n cefnogi iechyd, llesiant a datblygiad</li><li>• meithrin gwybodaeth am rôl a gwerth gwasanaethau gofal cymdeithasol, addysg ac iechyd sydd ar gael yng Nghymru i ddiwallu anghenion plant o ran gofal, iechyd, llesiant a datblygiad.</li></ul>
<b>Math o asesiad:</b>	<p>Arholiad Allanol.</p> <p>Bydd hyn yn asesu gwybodaeth a dealltwriaeth y dysgwr o'r holl gynnwys a addysgir ar sail eu gallu i:</p> <ol style="list-style-type: none"><li>(a) Dangos gwybodaeth a dealltwriaeth o ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.</li><li>(b) Cymhwyso gwybodaeth a dealltwriaeth o ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.</li><li>(c) Dadansoddi a myfyrio ar agweddau ar ofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant.</li></ol>

**Deiliant Dysgu 1: Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o ddatblygiad corfforol, deallusol (gwybyddol), iaith, emosiynol a chymdeithasol plant o adeg cenhedlu hyd at 19 oed**

Meini prawf asesu	Cynnwys a addysgir
	<b>Bydd dysgwyr yn cael eu hasesu ar y cynnwys canlynol:</b>
MPA1.1 Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o dwf a datblygiad corfforol	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall patrymau cyffredinol o dwf a datblygiad.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• deintyddol</li><li>• sgiliau echddygol bras a manwl o fewn cerrig milltir cydnabyddedig</li><li>• patrymau a dilyniannau twf</li><li>• cylchedd y pen</li><li>• clyw</li><li>• taldra a phwysau – defnyddio siartiau canraddol</li><li>• synhwyraidd – blasu, cyffwrdd, arogl</li><li>• golwg.</li></ul> <p>Dylai dysgwyr wybod, deall ac adnabod cerrig milltir twf a datblygiad corfforol.</p>
MPA1.2 Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o ddatblygiad deallusol (gwybyddol)	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall patrymau cyffredinol o ddatblygiad deallusol (gwybyddol).</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• creadigrwydd</li><li>• dychymyg</li><li>• llythrennedd</li><li>• rhesymeg</li><li>• cof</li><li>• rhifedd</li><li>• datrys problemau</li><li>• rhesymu.</li></ul> <p>Dylai dysgwyr wybod, deall ac adnabod cerrig milltir datblygiad deallusol (gwybyddol).</p>
MPA1.3 Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o ddatblygiad iaith	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall patrymau cyffredinol o ddatblygiad lleferydd ac iaith.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• cyfnodau cyn-ieithyddol ac ieithyddol</li><li>• derbyngar a mynegiannol</li><li>• cyfathrebu – geiriol a dieiriau</li><li>• llythrennedd – gwneud marciau cynnar</li><li>• dwyieithrwydd/amlieithrwydd.</li></ul> <p>Dylai dysgwyr wybod, deall ac adnabod cerrig milltir datblygiad iaith.</p>

<p>MPA1.4 Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o ddatblygiad emosiynol</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall patrymau cyffredinol o ddatblygiad emosiynol.</p> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall rôl y canlynol i gefnogi hunan-barch, annibyniaeth a sgiliau cymdeithasol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ymlyniad</li> <li>• bondio</li> <li>• gwydnwch.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall arwyddion a symptomau anhwylderau ymlyniad a sut mae'r rhain yn gallu effeithio ar ddatblygiad emosiynol.</p> <p>Yn cynnwys</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• anhwylder ymlyniad di-atal (DAD)</li> <li>• anhwylder ymgysylltu cymdeithasol di-atal (DSED).</li> <li>• anhwylder ymlyniad adweithiol (RAD).</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod, deall ac adnabod cerrig milltir datblygiad emosiynol.</p>
<p>MPA1.5 Cyfnodau a phatrymau cyffredinol o ddatblygiad cymdeithasol</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall patrymau cyffredinol o ddatblygiad cymdeithasol.</p> <p>Yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• disgwyliadau o ran ymddygiad</li> <li>• nodau a ffiniau</li> <li>• annibyniaeth</li> <li>• hunanreolaeth</li> <li>• cyfnodau o ddatblygiad moesol.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod, deall ac adnabod cerrig milltir datblygiad cymdeithasol.</p> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae'r cyfnodau canlynol o chwarae yn cefnogi datblygiad cymdeithasol:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• chwarae cysylltiadol (chwarae drwy ymuno)</li> <li>• chwarae cydweithredol</li> <li>• chwarae drwy arsylwi (chwarae drwy wyllo eraill)</li> <li>• chwarae cyfochrog</li> <li>• chwarae unigol.</li> </ul>
<p>MPA1.6 Natur gyfannol datblygiad plant, 0-19 oed</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sut gall genynnau enciliol a threchol effeithio ar ddatblygiad cyfannol</li> <li>• nid yw datblygiad bob amser yn digwydd ar wahân</li> <li>• sut gall datblygiad corfforol, deallusol (gwybyddol), iaith, emosiynol a chymdeithasol gydgyssylltu</li> <li>• sut mae gweithgareddau, rhyngweithiadau a phrofiadau yn hybu datblygiad cyfannol</li> <li>• sut gall fframweithiau cwricwlwm presennol gefnogi datblygiad cyfannol</li> </ul>

**Deiliant Dysgu 2: Sut gall amgylcheddau dysgu helpu a chefnogi iechyd, llesiant, datblygiad ac anghenion plant o 0 i 19 oed**

Meini prawf asesu	Cynnwys a addysgir
	<b>Bydd dysgwyr yn cael eu hasesu ar y cynnwys canlynol:</b>
<p>MPA2.1 Sut gall amgylcheddau ac adnoddau helpu datblygiad cyfannol plant</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut mae amrywiaeth o amgylcheddau sy'n adlewyrchu fframweithiau cyfredol yn cefnogi datblygiad cyfannol.</p> <p>Amgylcheddau gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dwyieithog/amlieithog.</li> <li>• cymunedol</li> <li>• dan do</li> <li>• hamdden</li> <li>• awyr agored</li> <li>• chwaraeon</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut gellir defnyddio adnoddau/dulliau dysgu i gefnogi datblygiad cyfannol mewn amrywiaeth o gyd-destunau.</p> <p>Gallai adnoddau a dulliau dysgu gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rhyngweithio ag oedolion a chymheiriaid</li> <li>• llyfrau</li> <li>• adnoddau digidol</li> <li>• eitemau o'r cartref – bocsys/potiau/cynfasau/ac ati</li> <li>• adnoddau naturiol – tywod/brigau/ac ati.</li> <li>• tegantau/addysgol/dan do ac awyr agored</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall effeithiau cadarnhaol a negyddol technoleg gyfredol ar ddatblygiad plant.</p> <p>Gallai technoleg gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• apiau digidol</li> <li>• tegantau digidol</li> <li>• rhaglenni cyfrifiadur rhyngweithiol</li> <li>• rhyngwyd</li> <li>• dyfeisiau cludadwy.</li> </ul>
<p>MPA2.2 Ffactorau i'w hystyried wrth gynllunio gweithgareddau i blant ar gyfnodau gwahanol o ddatblygiad, mewn lleoliadau gofal plant gwahanol</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall amrywiaeth o ffactorau i'w hystyried wrth gynllunio gweithgareddau.</p> <p>Amrywiaeth o ffactorau gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• cost</li> <li>• gwydnwch</li> <li>• yr amgylchedd</li> <li>• cymarebau staff yn y lleoliad</li> <li>• gofynion o'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer Gofal Plant a Reoleiddir i blant hyd at 12 oed (NMS)</li> <li>• asesu risg/diogelwch</li> <li>• addasrwydd – oedran/cyfnod datblygu/plant ag anghenion ychwanegol</li> <li>• cynaliadwyedd y gweithgaredd a'r adnoddau</li> <li>• technoleg</li> <li>• amlbwrpasedd.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall ystyr y termau:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• darpariaeth barhaus</li> <li>• darpariaeth estynedig.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall pwrpas a gwerth y gwahanol weithgareddau sy'n gallu digwydd yn rhan o unrhyw ddarpariaeth barhaus neu ddarpariaeth wedi'i chyfoethogi, mewn lleoliadau gwahanol.</p>

<p>MPA2.3 Y dylanwad posibl y gall lleoliadau addysg a gofal plant eu cael ar ddatblygiad plentyn</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• yr amrywiaeth o leoliadau gwahanol sy'n gallu cefnogi a hybu iechyd, llesiant a datblygiad plant</li> <li>• sut gall lleoliadau gwahanol ddiwallu anghenion plant a'u teuluoedd/gofalwyr orau.</li> </ul> <p>Lleoliadau gofal plant gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• gwarchodwr plant</li> <li>• crèche</li> <li>• meithrinfa ddydd</li> <li>• (cylch) meithrin</li> <li>• gofal y tu allan i'r ysgol (clwb brecwast, clwb ar ôl ysgol, clwb gwyliau)</li> <li>• cylch chwarae..</li> </ul> <p>Lleoliadau addysgol i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• darpariaeth ysgol statudol, 3-18 oed</li> <li>• darpariaeth amgen</li> <li>• Lleoliadau anghenion ychwanegol</li> <li>• modelau amgen, e.e. Montessori, Reggio Emilia, Steiner</li> <li>• ysgolion ffydd</li> <li>• addysg breifat</li> <li>• addysg yn y cartref.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall egwyddorion unrhyw raglenni ymyrryd ac atal fel menter <i>Dechrau'n Deg</i> a'u heffaith ar wella iechyd a llesiant plant yng Nghymru.</p>
---	--



Deilliant Dysgu 3: Effaith deddfwriaeth mewn perthynas â phob math o leoliadau chwarae, dysgu a datblygiad plant yng Nghymru	
Meini prawf asesu	Cynnwys a addysgir
	<b>Bydd dysgwyr yn cael eu hasesu ar y cynnwys canlynol:</b>
MPA3.1 Gwerth ac effaith deddfwriaeth, rheoliadau, polisiau a mentrau llywodraeth cyfredol yng Nghymru	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth ac effaith deddfwriaeth allweddol, rheoliadau, polisiau a mentrau llywodraeth cyfredol yng Nghymru:</p> <p>Rhaid ymdrin â'r ddeddfwriaeth allweddol, rheoliadau a mentrau cyfredol y llywodraeth canlynol yng Nghymru:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Dechrau'n Deg</li> <li>• Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol 2015</li> <li>• Egwyddorion Craidd GIG Cymru 2016.</li> <li>• Saith Nod Craidd a ddatblygwyd gan Lywodraeth Cymru</li> <li>• Y safonau gofynnol cenedlaethol (NMS)</li> <li>• Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant () 2014</li> <li>• Confensiwn yr UN ar Hawliau'r Plentyn</li> </ul> <p>Gallai effaith deddfwriaeth, rheoliadau a mentrau cyfredol y llywodraeth gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• darpariaeth ychwanegol/estynedig yn agor mewn ardaloedd</li> <li>• lleoedd ychwanegol ar gael mewn lleoliadau lle y bo'n briodol</li> <li>• newidiadau i bolisiau, gweithdrefnau ac ymarfer yn y lleoliad</li> <li>• canolbwyntio ar ddefnyddio'r Gymraeg ym mhob lleoliad</li> <li>• newidiadau i'r cymarebau yn y lleoliad</li> <li>• gwelliant yn nifer y plant yn cyrraedd cerrig milltir cydnabyddedig.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall y math o bolisiau a gweithdrefnau sy'n angenrheidiol mewn lleoliadau er mwyn sicrhau eu bod yn mynd i'r afael â deddfwriaeth a rheoliadau.</p> <p><b>Rhaid</b> i bolisiau gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rheoli ymddygiad</li> <li>• bwlio</li> <li>• amddiffyn plant</li> <li>• cyfrinachedd</li> <li>• cyfleoedd cyfartal</li> <li>• iechyd a diogelwch</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod y bydd unrhyw ddiweddariadau i'r ddeddfwriaeth, rheoliadau, polisiau a mentrau cyfredol y llywodraeth yng Nghymru yn ystod oes y fanyleb yn disodli'r ddeddfwriaeth, rheoliadau, polisiau a mentrau blaenorol.</p>

**Deilliant Dysgu 4: Rôl a gwerth y gwasanaethau gofal cymdeithasol, addysg ac iechyd sydd ar gael yng Nghymru i gefnogi anghenion plant o ran gofal, iechyd, llesiant a datblygiad**

Meini prawf asesu	Cynnwys a addysgir
	<b>Bydd dysgwyr yn cael eu hasesu ar y cynnwys canlynol:</b>
MPA4.1 rôl a manteision gwasanaethau statudol, gwirfoddol a thrydydd parti sydd ar gael i blant a'u teuluoedd/gofalwyr i gefnogi iechyd a llesiant	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• y mathau o wasanaethau sydd ar gael i blant a'u teuluoedd/gofalwyr</li> <li>• rôl y gwahanol weithwyr/gweithwyr proffesiynol gofal, chwarae, dysgu a datblygiad plant yn y gwasanaethau</li> <li>• sut mae gwasanaethau gwahanol o fudd i blant (0-19) a'u teuluoedd/gofalwyr.</li> </ul> <p>Gwasanaethau awdurdod lleol gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• gwasanaethau addysg</li> <li>• gwasanaethau gwybodaeth i deuluoedd</li> <li>• cymdeithasau tai.</li> <li>• gwasanaethau tai</li> <li>• gwasanaethau hamdden</li> <li>• gwasanaethau cymdeithasol</li> <li>• gwasanaethau ieuenctid.</li> </ul> <p>Gwasanaethau iechyd gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• proffesiynau iechyd cysylltiedig</li> <li>• CAMHS: (gwasanaethau iechyd meddwl plant a'r glasoed)</li> <li>• canolfannau iechyd</li> <li>• clinig babanod</li> <li>• clinig cynllunio teulu</li> <li>• practis deintyddol</li> <li>• hosbisau</li> <li>• ysbytai</li> <li>• optegwyr.</li> </ul> <p>Gall sefydliadau gwirfoddol a thrydydd parti gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Barnardos</li> <li>• Childline</li> <li>• Cyngor Ar Bopeth</li> <li>• Gingerbread</li> <li>• Mencap</li> <li>• Mind</li> <li>• NSPCC</li> <li>• Relate</li> <li>• mudiadau crefyddol</li> <li>• gofal di-dâl: mae hyn yn cynnwys ffrindiau, teulu, gofalwyr a chymdogion.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall sut gall plant a'u teuluoedd/gofalwyr gael mynediad at wasanaethau.</p> <p>Dulliau cyfeirio i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• cyfeirio uniongyrchol – yn cynnwys hunangyfeirio a chyfeirio proffesiynol</li> <li>• cyfeirio trydydd parti.</li> </ul>

**Deilliant Dysgu 4: Rôl a gwerth y gwasanaethau gofal cymdeithasol, addysg ac iechyd sydd ar gael yng Nghymru i gefnogi anghenion plant o ran gofal, iechyd, llesiant a datblygiad**

Meini prawf asesu	Cynnwys a addysgir
	<b>Bydd dysgwyr yn cael eu hasesu ar y cynnwys canlynol:</b>
	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall rhwystrau i gael mynediad at wasanaethau:</p> <p>Rhwystrau i gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rhwystrau diwylliannol ac ieithyddol – dealltwriaeth gyfyngedig o'r Gymraeg neu'r Saesneg</li> <li>• ariannol – a yw gwasanaethau'n rhai sydd am ddim neu a oes angen talu amdanyn nhw</li> <li>• daearyddol – lleoliad gwasanaethau</li> <li>• corfforol – y drysau'n rhy gul i fygi dwbl, defnyddiwr cadair olwyn</li> <li>• seicolegol – ofni neu stigma defnyddio'r gwasanaeth</li> <li>• adnoddau – darpariaeth gwasanaethau yn yr ardal leol/bwrdd iechyd lleol.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall y gefnogaeth ariannol sydd ar gael i hybu cynhwysiant megis:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• cynnig gofal plant</li> <li>• grantiau dillad</li> <li>• prydau ysgol am ddim</li> <li>• gofal plant di-dreth.</li> <li>• Credyd Cynhwysol.</li> </ul>
<p>MPA4.2 Sut gall rhanddeiliaid allweddol gefnogi plant (a'u teuluoedd/gofalwyr) sy'n byw gydag amrywiaeth o gyflyrau ac anghenion ychwanegol</p>	<p>Dylai dysgwyr wybod a deall rôl rhanddeiliaid allweddol o ran cefnogi plant (a'u teuluoedd/gofalwyr) sy'n byw gydag amrywiaeth o gyflyrau a/neu anghenion ychwanegol.</p> <p>Rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• cydlynnydd anghenion ychwanegol (CAY) sydd hefyd yn cael ei adnabod fel Cydlynnydd Anghenion Dysgu Ychwanegol (CADY)</li> <li>• mudiadau elusenol</li> <li>• cynghorwyr</li> <li>• dietegydd</li> <li>• athrawon disgyblion sy'n dysgu Saesneg fel iaith ychwanegol</li> <li>• seicolegydd addysg/plant</li> <li>• meddyg teulu</li> <li>• ymwelydd iechyd</li> <li>• therapydd galwedigaethol</li> <li>• orthotydd</li> <li>• ffisiotherapydd</li> <li>• gweithwyr cymdeithasol</li> <li>• therapydd iaith a lleferydd.</li> </ul> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall gwerth rhannu gofal, gofal amlasiantaethol a gofal amlddisgyblaethol i blant a'u teuluoedd/gofalwyr.</p> <p>Dylai dysgwyr wybod a deall pwysigrwydd cydweithio a chaniatâd penodol i rannu gwybodaeth (GDPR) rhwng asiantaethau wrth ddarparu gwasanaethau gofal plant ac iechyd yn y gymuned.</p>

# Atodiad 1 Arweiniad o ran yr unedau a argymhellir ar gyfer elfennau ymarfer

Ar gyfer y rolau canlynol sy'n gysylltiedig ag iechyd, gallai fod disgwyl astudio'r unedau dewisol a nodir isod, yn ogystal â'r Unedau Gorfodol. Nid yw'r rhestr o rolau yn gynhwysfawr a gall ymestyn dros amser.

Bydd angen i unrhyw unedau a asesir yn ymarferol adlewyrchu rôl swydd yr unigolyn, ac osgoi ailadrodd dysgu achrededig blaenorol. Bydd yr unedau a ddewisir yn rhoi cyfanswm o 7 credyd i gwblhau'r cymhwyster Lefel 2. Mae'n bosibl mynd dros yr isafswm credydau drwy drafod â'r darparwr hyfforddiant yn ystod y cymhwyster, ac ymgymryd â rhagor o unedau achrededig fel rhan o ddatblygiad proffesiynol parhaus fel y bo'n gysylltiedig â'r rôl swydd.

Rôl Swydd	Unedau Dewisol Grŵp A: <i>Yn dibynnu ar y grŵp oedran y gofalir amdano, gall fod angen un neu fwy o'r unedau isod.</i>	Gwerthoedd credyd	Unedau Dewisol Grwpiau B a C: Bydd yr unedau a ddewisir o'r rhestr isod yn dibynnu ar arbenigedd y lleoliad clinigol.	Gwerthoedd credyd
<b>Rôl Iechyd</b>				
Cynorthwydd nysio cleifion mewnol (Lefel 2)	Cefnogi gofal plant 0-2 oed	3	Cefnogi plant sy'n byw gyda diabetes mellitus	5
	Cefnogi gofal plant 2-3 oed	3	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	2
	Gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Cefnogi gofal ymataliaeth mewn plant	4
			Cefnogi unigolion o ran symud a lleoli	3
			Cyflwyniad i fesuriadau ffisiolegol mewn plant	3
			Cynnal profion pwynt gofal	3
			Casglu sbesimenau	3
			Cefnogi plant sy'n byw gydag epilepsi	3
<b>Rôl Gofal Plant</b>				
Ymarferydd meithrinfa	Cefnogi gofal plant 0-2 oed	3	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y	4
	Cefnogi gofal plant 2-3 oed	3	Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	3
	Gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	2
			Ymateb i adwaith anaffylactig	2
Ymarferydd sesiynol cynorthwyol	Cefnogi gofal plant 2-3 oed	3	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y	4
	Gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	3
			Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	2
Ymarferydd cynorthwyol yn y Cyfnod Sylfaen	Gweithio gyda phlant 3-7 oed	4	Dulliau cadarnhaol o gefnogi ymddygiad yn y	4
			Cefnogi'r broses o gaffael iaith newydd drwy drochi	3
			Cyflwyniad i ddiffyg anadl ac asthma mewn plant	2

## Atodiad 2

## Berfau Gorchymyn (Arholiad Allanol)

Bydd gwybodaeth a dealltwriaeth dysgwyr o'r holl gynnwys yn cael eu hasesu gan ddefnyddio cyfuniad o'r geiriau gorchymyn canlynol	
Gorchymyn	Gofynion yr ymateb
Diffiniwch	Rhowch union ystyr
Disgrifiwch	Nodwch nodweddion/prif nodweddion neu rhowch ddisgrifiad byr
Rhowch	Rhowch/enwch/dewiswch/nodwch ffeithiau neu enghreifftiau byr (o ffynhonnell benodol neu drwy ddwyn i gof)
Nodwch	Fel yn achos 'Rhowch'
Rhestrwch	Fel yn achos 'Rhowch'
Enwch	Fel yn achos 'Rhowch'
Amlinellwch	Nodwch y prif bwyntiau/rhowch ddisgrifiad byr neu nodwch y prif nodweddion
Nodwch	Fel yn achos 'Rhowch'
Crynowch	Dewiswch a chyflwynwch y prif bwyntiau (heb fanylion)
Cymhwyswch	Defnyddiwch eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth o ddamcaniaeth neu gysyniad a chysylltu hynny â chyd-destun penodol
Cyfrifwch	Datrys gan ddefnyddio ffeithiau, ffigurau neu wybodaeth sydd wedi'u rhoi
Esboniwch	Rhowch fanylion a rhesymau dros sut a pham mae rhywbeth fel y mae
Eglurwch	Defnyddio diagram neu eiriau i egluro sut mae cysyniad neu ddamcaniaeth yn gweithio mewn cyd-destun penodol
Dangoswch	Fel yn achos 'eglwurwch'
Defnyddiwch	Cymhwyswch y wybodaeth a ddarparwyd at ddamcaniaeth neu gysyniad penodol
Dadansoddwch	Archwiliwch fater yn fanwl/sut mae'r rhannau'n berthnasol i'r cyfan, esboniwch a dehonglwch
Aseswch	Lluniwch farn wybodus
Cymharwch	Nodwch ac esboniwch elfennau tebyg a gwnewch sylwadau arnyn nhw
Ystyriwch	Darllenwch y wybodaeth a roddwyd ac ymatebwch iddi
Cyferbynnwch	Nodwch ac esboniwch wahaniaethau a gwnewch sylwadau arnyn nhw
Trafodwch	Archwiliwch fater yn fanwl/mewn ffordd strwythuredig, gan ystyried syniadau gwahanol
Gwerthuswch	Lluniwch farn drwy bwysu a mesur tystiolaeth er mwyn dod i gasgliad
Archwiliwch	Ymchwiliwch yn agos ac yn fanwl
Cyfiawnhewch	Ategwch achos gan ddefnyddio tystiolaeth/dadl
Argymhellwch	Cyflwyno cynnig yn seiliedig ar resymau/tystiolaeth
Adlewyrchwch	Gwerthuso a/neu ystyried